KROZ OLUJE MLADOSTI

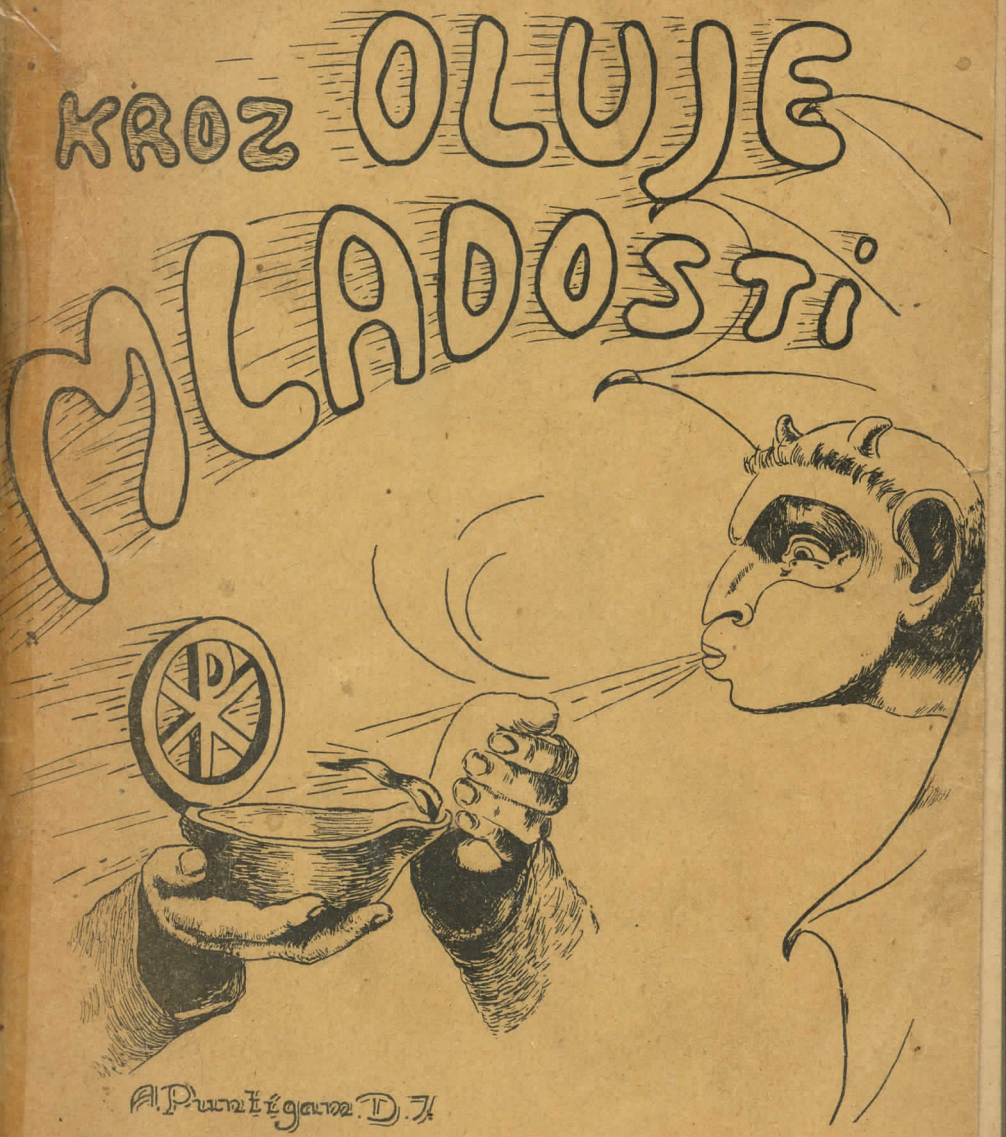

1863

Ante Puntigam D. I.

Kroz oluje mladosti

Misli i pripovijesti
za svakoga mladića i prijatelja
mladosti.

S piščevom privolom pohrvatio
Dr. F. B.

Zagreb 1937
Tiskom „Glasnika Srca Isusova"

S odobrenjem duhovne oblasti nadbiskupije zagrebačke od 10. listopada 1936. br. 7544, te starješinstva D. I. Zagreb 30. IX. 1936. br. 500.

PREDGOVOR

Ovo je djelo napisao Antun Puntigam D. I. On se rodio 15. svibnja 1859. u Salschu (Štajerska), gimnaziju je pohađao u Grazu i 13. 9. 1879. je stupio u Družbu Isusovu. G. 1893. je zaređen za svećenika. Punih je 15 godina na gimnaziji u Travniku djelovao među mladeži, zatim 9 g. kod radničke omladine u Sarajevu U Beču je g. 1920. osnovao molitveno udruženje „Eucharistischer Völkerbund", da pomoću presv. Euharistije sjedini sve kršćane s rimokatoličkom Crkvom. U tu je svrhu izdavao i časopis s istim imenom. Napisao je više asketičnih djela.

O. Puntigam je g. 1901. izdao „Peter Barbarić, Studentenideal" (Innsbruck). Ta je knjiga 1910. izašla u drugom izdanju i prevedena je na hrv., češki, talij., madžarski i slovenski. Sada je izašlo to djelo u hrv. jeziku ponovno i to prošireno iz pera o. Miroslava Vanina D.I

O. Antun Puntigam je umro u Beču 4. 9. 1926. On je ovo djelo prvi put objelodanio 2 g. prije smrti g. 1924. (a g. 1925. već drugo izdanje) pod naslovom „Durch die Stürme der Jugend".

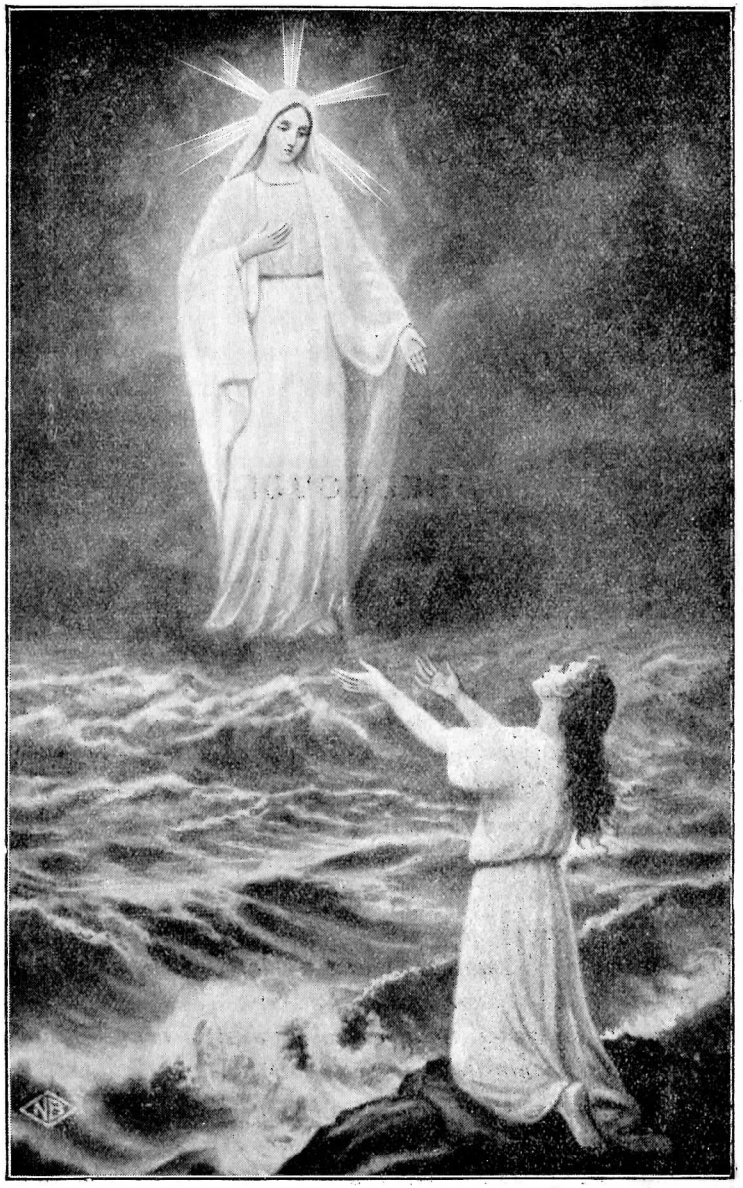

NAŠA ZVIJEZDA NA UZBURKANOM MORU ŽIVOTA.

SMIJEM LI S VAMA?

Ovu knjigu započeh pisati 28. siječnja 1919. Sam samcat sjedim u svojoj sobici u Splitu i gledam na blizo more. Kad na nebu sjaje sunce, gleda plavi Jadran kroz moj prozor sjajući kao oko nevinosti, ali je danas tmuran kao što često biva mlado srce. To je ugodnije meni u željkovanoj osami. Najednom se napuni moja tiha ćelija. Mladi se ljudi, poznati i nepoznati likovi, natisnu unutra i opkole sto. Zirkaju radoznalo na papir i pitaju, što to pišem... Što pišem? Pišem o vama i za vas. Opisujem vaš život, najdublje tajne vašega srca, vaše kreposti, vaše napasti, oluje vašega mladog života, vaše pobjede i poraze. Ukratko: pišem knjigu za vas.

Vi hoćete, je li, da budete srećni ljudi, čvrsti značajevi? E pa dobro. Ja vam pokazujem put, koji vodi do svijetlih visina, gdjeno cvate runolist čiste mladenačke sreće. Uvjeren sam u dnu duše, da samo na ovom sunčanom zraku u visini možete biti zdrava tijela i duše, uistinu veseli, veliki i značajni. Rado bih vas pratio na stazi mladosti. Smijem li s vama? Ne bojte se, ne ću vam dodijavati dugim propovijedima ni učenim raspravama. Više ću se trsiti, da vam skratim put zgodnim pripovijestima. Riječi potiču a primjeri privlače. Što sam na tom polju iskusio družeći se dugi niz godina s mladošću, što sam od drugih čuo i prikupio iz knjiga, rado bih vam prije smrti dati u ruke. Nadam se, da ću tako i poslije svoje smrti koristiti mnogoj mladoj duši i poslužiti mnogome uzgojitelju mladeži. Posljednjima će osobito dobro doći mnogo crta i primjera za predavanje.

Za mali posao ne želim druge plaće van onu, što je za se poželi plemeniti O. Juraj Waldburgzeil:

Kad zemlja mene pokrije,
Gdje, kada, Višnji zna,
I napokon mi mirni hlad
Za vrućim danom dâ,

Tad želim tek da dvojica
Još grob mi obiđu,
I moleć se za moj spas
Da trenom stanu tu,

Pa jedan meni zahvali,
Što osta pravednik,
A drugi me blagoslovi,
Što posta pokornik,

Tad smirit ću se znajući
Rad čega vijek svoj vih,
Rad čega, k visu težeći,
Sve svjetsko ostavih.

TA SVE IDE OVUDA

Još kao dijete vidjeh jednom sliku, koja prikazivaše put u vječnost. Uska, kamenita staza vodila na visok brijeg. Po njoj iđaše samo šačica ljudi. Na širokoj cesti dolje tiskaše se veselo bujica svijeta. Ondje, gdje se nebeska staza odvajaše od ceste propasti, stajaše otac sa sinom. Otac htjede da povede sina gore strmom stazom, ali sin željaše s onim mnogima ostati na širokoj cesti pa reče ocu: „Ta sve ide onuda!"

Mladi štioče! Sad mi se pričinja, da sam ja onaj otac a ti sin. I ja bih rado tebe povesti gore. Nu i ti bi možda volio ostati dolje i sa svjetinom krenuti dalje lagodnom cestom. Ta na svijetu je tako lijepo. Zašto se ne bi veselio mladome životu i brao ruže prije nego uvenu.

Ej, kad bi to bilo samo tako! Ali široka cesta ne vodi k pravoj sreći. Sam je Spasitelj to rekao.

Jedna poslovica veli ovako: Kroz rudine širok put staza je opačine. Nastavak je vihor ljut, konac noć je i tmina. Da već unaprijed okusiš pogibao i grozu, do koje vodi široki ružama obasuti put sjetilne naslade, nešto ću ti ispričati. Ako je putnik na morskoj obali toliko neoprezan, te se za osjeke usudi na pješčanu obalu, što okružuje brdo sv. Mihovila, opazit će brzo, da može samo teško naprijed. Tlo mu je pod nogama kao klija. Pijesak je suh, ali se na svakom koraku utisnuta stopa napuni vode. Nu putnik još ne zapaža promjene. Pred njim se pruža obala ravna i mirna. Nešto ne razlikuje

suho tlo od vodenoga. Neopreznik će dalje bez brige svojim putem. Pa zašto bi se uznemirivao?

Noge su mu sve teže. Najednom propadne za palac u pijesak. Uznemiri se, popostane, da se snađe. Kad se obazre, pijesak mu je do gležanja. Okrene se desno, pijesak mu dopre do listova; okrene se lijevo i propadne do koljena.

Sad istom upozna, na golemu svoju nesreću, da je zagazio u sipki pijesak. On je kao nasukan brod. Kriči i zove u pomoć, ali zaman. Obala je pusta, usto je to zloglasno mjesto. Osuđen, da bude polako ali stalno pokopan ima još kad, da uzmogne rođenim očima vidjeti smrt, što mu se primiče, i život, što mu izmiče.

Nesrećnik kuša da sjedne, da puza; svaka mu kretnja, što je učini, sve više otvara grob. Uspravi se i opaža, gdje ga guta pijesak. Vapije k nebu, lomi rukama. Pijesak mu se digne do prsa. On se digne, uzdiše bijesno, pijesak mu doseže do ramena. Još mu se pomalja lice. Usta viču, pijesak ih zaspe, oči se u smrtnoj stisci ogledaju, pijesak ih zatvori. Još kosa od užasa strši nad površinom. Još časak i obala je pusta i mirna te čeka drugi plijen.

To je slaba slika pogibli i groze, u koju vodi široka cesta. Vuče li te još srce, da se veseliš dolje u dolini? Ali što nas može mamiti, da udarimo uzbrdice kamenitim putem? Prava sreća, što nam se smiješi odozgo. Nepromjenljiva vrednota nevinosti i čista srca, što se nažalost prepoznaje premalo i prekasno.

SAKRIVENI DRAGULJ

U južnoj je Africi bogati Transval, što ga Englezi osvojiše od Bura. Ondje nađoše 1864. djeca blistav kamen, kojim se igrahu kao i drugim kamenjem. Neki putnik, što je prolazio, opazi u djece taj blistavi kamečak i zamoli dječake, da mu ga daruju. Djeca mu ga dadoše draga srca. U Kapstadtu ga pokaza putnik učenjaku dru Andersenu. On promotri bolje kamen pa reče: „Sretniče, vi ste bogataš. Ovaj je kamen dragocjeni dragulj, dijamanat." Tad na onom mjestu, gdje je nađen onaj kamen, uzeše kopati i tražiti te naskoro obretoše slavno južnoafričko Dijamantno polje. Ondje sabraše već dijamanata vrijednih zajedno milijarde. A na pariškoj se svjetskoj izložbi sve divilo kamenu, što ga djeca onako lakoumno darovaše tuđincu.

Mladi prijatelju! Ti jamačno žališ jadnu transvalsku djecu, koja onako dragocjen dragulj tako lakoumno dadoše tuđincu, jer ne znadoše njegove cijene. Ali se tako dešava i danas bezbrojnim dječacima i djevojkama, pa i u Evropi i kod nas. I oni imaju blago, mnogo dragocjenije od najljepšega dijamanta: nevinost srca. No jer ne poznaju uopće ili dovoljno njezine vrijednosti, predaju je lakoumno. Da pravo upoznaju vrijednost čistoće srca, golemo joj značenje za kasniji život i za vječnost, ne bi je dali ni za kakvo blago, pa ni za sve dijamante ovoga svijeta.

Što je nevinost? Ko posjeduje ovo golemo blago a ko 'ga može 'oteti? Nevin je onaj, ko nije počinio nikakva eškog grijeha, osobito protiv šeste zapovijedi. Takova je

duša još ukrašena bijelim ruhom posvetne milosti, što ga je dobila na krstu.

Napasti, pa ni najžešće, ne škode same po sebi nevinosti. Naprotiv njima istom povećava nevinost svoju vrijednost i sjaj, poput dijamanta alema, kad se izbrusi.

Ali jedan jedini teški grijeh protiv čistoće okalja ovo sniježno bijelo odijelo, otme duši nevinost. I to zauvijek.

Cvijet nevinosti cvate samo jednom. Sagriješi li čovjek jednom teško protiv čistoće, može dašto grijeh izgladiti kajanjem i ispovijeđu, ali uvela nevinost ne procvjeta nikad više.

Mladi štioče! Jesi li i ti još nevin? Oj, onda klikći i raduj se! Ta ti imaš blago, vrednije od svega blaga na svijetu. Bio ti inače siromašan i boležljiv i nenadaren, niko te ne cijenio i ne ljubio: pred Bogom si i pred njegovim svetim anđelima odličniji i bogatiji nego kralj na prijestolju i kraljevska kći u raskošnom odijelu, ako su proigrali i izgubili nevinost i čistoću srca. Kao što noću na crnom nebu blistaju tihe i jasno divne zvijezde, kanda su vječna svijetla, što gore pred prijestoljem Božjim tako od tužne, griješne zemlje k nebu sjaju duše nevinih mladića i djevojaka, a Sveznajući ih gleda sa srdačnom ljubavlju i miljem. A ostanu li take, sjat će u nebu svojom ljepotom, u većoj slavi nego ostale duše.

(A. Stolz).

O NEVINOSTI!

Gdje se smiješ, radost sviće,
Put ti grije sreće sjaj,
Gdje ti plačeš, cijelo žiće
Prati bijeda, teški vaj.

Rajski mir se s tobom javi
I na zemlji slavlje slavi;
Kad iščezneš, onaj čas,
Propade nam mir i spas.

O. L. Hecht, R. S. B.

TOGA NE BIH MOGAO OD TEBE PODNIJETI

Taki uzorni mladići potekoše redovno samo iz krila vjerne, posve kršćanske porodice. Stoga je najveća sreća imati pobožne roditelje. Ne može ti dati ni učitelj ni uzgojitelj, što ti daje primjer ili riječ tvoje dobre majke il tvoga kreposnog oca.

O takvom ti uzornom ocu i sinu mogu pripovjediti prekrasnu crtu.

Godine 1897. dovede ugledni grof Juraj Esterházy svoga jedinca, dječaka od nekih 9 godina, u isusovački kolegij u Kalksburgu kod Beča.

Velika govornica bijaše puna stranaca, ta tog su dana dolazili đaci. Tu predade grof svoga sina ondašnjemu generalnom prefektu o. Kristijanu Kiehlu, koji mi je sve to pripovijedao. Pritom reče baš pravi kršćanski otac ove znamenite riječi: „Velečasni! Evo vam predajem jedino svoje dijete. Kad bi mi možda morali pisati, da moj sin zbog slaba dara ne napreduje u školi, kao što bih ja rado, znao bih to podnijeti. Ako bi mi, možda morali javiti, da je moj sin beznadno obolio na smrt, i to bih s milošću Božjom mogao podnijeti. Ali kad bi mi, Velečasni, — a to reče povišenim glasom, te mogahu čuti svi u govornici, — kad bi jednoga dana morali saopćiti, da je ovaj moj sin počinio prvi teški grijeh (i usto se okrene prema sinu), toga ne bih mogao od tebe podnijeti.“ U dvorani zavlada mrtva tišina i svi pogledaše začuđeni u grofa. Ovaj prekriži sina na čelu i preporuči se.

Sv. Ivan Krstitelj, zaštitnik mladeži.

A šta bi od sina? Rastao je i postao vrijedan, nevin mladić. Kad je imao poći u jednogodišnju dobrovoljačku službu, obavi otac pobožnost s nakanom, da mu sina dragi Bog prije uzme, vidi li, da bi u vojništvu mogao teško sagriješiti. Njegova molba bi uslišana. Onoga dana, kad je sin imao stupiti u službu, oboli i umre malo iza toga. Ponio je ljiljan krsne nevinosti neoskvrnjen pred sud Božji.

Ovaj otac i sin znali su cijeniti vrijednost nevinosti težinu grijeha prema vječnim istinitim načelima evanđelja.

POGLED U IZGUBLJENI RAJ

Često se čuje riječ, da su nam od izgubljenoga raja ostale tri stvari: nebeske zvijezde, poljsko cvijeće, i oko nevinoga djeteta. Jamačno se noćne zvijezde nisu ljepše iskrile nad zemaljskim edenom (rajem) nego nad našom današnjom zemljom, a ruže su i lijerovi za stalno resili i raskošni vrt naših pređa. Ali i nevinost djetinja podsjeća na onu izgubljenu sreću. Prvi su ljudi izvanrednim darom bili slobodni od neuredne požude, koja se razuzdala istom grijehom. Ni dijete nije dakako slobodno od ove tužne posljedice istočnoga grijeha, ali strast drijema još u dubljini srca. Prozor je duševni, djetinje oko, tako svijetao i čist, te se kroza nj može vidjeti raj. A tako se vidi, gdje i u oku mnogog grješnika gori pakao.

„Ne znamo, kaže Alban Stolz, na zemlji osim Presvetoga u svetohraništu ništa vidljivoga, što se Bogu mili tako stalno i nepomućeno kao baš nevino dijete". A sv. župnik Vianney reče jednom djetetu, koje mu dade lijepu kitu cvijeća: „Moje dijete, tvoja je duša još ljepša od ovoga cvijeća".

I nećudorednoga je Heinea pogled na nevino dijete tako ushitio, te je napisao krasnu pjesmu:

Ti si ko cvijetak
Lijep, čist i mlad,
Gledam te a srce
Ispunja mi jad.

Rad bi ruke stavit
Iznad čela tvog
Moleć, da te čisto,
Blago čuva Bog.

To je djetinja nevinost. Za mnoge odrasle izgubljeni raj. Možda i ti moraš tužno jadikovati: „Bilo je davno . . . " Duši je na grobu njezine nevinosti kao dobrome djetetu pred grobnim humkom drage mu majke.

(Alban Stolz).

ČOVJEKOVA STVARALAČKA MOĆ

Obično se drži za najvećeg slikara Rafael. On je stvorio besmrtna djela, kao: Slavlje Euharistije, Atensku školu, Sikstinsku Madonu i t. d. Ali već u cvijetu života, u 37 godini, ugrabi smrt velikoga umjetnika. Da je svoju umjetnost mogao barem komu ostaviti! Ali to nije moguće. Možda i na sreću, jer bi inače bogataši pokupovali svu mudrost.

Nego čovjek ima nešto mnogo vrednije od svega zlata, od svega znanja i umijeća. Toga ne može uzeti sa sobom u grob, ali može ostaviti svojoj djeci. To je život, stvaranje čovjeka. Čovjek je mnogo veća umjetnina, nego je igda satvorio Rafael. Bog je sam napravio prvoga čovjeka, a sudjeluje pri stvaranju svakoga čovjeka. Ali toga ne radi bez pripomoći ljudi; roditelja. To izreče krasno majka makabejska sedmorici svojih sinova, kadno pođoše u mučenićku smrt:

„Ne znam kako postadoste u mojoj utrobi, jer vam ja ne dadoh duha, duše ni života niti svakome vas sastavih ud s udom, nego Stvoritelj svijeta, koji uređuje čovjeka u zametku i određuje postanak sviju stvari. On će vam u milostivoj dobroti povratiti duh i život, jer sad ne držite ništa do sebe radi njegova zakona. Pogledajte na nebo i na zemlju i na sve, što je na njima, i spoznaj da je Bog od ništa stvorio to i ljudski rod." 2. Mak. 7, 22. 23, 28. Od ništa je Bog stvorio prvoga čovjeka. Ali Bog dopušta, da ljudi sudjeluju pri rasplodu čovječjega roda. U neku ruku dijeli s njima stvaralačku moć s obzirom na

tijelo. Besmrtnu dušu svakoga pojedinog čovjeka stvara Bog neposredno sam.

Prema sv. su Zlatoustu dvije najveće tajne: pretvorba kruha i vina kod sv. Mise u božanski život i proizvođenje čovječjega života po roditeljima u braku. A jer o načinu roditeljskoga sudjelovanja zavisi sreća i nesreća, vremenito i vječno dobro djetinje, nije Bog stvoriteljske moći mogao prepustiti sjetilnome nagonu i samovolji paoga čovječanstva, ali zahtijeva, da se sve događa po Njegovoj sv. volji. Ženidbu je učinio vrlo svetom stvari i uzdignuo je na sakramenat.

Zato je već znak nerazuma ili prostote, kada se o toj stvari govori lakoumno ili se šali, a pogotovo kad se zlorabi za grješna djela ta čudnovata, životvorna moć. „Nema ništa čudnovatijega od rasploda" veli moderni psiholog dr. Bachet. „Ništa nije podesnije, da dokaže svemoć i mudrost najvišega Uma, nego čudnovati red, kojim se izvode, slijede i spajaju pojedine pojave, da se izvede novo biće. To je neka vrst neprestanoga stvaranja, koje se događa istina pred našim očima, ali ostaje zavijeno tajnom, u koju nije moguće prodrijeti."

HRAM BOŽJI

Alban Stolz napisa u svojem dnevniku 1841., kad bijaše još kapelan; „O Bože, učini me u svome duhovnom svijetu, visokim svetim hramom, kome će zvona daleko odjekivati, kome će se križ zapažati posve izdaleka, prema kome će hrliti kršćanske čete iz bliza i izdaleka." Ta se molitva prekrasno ispunila. Alban je Stolz postao najslavnijim pučkim piscem katoličke Njemačke. On je odavno mrtav, ali njegove riječi još odjekuju poput slatkoga zvuka zvona u mnogo tisuća srdaca, a nebrojenim kršćanima i danas pokazuje put k Bogu. Nije li to udes, kom se može zavidati? Možda ti ne možeš postati onako velikim hramom kao Alban Stolz, ali možeš i moraš postati krasnom crkvom, božanskim hramom. Pa ti to već i jesi. Bog ti sam kaže u sv. pismu: „Ne znate li, da ste hram Božji i Duh Sveti da prebiva u vama?" (I Kor. 3, 16.).

Bog je sam sazdao taj hram od tvoga tijela i duše. Nacrtom mu i uzorkom bijaše njegovo božansko, beskrajno sveto, besmrtno biće. Ta Bog nas stvori na svoju sliku i priliku. A taj je živi hram posvetio u sv. krstu, posvetio ga je u sv. potvrdi i započeo u njemu stanovati u sv. Pričesti. Gdje je Isus, Sin Božji, tu je i Otac i Duh Sveti. Ti si dakle živi hram presvetoga Trojstva. U tebi stanuje Bog Otac, koji je beskrajnom mudrošću stvorio sve udove tvoga tijela i moći tvoje duše. U tebi stanuje Isus Krist, koji te hrani svojim vlastitim tijelom i krvlju, pa te u neku kao pobožava i pretvara u se. U tebi stanuje Duh Sveti, koji te posvećuje i razvedruje (preobražava).

Taj hram čuva anđeo, a štiti ga svetac nebeski. Kakvo je dakle svetište tvoje tijelo i tvoja duša! Kad bi to pravo spoznao, imao bi počitanje pred samim sobom. Tvoja bi se duša neprestance klanjala Bogu nazočnome u tebi; a onda jamačno nebi zlorabio za grijeh svoja sjetila ni udova svoga tijela. Tà što pripada hramu, sveto je i smije se upotrebljavati samo za službu Božju. Inače se hram oskvrni.

Teškim se grijehom tako okalja čovjek, taj živi hram, te ga Bog ostavlja a zaposjedne zli duh. Obično na mjesto Boga dolazi duh nečistoće. Za francuskoga prevrata u Parizu u crkvi naše drage Gospe metnuše na oltar u mjesto Presvetoga pokvarenu ženetinu. Tako nešto radi i čovjek, koji teškim grijehom tjera Boga iz srca, a svoje srce predaje duhu nečistoće.

Kako je naprotiv krasno, kad Bog stoluje u tebi kao u svome svetišu, kad tvoje srce rasplamćeno čistom ljubavi gori pred njim kao vječno svijetlo, tvoje misli lebde oko njega kao sjajni anđeli, sav je tvoj život i težnja samo služba Božja.

ISTINA I JASNOĆA U NAJTAMNIJEM PITANJU*

Mladi prijatelju, ti nisi više dijete, već postaješ mužem, t. j. postaješ sposoban, da se jednom uzmogneš i oženiti. U ovoj dobi nastaju u našem tijelu pohotna čuvstva, a mogu se i izazvati. Ona sačinjavaju veliku pogibao za tijelo i za dušu. Ako se naime podaš takome osjećaju posve svojevoljno pa ti to godi ili ako naumice izmamljuješ taki osjećaj, griješiš teško protiv 6. Zapovijedi. Dapače je težak grijeh hotimična želja da dobiješ ili probudiš taki osjećaj.

Ali ćeš možda pitati, zašto je to Bog zabranio pod težak grijeh? Nažalost se samo malo ljudi stara za zapovijedi, koje vežu samo pod lakim grijehom. Sve ako kršćani poznaju tešku obavezu 6. zapovijedi, ipak je često prestupaju. A kako bi istom bilo u svijetu, da Bog nije izrično dao zapovijed kao tešku! Kažem: „izrično“, jer je 6. zapovijed sama po sebi tako zamašna, sve da je nije Bog posebice svojski naložio. Jer je ova zapovijed zaštitni zakon za čovječanstvo što postaje, a o njezinu tačnom vršenju zavisi budućnost i napose dobro i sreća budućih naraštaja. Svaki je grijeh protiv 6. zapovijedi kap otrova, ulivena u životno vrelo čovječanstva, što nastaje.

Sad razumiješ i ono, što nije protiv 6. zapovijedi: nije grijeh svaki doticaj, svaki pogled, svaki govor o takim stvarima. Ako je naime što tako potrebno ili ima

ipak kakav razumni razlog, n. pr. ako se dotičeš, da se očistiš ili otjeraš neugodan osjećaj, nema ti tu grijeha. Ne će biti težak grijeh, što se dogodi s nepažnje ili iz lakoumlja.

No ako neko radi nešto, pa i neznatno, da probudi spolnu požudu, bit će uvijek teški grijeh. Nečiste su misli, pogledi, govori, štivo itd. teški grijesi, ako nisu nužni, a za te su velika opasnost, da privoliš u nečiste požude, čuvstva ili djela. Ako je opasnost samo malena, grijesi su laki, pa sve da su na pr. misli hotimične. Uostalom kadgod dvoumiš o tim stvarima, moraš pitati svoga ispovjednika. Prema njemu moraš biti uopće posve iskren.

* *Por. M. Gatterer, S. I. und Fr. Krus, S. I.; Die Erziehung zur Kenschheit. 3. Aufl. S. 102.*

ANĐEO U ČOVJEČJEM OBLIČJU

Lijepa je djetinja duša, u kojoj cvate bijeli cvijet nevinosti kao u tihom samostanskom vrtu. A kud i kamo je krasniji mladić, koji je sačuvao čistoću svoga srca protiv svih napasti tijela, svijeta i sotone u najtežim borbama. Ako su čiste djetinje duše nebesko cvijeće, što podsjeća na izgubljeni raj, mladić je u sjajnom odijelu nevinosti kao anđeo iz drugog svijeta. Zato možda i uzimlju blagi nebeski glasnici, kad se javljaju ljudima, tako rado ljupko mladenačko lice. I sam bezvjerac franceski filozof Rousseau izreče: „Pokažite mi nevina mladića od 19 godina i evo me da ga proglasim najljepšim uresom ovoga svijeta." A iskusni prijatelj mladeži o. Adolf von Doss D. I. misli: „Ko u dobi od 17 godina još čuva prvotnu čistoću, može pjevati Slavu (Gloria), što se diže k nebu. Sunt enim rari in gurgite vasto. (Jer su rijetki na pustom bezdnu). Većina ih mora reći s Klementom Brentano:

„Tisuće grebena more svijeta ima —
I lađica moja propade s drugima".

Zreo je mladić u cvijetu nevinosti gotovo čudnovato biće. Poput triju babilonskih mladića de posred plamena, a ne izgara. Kao Kerubin s mačem samozataje i molitve čuva postojano vrata svoga malog raja. Kao drugi Mihovil bori se pobjedonosno sa strašnim zmajem, koji danas pustoši svu zemlju mladosti, i kao njegov uzor, neokaljana

Djevica, gazi slavodobitno glavu paklenoj zmiji. Ali koliko odricanja, koliko molitve, koliko žestoke borbe treba da ne padneš u tom najžešćem od svih bojeva, da vazda uzdržiš nad vodom svoju slabu životnu lađicu na uzburkanom moru najžešće strasti. To može samo junački značajni čovjek s pomoću Božjom. Taki su značajevi rijetki. Ali ovaj junački rod još nije izumro.

NAJVEĆE SLAVLJE

Baš 8. prosinca 1904., na veliki veseli dan neoskvrnjenoga Začeća, napisah ove retke:

Uza svu ljutu zimu javlja se u svijetu prekrasno duhovno proljeće. Čitava se zemlja kao prometnula u svibanjski oltar, a na tom oltaru svijeta stoji obasjana poni zna, siromašna djevica Marija, neoskvrnjena Djevica. A do njezinih nogu kleče narodi vasionoga svijeta, zavjeravaju joj se, nazivlju je blaženom i pjevaju joj hvalu u svim jezicima. Čudesan prizor, slavlje kavo ne zapade još ni jednoga smrtnika. To je najviše slavlje nevinosti i naokaljane čistoće. Prekrasna li uzora za sve čovječanstvo, osobito za mladež. Dok se zabavljah ovim mislima, pokuca neko plaho na moja vrata. —„ Naprijed!“

I uđe nadstojnik moje Marijine učeničke Kongregacije, vitak Hercegovac od 21 godine, nježna, bijela lica, nemalo kao djevojka. „Što mi lijepo nosiš, Petre? Sjedni!“ Ali moj Petar pocrveni, kanda je nešto zgriješio, te mogaše samo otežući izustiti riječi: „Velečasni, nešto bih Vas molio: rado bih nešto darovati našoj dragoj Gospi i na njezin blagdan položiti zavjet vječnoga djevičanstva.“

Raspredosmo sve u tančine i ja dopustih, jer sam poznavao Petra u dno duše. Minuše jedva dvije godine, a prečista Djevica odvede svoga vjernog slugu i nasljednika. On joj mogaše metnuti pred noge neozlijeđen lijer krsne nevinosti.

Poput Petra prinosi još mnogo tisuća katoličkih mladića i djevica u svećeničkom i redovničkom staležu, a

mnogi i u svijetu, zavjetom Bogu za žrtvu svu sjetilnu pužudu. Spaljuju kao i Cortez, osvajač Mexika, sve svoje lađe, eda onemoguće sebi uzmak. Vežu se za konop, da se najstrmijim i najkraćim putem uspnu na vršak čistoće. Niko se ne može na taki postupak prisiliti ili nagovoriti. Ali ljubav prema Bogu, prema čistoći, prema savršenosti slavi u zavjetu vječnoga djevičanstva svoju najveću pobjedu i slavlje. Ove junačke duše hoće da budu i same što je moguće sličnije djevičanskoj Bogorodici i božanskome Spasitelju te da jednom na nebu s djevicama u bijelome ruhu slijede Jaganjca i pjevaju pjesmu, koje inače niko ne može pjevati.

Tako bismo dakle imali tri različna stupnja čista srca. Jedan nadmašuje drugi savršenošću. Mila dragušna je drijemajuća nevinost djetinja. Nalik je tihome gorskom jezeru, u kojem se zrcali modro nebo. Ljepša je cvatuća čistoća mladića i djevice usred pokvarenoga svijeta — blistavi bijeli lijer pod trnjem. Najljepše je djevičanstvo redovnika, svećenika i tolikih junačkih duša u svijetu, za uvijek prikazano Bogu zavjetom, što slavi savršeno slavlje nad požudom. Nalikuje vječnome svijetlu pred Presvetim, što svijetli samo svome Bogu i gori i troši se iz ljubavi prema Njemu.

SVJEDOČANSTVO SVEUČILIŠNOGA PROFESORA

Takim je čistim mladićima uzvišenih misli slavni apologet profesor Hettinger u svom djelu „Timotheus', izdao ovo lijepo svjedočanstvo:

Nešto je veliko, prekrasno čista, pobožna, poletna mladenačka duša, oduševljenjem za sve visoko i sveto. Sva se svjetska dobra i sva znanost i svi darovi ne mogu s njom takmiti. Tisuće njihovih vršnjaka na sve strane strme svoj pogled u zemlju, traže samo zemaljsko, pa im duša postaje zemljena. Njihov život prolazi sve zemaljsko, a njih nestaje, kanda se i ne rodiše. Ne tako veledušni mladić: prolazno je prezreo, čeznuo je za neprolaznim. Za što se borio, što je njegovu životu dalo svrhu i sadržinu, pa bilo i sakriveno zavjesom niskoće, ostaje mu pohranjeno u riznici Vječnoga".

VRAŽJA MISAO

Bilo bi čudo, kad paklena zmija, koja se bila ušuljala u zemaljski raj i zavela naše praroditelje, ne bi prodrla i u raj nevinosti, da ga opustoši iz mržnje na Boga i iz zavisti protiv sreće čistih duša. A kako je stari zavidnik razjaren na čista, poletna, značajna mladića, koji će mu jednom moći mnogo škoditi, prikazuje se ovako krepko i dražesno u nekoj staroj knjizi:

Vragovi su držali jednom — tako se priča — skupštinu na razvalini stare crkve. Lucifer je predsjedao i redomice pitao zle duhove za račun, što su izvršili u posljednje vrijeme. Jedan vrag pristupi i progovori: „Vozio sam se po moru. Vidio sam brod i slušao, gdje mornari na njemu kunu strahovito. Pomislim u sebi: Ha, to su naši! Podigoh strahovitu oluju i povukah brod sa svim živim i neživim u ponor. Sad su svi kod nas u paklu."

Lucifer odgovori srdito: „Ti si ludi vrag! Ne znaš li da su ljudi, koji su tako kleli, i onako naši? Bio bi morao brod izvući na kopno a ne u ponor, da svaki onaj psovač može još deset drugih povesti u pakao. Zato odlazi, bit ćeš kažnjen." — I okrene se k drugome: „A što si ti učinio?"

„Vozio sam se kopnom i opazio sam muža i ženu, gdje žive tako mirno i sretno, te, vrag zavisti nisam toga mogao podnijeti: uzeh munju i ubih ih". — —

Opet se razgnjevi lucifer i reče: „I ti zaslužuješ kaznu. Kod takih ljudi mi ne stvorimo ništa. Stoga se vragovi za njih ne staraju. Odlazi u vatru!" — —

„A ti okrene se lucifer k trećemu, koji je drščući stajao pred njim.

„Zaveo sam na grijeh mlada čovjeka".

„Nu, to je već nešto. Izvršio si svoju dužnost."

„A ti?" okrene se k četvrtome;

„Ja ne učinih baš ništa. Ali sam smislio jednu misao. Ako se ta misao izvrši, bit će naše kraljevstvo mnogo sjajnije; ako li se ne izvrši jao nama!" —

„Pa kakva je to misao? govori!"

„Aj, ja sam promatrao mladića, koji ima prekrasna svojstva: darovit je, plemenit, sposoban, nevin, poletan i odlučan da sve pregne, te jednom postane značajan i uzmogne učiniti velika djela za Crkvu i svoj narod. Taj se mora učiniti neškodljivim, dapače predobiti za naše svrhe. I to pošto poto. To je moja misao. Ali da je izvedem, treba mi pomoćnika i pomagača. Hoćeš li mi ih dati?"

Nato skoči lucifer sa svoga prijestolja, padne vragu oko vrata i povikne; „Ti si moj vrag. To je moja misao. Išti vragova, koliko hoćeš, moraš ih dobiti. Lati se svega, da dobiješ za nas onoga mladića". — — —

Mladi prijatelju! To je priča, ali se nažalost dešava svaki dan. Ne razmišljaj puno, ko je ovaj mladić, protiv koga se urotio pakao. Ti si to. A što si plemenitiji i čišći i poletniji, to više mrzi na te ničisti duh i tim će te žešće napastovati. Za meku ti nudi crvenu jabuku sjetilne požude. Samo danas stara zmija ne sjedi samoćna na drvetu kao u raju: ima nebrojne pomagače; drvo spoznaje širi svoje grane po svoj zemlji, a na svim njegovim granama i pod svim lišćem vrebaju otrovne guje na mladež što poput Eve stoji u sjeni drveta, motri s požudom lijepe jabuke, bere ih, jede i — — umire. Porugljiva pjesma ori između grana:

Duše nježne i nevine
Kvarimo najradije:
Kad već nježno cvijeće zgine,
Bit će naše drugo sve.

P. J. Waibel, D. I.

Mladi prijatelju! I ti stojiš pod ovim drvetom i tebi licemjerno zmija pokazuje zabranjeno voće, a njezini ti ga pomagači u čovječjem obličju slave zavodljivim govorima rđavim primjerom. Tisuće ti knjiga i listova i slika objavljuje i pokazuje slast voća. A u tvojem te rođenom srcu goni i tjera pohota s neodoljivom silom da posegneš za voćem. Hoćeš li ostati postojan?

ŽIVOTINJA SE BUDI

Alban Stolz pripovijeda ovaj događaj iz životinjskog svijeta i koji bi smo morali dobro zapamtiti: „U Sjevernoj Njemačkoj obrete neki čovjek lisičje leglo. Uzme sa sobom dvije posve mlade lisice i metne ih kod kuće uz mačku, koja je baš imala mačiće. Mačka u svojoj mačjoj pameti ne opazi, da ove životinjice nisu njezine, a ni lisičice, ne opaziše, da mačka nije lisica. Stoga je stara mačka jednako hranila i pazila mlade mačice i lisičice. Nakon više nedjelja dadoše prvi put mladim lisicama da žderu nešto mesa. Tad se najednom pričini, da se promijenila čitava njihova narav. Dosele su sa svojim polusestrama, mladim mačkama, živjele i igrale se posve mirno. A sad pograbiše mačice jednu za drugom i proždriješe ih. Kad su bile gotove, pokušaju navaliti i na svoju dosadanju hraniteljicu, staru mačku. Ona pobjegne na poviše mjesto u sobi, uzme odanle gledati na zločeste gojenice i počne miaukati tako žalovito, ka što može samo mačka."

Alban Stolz pripominje uz ovu pripovijest: Ako se dječak ili djevojčica uzgoje kršćanski, može dječak postati mladićem, a djevojčica djevojkom, da ih ne napastuju nečiste misli ili požude. No čim u rđavu društvu što čuju ili vide ili ih zavedu na grijeh protiv 6. zapovijedi, odmah se u njima probudi zloćudna požuda, sjetilna požuda. A podadu li joj se samo jedan jedincati put, promijeni se čitavo njihovo biće. Gadna požuda gori sve vi-

še, te i njih same učini često prema roditeljima tako zloćudne, da im najljuće ogorčuju život, pa im pače žele i smrt, a često je i prouzroče. Kako probuđena strast, ta divlja životinja, može promijeniti mladića, pokazuje ovaj primjer:

Sv. Mihovil svladao đavla.

NEKAD I DANAS

Bijaše to oko 1480., kadno se slavni slikar Lionardo da Vinci (1452.—1519.) latio posla, da u blagovaonici dominikanskoga samostana Santa Maria delle Grazie u Milanu naslika besmrtnu umjetninu — Posljednju večeru. Veleumni umjetnik tegnu svojim kistom ovjekovječiti trenutak, što prodire u srce, kadno Otkupitelj svijeta dade oduška svome prepunom rastuženom srcu i reče svojim apostolima: „Jedan će me između vas izdati".

Pripovijeda se, da je Lionardo po svem gradu tražio zgodne značajne glave, koje će mu služiti za uzorak u radu. Za osobu božanskog Spasitelja nađe u samome samostanu mlada čovjeka pravoga anđeoskog lica i živa oka, u kojem se odrazivala tiha tuga, ali i nebo puno ubavi i čistoće. Jednom ga sretne na ulici mladić, krasan kao proljetna zora, s dugim uvojcima i s nevinim smiješkom na finim zaobljenim ustima. Ovaj mu bijaše uzorak za ljubljenoga učenika Ivana. Sa žarom umjetnika, koji samo misli, kako bi mogao izvesti svoje uzore, potraži Lionardo u gradskim ulicama uzore za pojedine apostole. I nađe ih s vremenom, jer je ovu sliku izrađivao više godina. Konačno je jedno od najvećih remekdjela bilo pri svršetku.

Bilo je samo prazno mjesto Judino. Za nj ne mogaše Lionardo naći prikladna čovjeka. Napokon jedne večeri opazi umjetnik na šetnji čovjeka u neurednu odijelu, smućena, nemirna pogleda, raskuštrane kose. Živi Juda! Lionardo mu progovori i upita, bi li htio doći u samostan Santa Maria i služiti kao uzorak. Stranac obeća i dođe. Ali kad opazi, da ga Lionardo hoće da upotrebi kao uzorak za Judu, problijedi, brizne plakati i prozbori jecajući: „Zar me ne poznajete? Ja sam već služio za uzorak kadno ste prije više godina slikali Ivana! . . ." Veli se, da je Lionardo duboko dirnut upitao onoga čovjeka, što se to s njim zbilo. Odgovor je bio: „Strast me je, opačina nečistoće ovako unesrećila". Tempora mutantur et nos mutamur in illis (Vrijeme se mijenja, i mi s vremenom).

Ne misli niko: Tako se ne može dogoditi meni! Čovjek je sposoban za sve. Alban Stolz pripovijeda, da je u Firenzi vidio prekrasan kip dražesna dječaka, a pod njim natpis: NERON! — —

NA SREBRNOM JEZERU

Fr. Ks. Schrönghammer prikaza zgodno ljepotu nevine duše, toga prekrasnog grada Božjega, i strašnu pustoš, što je može prouzročiti smrtni grijeh, kad prođe u nju kroz nečuvana vrata sjetila. A prikaza to u ovoj pjesmi:

Na jezeru srebrenom grad stajo bijel,
Poput snijega sjao mramorni vrh cijel,
Pet vrata mu roni u vođeni svijet,
Vjernu stražu straži labudova pet,
Labudova bijelih kao snijeg bijel.

Žarko Božje sunce posipalo sjaj
I grijalo s neba divotni grad taj,
Anđeo se vio kroz nebeski vis,
Preliječući krasni zlatnih kula niz,
Blagosivo grad i čitav onaj kraj.

Al protivnik dođe, bješe mrkla noć,
Labudove mami čarobna mu moć,
Pogiboše tužno na pučini toj,
Kano plač zamnijeva posljednji im poj.
Ko tuga, što žali rajski sjaj i moć.

Kad posljednji labud dopjevao pijev,
Zagrmiše dveri, prodire vala gnjev,
Srušiše se kule sve u niski kal,
Nad njima zašumi bučni, zlatni val,
To učini kivna protivnika gnjev.

U DUHOVNOGA VOĐE

Bijaše ciča zima. Vani je bjesnila bura i neprestance tresla prozorima oca Hilarija, koji je sjedio u svojoj toploj sobici i s naočnicama navrh nosa čitao neku knjigu. Premda je urlikala bura, ipak je zamijetio, da se neko ušuljao k njegovim vratima. Dugo se ne javi niko. Napokon pokuca plašljivo.

„Naprijed!“ — „Hvaljen Isus“ pozdravi prilično pokunjeno. Uđe mladić cvatući kao ruža, ali tužan kao gladna godina.

„Ah, Mirko! šta mi to lijepo nosiš? Lice ti je kao da bi htio pobjeći. Šta ti je?“

„Velečasni, rđavo je. Ne mogu više, baš kao sad vani.“

„Tako, tako! A otkud puše vjetar?“ Mirko: „Čini mi se, iz podzemlja. Da Vam pravo kažem, odnedavna me strahovito muče nečiste napasti.“

„I ništa više?“ upita prijazno o. Hilarij, koji je dobro poznavao vrijednoga, iskrenog, ali malo plašljivog Mirka. „Pa to nije baš zlo, dapače je to dobar znak. Kakvih novica inače?“

Mirko: „Sad se govori samo o padu Port Artura. * Ali Velečasni, mene više zanima nevolja moje duševne tvrđe. Čini mi se, da je i ona pala.“

---

* Ovaj razgovor nije izmišljen, već se desio zbilja onda, kadno Japanci osvojiše Port Artur.

O. Hilarije: „Tebi se tako čini. Ali držiš li, da Japanci i sad pucaju na Port Artur i jurišaju na tvrđu?“

Mirko: „A to ne.“

O. Hilarij: „Pa zašto ne?“

Mirko: „Jer već imaju tvrđu!“

O. Hilarije: „Eto vidiš, ludo dijete. Da je zločesti neprijatelj već zauzeo tvoj duševni grad, Port Mirko, nebi više na nj tako bijesno navaljivao, već bi te lijepo pustio s mirom. Stoga ti kažem, da je napast dobar znak. Dok neprijatelj kuca na vratima srca, još nije ušao. To ti je pravilo za sve ljude, koji su dobre volje i običavaju se čuvati smrtnoga grijeha. A ovamo spadaš zastalno i ti.“

Mirko : „Oprostite, velečasni, ali ja osjećam i vidim neprijatelja usred svoje duše.“

O. Hilarij: „Dakako, u tvojem osjećaju bjesni neprijatelj a tvoja mašta gleda njegovu nečistu glumu. Ali osjećaj i mašta još nisu srčika tvoje duše. To je tvoja volja. Dok se ona ne preda dragovoljno, stoji Port Mirko i lijerstijeg lepršti na njemu veselo u oluji.

Posve je nemoguće, da ne osjećaš napasti, a toga ti i ne možeš zapriječiti. Ti si sad u godinama tjelesnoga razvitka, a ovi osjećaji u to doba dolaze prirodno i možda i često žestoko. Ali osjećaj nije grijeh, dok posve drage volje ne počneš uživati u razdražici i ne veseliš joj se. Koliko možeš, odvraćaj od toga pozornost i misli da te se osjećaji ne tiču, a oluja da bijesni u Australiji. Tako isto nisu po sebi grješne nečiste misli i predodžbe, što ti padaju na pamet. One su samo pogibao, napast. Bit će istom onda grješne, ako se tvoje duhovno oko ustrmi u nečiste slike, promatra ih veselo i naslađuje se u tome, sve ako te savjest podsjeća, da to nije dopušteno.

Mirko: „Ako sam se dakle dalje zabavljao zločestim mislima, a nije mi palo na um, da to ne smijem, jesam li sagriješio?“

O. Hilarij: „Nipošto. Samo ako si ti odbio napast, čim te je savjest opomenula.„

Mirko: „Velečasni, mnogo hvalim na razjašnjaju. Da sam to znao, mnogo bih se manje bio kinio. Ali gdjekad ne pomaže sve odbijanje. Zločeste se slike i misli vraćaju neprestano. Mašta je poput čarobne svjetiljke s pomoću koje neprijatelj pokazuje duši uvijek nove slike.“

O. Hilarije: „A ti si kod ove predstave lagodni gledač, koji posve mirno paseš svoje oči nečistim slikama?“

Mirko: „Bože zakloni! Naprotiv sam posve uznemiren, odvraćam misli, ali se gluma počne uvijek iznovice.“

O. Hilarij: „E pa možeš biti posve miran: nije ti to ništa. Tvoja duša ostaje pritom čista kao bijelo platno, na koje čarobna svijeća baci nečistu sliku. Dok nisi radoznali gledalac ili uživaš, nikad ne smiješ misliti, da si privolio. Naprotiv: što se češće misli vraćaju i što ih duljе moraš suzbijati, to je veća tvoja zasluga i tvoja krepost. Tako ti se vrlo obično događa ljudima, koji hoće da žive pobožno i čisto. A to je i najbolja prilika, da uzmognemo Bogu dokazati svoju ljubav i vjernost. Stoga Bog nije od takih napasti oslobodio ni sv. Pavla, premda ga je usrdno molio.“

Mirko: „Ali mi se čini, da sam popustio u snu.“

O. Hilarij: „Što god u snu misliš ili želiš ili radiš ili štogod ti se desi, nije grijeh, jer griješiti može samo slobodna volja, a ona je u snu svezana.“

Mirko: „Hvala vam, velečasni na pouci. Sad sam umiren pa ću se s milošću Božjom dalje boriti.“

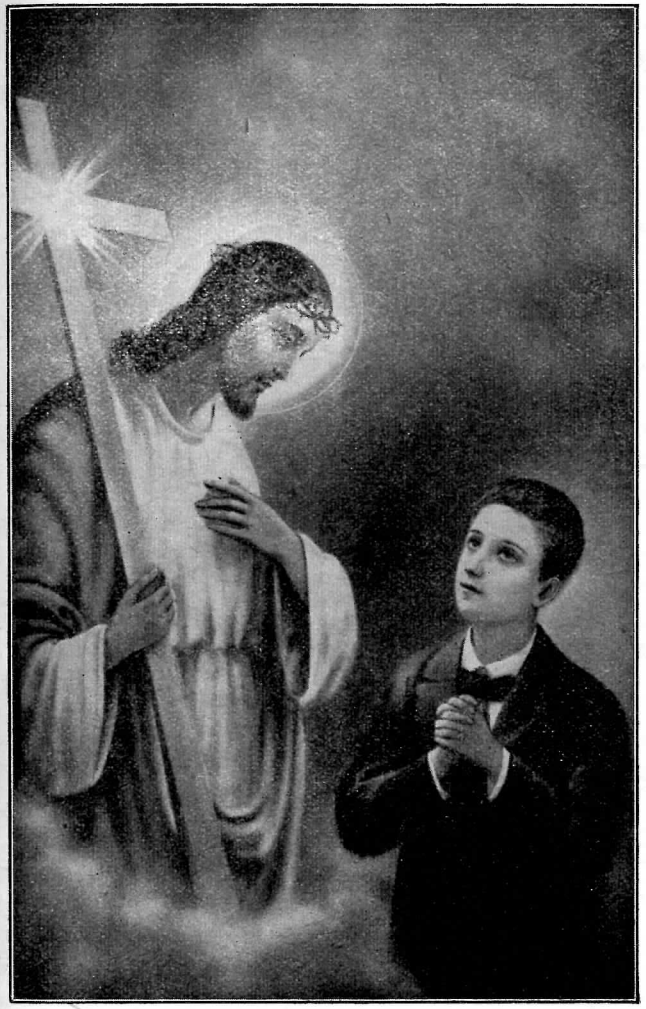

Isus: Sinko, uzdaj se u me!

O. Hilarij: „To mi je drago. A ako te opet salete dvoumice ili poteškoće, dođi opet k meni i razgali mi dušu, jer se vrag nečistoće ne boji ničesa tako kao djetinje iskrenosti prema ispovjedniku i duhovnome vođi.“

Ej kad bi to samo promislili svi mladi ljudi i izabrali duhovnoga vođu! Koliko bi se tada borili lakše i pobjeđivali!

KUGA

Godine je 1374. bjesnila u Italiji kuga. Što se zbivalo, priča neka stara knjiga ovako:

„Svuda si vidio samo blijeda lica. U kućama, u kojima se prije orila pjesma vesele djece, vladala je sada mrtva tišina. Čuo se samo štropot mrtvačkih kola, koje su jurila od kuće do kuće, da ponesu svagdanje žrtva na groblje. I na samom je groblju nerijetko zgrabila kuga svećenike i grobare. Dok su pokapali mrtve, padali su sami u grob, koji je bio namijenjen drugima. Ljudi ne htjedoše jedan s drugim općiti i jedan izbjegavaše drugoga, jer je bila velika pogibao, da će se okužiti. Usred grada na trgovima i na ulicama padahu ljudi na zemlju kao zrele jabuke s drveća. U mnogim ulicama ne bijaše više duše, koja bi odgovorila, kad bi stala pred vratima mrtvačka kola a kočijaš upitao, ima li u kući mrtvac. Javni je sud bio zatvoren, a niko se nije starao ni za zakon“.

Strahota, je li? Bog nas očuvao od crne kuge. Ali ima pošast, što bjesni i danas, i to u svim zemljama i mjestima, a osobito u velikim gradovima. Pošast, koja zbog pogibli od zaraze, zbog raširenosti i strahovitih posljedica nije manje opasna od crne kuge. To je nečistoća. To je crna smrt, koja je danas osobito našu mladež izabrala za žrtvu. Ona truje ne samo tijelo već i dušu. Oj koliko je duhovnih mrtvaca svednevice! Kad bi se svaka duša, što je umori kuga nečistoće, morala pokopati onako kao tijelo, što bismo sve vidjeli! Vidjeli

bismo dan i noć mrtvačka kola nečistoga duha, gdje jure cestama gradova i sela od kuće do kuće i gdje se dnevice bezbrojne žrtve pokapaju na groblju nevinosti. Nasred gradskih trgova, pred izlozima dućana, u kazalištima i kinima, gostionicama i školama, grabi ova kuga djecu Božju i — umiru.

A ljudi? Bježe li, uklanjaju li se okuženim kućama zabavištima, osobama, kao što su radili u Sieni, a i svuda rade, gdje vlada zarazna bolest? Nipošto! Naprotiv, najviše traže ona mjesta, one kuće, društva, kazališta i kina, gdje su najviše rašireni ovi tužni bacili; najradije se čitaju i razgledaju one knjige, šaljivi listovi i slike i razglednice, koje su najzaraznije.

Posljedica je tome, da se ova strahovita zaraza širi nesmetano sve dalje i dalje, kuži čitavu mladost i truje srčiku svega naroda. Grozne su statistike spolno bolesnih mladih ljudi, na pr. sveučilištaraca. A kakva bi istom bila statistika, koja bi pobilježila sve one, što im je tijelo još možda zdravo, ali je duša zaražena ovom kugom?

I sama liberalna minhenska „Allgemeine Zeitung“ napisa još prije svjetskoga rata, kad je i u ćudorednom polju bilo bolje nego danas:

„Već se jedva možemo izbaviti od ovoga blata, što se zgrće u Njemačku iz Pariza i iz Berlina, iz Beča i Budimpešte. Upravo je čudno, kako je duboko i brzo pala javna pristojnost posljednjih deset godina. Knjigama, slikama, tingltanglima, dopisnicama, operetama, lakrdijama, zgoljnom i paznanstvenom pornografijom, raznim redutama i gospodskim večerima, izlozima, opširno i lagodno tiskanim sudbenim raspravama širi se neka vrst duhovnoga sifilisa, koja je grozna. Blato se nahrpava sve više, više nije netaknut ni jedan stalež, nijedna dob života“.

BOŽJI SUD

Vozio sam se željeznicom u Bosni, kad je neki gospodin iz Slavonije pripovijedao strancima, da se u Bosni ne treba bojati za glavu, jer su uvelike „bigotni“ (bogomoljci) i drže, da je umorstvo grijeh. Po svoj prilici nije držao grijehom ubiti čovjeka, jer nije nimalo bio bogomoljac. Nije se čuditi, da taki i obični ljudi, i nečisto ću ne drže nikakovim grijehom već najviše malenkošću, ljudskom slabošću. Ali je sud ovih ljudi posve ništav. Oni nam ne će suditi. Sve se vrti oko toga, kako o ovoj opačini sudi Gospod Bog, koji će nas jednom suditi.

Kako je spomenuto već prije, Bog je već u Starom Zavjetu svemožnim prstom na kamenu ploču zavjetnu napisao zapovijed: Ne griješi nečisto! A da čovjek dobro opazi zamašaj i božansku ozbiljnost ove zapovijedi te da ne bi držao, e su dajbudi dopuštene nečiste misli i požude, dao je Bog i devetu zapovijed. Non concupisces — Ne poželi. Ljubav prema roditeljima određuje samo u četvrtoj zapovijedi, ubijstvo zabranjuje u petoj, ali nečistoću zabranjuje u deset zapovijedi na dva mjesta, da s tim više odvrati ljude od nje. Nečistoća je dakle grijeh, i to teški grijeh, koji Bog kazni paklom. „Nijedan bludnik ni nečisti nema nasljedstva u kraljevstvu Kristovu i Božjem“ jamči sv. Pavao (Ef. 5, 5.).

U kamen je uklesao prst Božji: „Ne griješi bludno“, ali je i plamenim pismom Bog potvrdio osudu ovoga grijeha, jer je uništio Sodomu i Gomoru i te nečiste gradove zakopao u Mrtvom moru.

NA MRTVOM MORU

Prenesimo se u duhu na Jordan. Ta rijeka čudnovato razjašnjuje život i konac tolikih mladića. Jordan izvire iz gore Libanona i kao mali potočić teče kroz cvatne livade i skače žurno i veselo preko kamenja i hridina poput nestašna dječaka. A kad dođe dolje u ravninu, postane bistrim potokom, koji se vijuga kroz mirisne rudine i šušti kroz hladovite šume. Unaokolo cvate drveće i pjevaju ptice, a duboko se u njegovoj vodi zrcali modro nebo. Dragušan vidik! Ali se u jedan mah preokrene. Iznenada poteče kroz pustinju i vuče se polako kroz krš i uz pješčanu obalu, naokolo nigdje cvijeta ni ptice ni drveta. Samo se gdjekad spusti umorni gavran na njegovu obalu ili dođe zvijer da pije iz njega. Sumorno valja svoje valove kroz bezutješnu pustaru sve dalje i dalje, a napokon utječe u Mrtvo more. To je ono more, što je nekoć Bog u svome gnjevu dao da dažđi s neba na nećistoću Sodome i Gomore.

Dragi prijatelju, nije li to vjerna slika tolikih mladih života? Sjedider malko na obalu Mrtvoga mora i pogledaj u onu mrtvu vodu i razmišljaj o svome životu.

ROPSKI OKOVI

Jedan je od najstrašnijih kaznenih sudova Božjih u svjetskoj povjesti propast Jerusolima. Teško je odlučiti, čiji je udes bio tužniji, je li onih 600.000 muževa, što biše umoreni i srušeni preko zidina, ili staraca, koji su molili svoje prijatelje, da ih ubiju te ne padnu u šake groznome neprijatelju, ili napokon onih majka, koje su prisiljene gladom klale i jele svoju rođenu djecu. Nego najtužniji udes zadesi mladiće. Kad je naime Tito osvojio grad i pobjedonosno ulazio, najugledniji sinovi židovskih porodica biše sapeti ropskim okovima i upregnuti pod slavodobitna kola svoga pobjednika te imadoše voziti ovoga krvnog neprijatelja u pobjednom slavlju kroz razvaline svoga očinskog grada, kroz ulice napunjene leševima i krvlju njihovih roditelja i braće. onda ih izvan srušenih zidina poklaše kao posljednje žrtve.

Užasan udes! Ali je tako isto tužan udes velikoga dijela današnje mladosti, koja također okovana ropskim okovima kao u slavlju vozi kroza svijet, ne zemaljskoga silnika, već glavnoga neprijatelja čovječjeg, duha nečistoće. To su svi oni dječaci i mladići i djevojke, kojima su grijesi protiv šeste zapovijedi prešli u navadu „Vidite, moja djeco, kaže posve slično sveti župnik Vianney, dobri kršćanin prevaljuje put ovoga svijeta na lijepim slavodobitnim kolima; ova kola vuku anđeli, a ravna sam naš Gospod. Nevoljni je grješnik naprotiv upregnut pod kola života, a vrag sjedi na kozliću i goni ga naprijed jakim udarcima biča."

Vidi se :„Još ću samo jedamput učiniti ovaj grijeh." „Tri ili četiri, pa kakva je tu razlika?" Baš bi tako moglo reći i dijete svome ocu :„Još ću te udariti samo jednom. Molim li te, da mi oprostiš, tri ili četiri udarca kakva ti je to razlika.?" Svali li se ko u tu kaljužu, kako mu se teško izvući! Mnogi griješe svaki tren, njihovo je srce mravinjak grijeha. Nalikuje komadu pokvarena mesa, što ga izjedaju crvi.

JEDNOM KAO NIJEDNOM

Baš je kobno kod ovoga grijeha, da tako lako prijeđe u navadu. Ovdje jednom nije kao nijednom. Iskusni uzgajač mladeži kaže: „Možda između stotine nema jednoga, koji je ovaj grijeh sagriješio samo dva, tri puta, između 1000 nema nijednoga, koji ga je počinio samo jednom. Trećinu sam svoga života proveo uz mladež vidio sam mnogo dječaka, gdje se razvijaju kao pupoljci, mnogo mladića, gdje cvatu kao ruže svježe, sjajno, dražesno — ali sam ih vidio, gdje i venu kao pupoljak, kao i ruža, što je pregloće sakriveni crv. Imao sam prilike, a to je pače bila i moja najpreča službena dužnost, da opažam gotovo nezamjetni razvitak i strahoviti svršetak ove opačine kod mladih ljudi, — da o tom razmišljam - oplakujem. Gledao sam mnoge, gdje pred mojim očima padaju. A da se opet ispravljuju — Bože, ti znaš — da samo malo, malo vidjeh, tako te se ne usuđujem kazati broja. To je baš moć navike. Svakim grijehom, svakim novim činom jača navika, a slabi volja, tako te nerijetko postane robinjom strasti. Neki student mi reče jednom plačući: „Vidite, velečasni, ja znam i osjećam, da ću radi ovoga navodnog grijeha pasti u sušicu, a opet ga se ne mogu riješiti.“ Drugi je mladi čovjek u očaju došao: „Rado bih bio proklet, kad bih time mogao druge spasiti od ovoga nesrećnog navadnog grijeha“. Zato je osobito s obzirom na čistoću prijeko potrebno čuvati se od prvoga grijeha. Riječ se Principiis obsta! nigdje ne može tako pravo primijeniti kao ovdje. No o-

sjećaš li, mladi prijatelju, da bi duh nečistoće rado i tebe sputati svojim okovima? Pregni i pošto poto rastrgni te sramotne okove! Kad se strast već duboko ukorjeni, jedva će se dati iščupati.

Neki se pobožni pustinjak šetao jednom s učenikom po čempresovoj šumici. Učenik zapita pustinjaka, šta bi morao raditi, da se vazda očuva čist i bez ljage. Pustinjak pokaže četiri čempresa i naloži mladiću, da ih iščupa. On poče guliti najmanji, kojemu je bila jedva godina. Bez muke ga istrgne jednom rukom. Drugi je bio veći, ali ga naskoro istrgne objema rukama. Nije tako lako bilo s trećim, koji je imao dublje korijenje. Ali mu napokon, iza ponovnih pokusa, pođe za rukom te iščupa i taj. Ali se četvrti čempres, odraslo drvo, rugao svim njegovim pokusima. „Moj sinko, reče tada pustinjak, moj sinko, tako ti je i sa strašću. Nije li se još čvrsto ukorijenila, stoji li u srcu kratko vrijeme, izvući ćeš je još lako i brzo, stoga ne časi časa, van odmah iščupaj drvce grijeha.“

S milošću je Božjom sve moguće. Mnogim i odlučnim opručnim činima, t. j. uzdržljivošću, i u najžešćoj napasti moraš i možeš ojačati volju i opet steći krepost čistoće.

JE LI TVOJE SRCE NAŠLO SREĆU?

Razbludu ćeš uliti
A muku ćeš ispiti.

Čudno je to čovječje srce! Tako je maleno, možeš ga pokriti jednom rukom. A ipak je beskrajno veliko po svojim željama i potrebama: tako bi rado htjelo biti srećno, beskrajno srećno. Odakle to? Odatle, jer nas je dragi Bog stvorio za sreću, i to za beskrajnu sreću, za vječnu ljubav. Naše srce čezne za tom srećom, pa gdje mu se čini da se smiješi, osjeća da ga vuče neodoljiva sila, priklanja joj se slijepo, bezuvjetno. A to je njegova nesreća.

Koliko je mladih srdaca držalo da će naći svoju sreću na ružičnjacima sjetilnosti i grješne ljubavi, a onda kad su sve iskusila i užila, moradoše priznati sa sv. Augustinom: „Kad sam napokon dosegao, za čim sam čeznuo bio ljubljen i radosno gledao sebe u okovima i ushićen se dao sputati, što sam našao, o Gospode milosrđa, što? Osjećao sam, kanda me šibaju oštre šibe, jer se ljubomor, sumnjičavost, strah, prepirka potegoše bez kraja i ne priuštiše mi ni trenutka mirnoga užitka." Jer u grudi grješnikovoj — znaj, da vlada i stoluje vrag (Calderon).

U nekom poznatom mi uzgojnom zavodu posjeti profesora neki mladi čovjek. Bijaše to mladić uvelih obraza, upalih očiju i neprijaznih crta. Ali pozdravi smiješeći kao stari dobri znanac. Profesor odgovori prijazno, ali tako, te očito istače, da ne poznaje gosta.

„Ta ne poznate li me, velečasni?"

„Nije me zapala čast."

„Je li moguće? Pa ja sam vaš učenik — recimo — Srećko"

„Ti si Srećko? Ko bi te poznao!"

„Je li, ja sam se veoma promijenio? E, što ćemo: Tempora mutantur, et nos mutamur in illis" (Mijenja se vrijeme i mi s vremenom).

Naš je profesor već odavna čuo za duševnu promjenu svoga učenika. Bio je on nekada ne samo dobar, već i vrlo lijep dječak, ali je zabasao i tražio sreću u raskalašenom životu. To je priznao i sada očito svome nekadašnjem učitelju, kojemu je bio odan u iskrenoj ljubavi. Očinski ga je prijatelj slušao mirno. Kad je ispripovjedio svoj život, pogleda ga svećenik pun srdačne samilosti, zgrabi ga za ruku i probijeli: „Srećko, reci mi iskreno: Je li tvoje srce našlo sreću, je si li ti sad srećan?„ Mladome gospodinu briznuše suze iz očiju te odgovori drhtavim glasom:„ Ah, velečasni, ja srećan? Ja ne znam više, što je sreća."

A ipak je bio bogat, ugledan mladić, koji je mogao zadovoljiti sve svoje želje. Pa što ga je učinilo tako nesrećnim? Onaj grijeh, koji mu je obećavao najveću sreću — nečistoća. Ona ti obećava blaženstvo, a otimlje ti mir srca i svaku pravu radost. Kolikim je mladim ljudima ta strast tako ogorčila život, te ga nisu mogli podnositi.

Hoćeš li dakle, mladi prijatelju, da izvijaš veselu srećnu mladost, ne laćaj se otrovna vrča sjetilne naslade. Baš ona unesrećuje pojedince i narode, kao što pjeva Grillparzer:

Razbludo! Ti si preproždrvni rak,
Ti crv, što glođeš sve korijenje sreće
Ti gusjenica mozgu žića državnog!
Oj zašto te na rastanku ne ostavih?
I zašto te ne zgazih, ne protjerah?
Ko slabo sačuvani oganj planu ti
I proždre mi kuću, spas i sreću svu.
(„Ein treuer Diener seines Herrn").

MEDVJED I MED

Slavni je propovjednik u Beču, o. Josip Klinckowström D. I., običavao zorno prikazivati moć i nezasitnost sjetilne strasti ovom pripoviješću: Neki je vitez u svojoj kuli imao medvjeda. Kad je jednom priredio svečanost, htio je kod stola pozabaviti svoje goste. Dade zavariti lonac meda i onako ga vruća metne pred medvjeda. Kad medvjed zamiriše med, počne odmah rikati od radosti i posegne gubicom u lonac. Vreli ga med tako snažno opeče, te odskoči prestrašen. Skvičat će neko vrijeme, ali mu slast omiljela jela ne dade mira. Oklijevajući se približi opet loncu i lizne drugi put. Ali iznovice otetura s opečenom gubicom. Nego ga vonj slasti prevlada. Povrati se iznovice k loncu i uz najstrašnije bolove uzme zabadati gubicu u lonac. Napokon počne bjesniti. Činilo se, kanda misli: užit ću med, pa puklo, kud puklo. Srne k loncu, zatvori oči i posrče vreli med. Onda zaurliče, pruži se i prasne. Strast ga je ubila.

Gore ocrtasmo, kako se u čovjeku budi životinja, sjetilna strast. Ovdje vidimo zorno, kamo može dovesti čovjeka. Ne pomaže ništa pomišljati ili govoriti: Tako daleko ja neću zaći. Jedan student reče: Već ću se tako uzdržavati, da ne naudi mome zdravlju. Za godinu dana pade u sušicu, a od nje naskoro u grob.

Pa je li to sve istina? Nije li to sve premašivanje, puko strašilo? Neka ti odgovore oni, kojima ćeš u ovom pitanju junački vjerovati, a to su liječnici i to liječnici na glasu po svem svijetu.

ŠTO KAŽU LIJEČNICI?

Čujmo najprije nekoliko liječničkih sudova o grijehu sa sobom, o oskvrnjivanju samoga sebe.

Poznati sveučilišni profesor dr barun v. Krafft — Ebing piše u svojoj knjizi „Über gesunde und kranke Nerven“ na str. 52.: „Samoblud oštećuje pretežno djelovanje hrptenjače, pa je glavni uzrok živčanoj slabosti i turobnosti, koja je baš strahovito razorila našu današnju mladost“. Virchow, jedan od najglasovitijih antropologa i medicinskih pisaca, jamči u svojoj „Handbuch für spez. Patologie und Therapie“ VI. 2. s. 134.: „Sve veća slabost strahoviti poremećaj organizma, naglo moralno i fizičko uništavanje (mišične snage do uzetosti, hranivosti i t. d.) idu ustopice za ovim zlom.“

Dr O. Retan piše u svojoj knjizi „Die Selbstbewahrung:“ „Kod zloporabe se spolovila zbog neprestane navale krvi u mozak javlja općena tromost, nevoljkost, nestašica čilosti, slabost pamćenja, mrtvi, pače tupi, luckasti pogled, napokon mahnitost ili nenadana kap... Ne radujte se, Bog ne dao, da mu se rugate. Ne zapažate odmah strašnih posljedica grijeha, možda godine i godine prolazi grijeh preko vas prividno bez posljedica, do prvih znakova još držite malo, ali eto iznenada kaznenoga suda strahovito oštra, a vi stojite uništeni i izbačeni, pobjegli iz svijeta, razoreni duševno i ćudoredno. Moglo bi se misliti, da premašuje, ko kaže, da preko polovice mahnitaca imaju svoju bijedu zahvaliti samobludu, ali tu tvrdnju potvrđuje jedan od prvih živih pisaca pa i obavijesti ravnatelja ludnicâ.“

Dr Stöhr (Pastoralmedizin s. 46) završuje ovako svoje doumke o samobludu: „Napokon se razvije neizlječiva boljetica: sušica, vodenica, kadikad padavica, u pojedinim slučajevima t. zv. sušica hrptenjače; u ženskoga spola sve moguće bolesti spolovila i histerija. Pridruži i se još grižnja savjesti i strah od fizičkih i moralnih posljedica njihova živovanja, kojima upravo ne mogu uteći, eto ti melankolije i mahnitosti; potpunog očaja, a nažalost je nerijetko samoubojstvo ovih siromaha". A to sve svojom krivnjom.

Mlad čovjek, umjetnik od 19 godina, u povodu ovoga grijeha zadobi sušicu i pade na smrtnu postelju. Onda će nekome ocu Isusovcu: „Oj kako bih rado podnosio bolest, samo kad ne bih morao prigovarati sam sebi, da sam je navukao svojim grijehom".

Neki je vrijedni otac imao sina, kojega zavedoše rđavi drugovi. Sve prošnje i opomene roditelja bijahuututanj! Rastuženi otac pokuša još posljednje sredstvo. Povede sina u najveću gradsku bolnicu. Ondje odredi, da pođe k posteljama onih što bijahu izgubili zdravlje nečisto griješeći sami ili s drugim spolom; a ležahu u posebnom odjelku. Što je mladić ovdje vidio i čuo, dojmi ga se tako, te će potresen: „Oče, ja sam izliječen, odsele ću živjeti čisto." I održa riječ.

EVINA JABUKA

Nije bolje ni po one, koji primaju jabuku griješnoga užitka iz ruke drugoga spola. Od nje pomriješe nebrojeni, što je okusiše, a umiru dnevice i dušom i tijelom. Drugi za svega života ne mogu izagnati iz bolesnoga tijela onoga otrova, što ga zadobiše zabranjenim općenjem, pa truju njim i ženu i dijete, ako su uopće tako srećni — ili nesrećni? —, da imaju. Kako često škodi zdravlju griješno općenje s drugim spolom, reći će ti mjesto svih liječničkih knjiga jednostavni list, što je preda mnom. To je poznati poziv profesora liječništva 21 njemačkoga i austrijskog sveučilišta slušačima. U njemu je uz drugo i ovo:

„Svake godine raste spoznaja, da sve veće širenje spolnih ili venerićnih bolesti znači preozbiljnu silnu pogibao za sav naš narod. Ne samo da se strahovito širi više zaraza, nego nam je tačnije i bolje istraživanje bolesnika razgalilo i žalosnu istinu, da je većina ovih patnja mnogo teža, te običavaju ostaviti kud i kamo opasnije i trajnije posljedice po zdravlje i život oboljelih nego što se prije nekoliko desetgodišta znalo i moglo naslućivati.

Stoga kao liječnici, kao zastupnici higijene i kao akademski učitelji držimo svojom dužnošću, da to zapriječimo po svojim silama i da opominjući glas ponajprije upravimo onima, kojih nam je sreća i nesreća najviše na srcu, mladosti naših viših škola." Profesori upozoruju na tri spolne bolesti: meki karkov, sifilis i kapavac te na-

glasuju njihovu veliku opasnost, a onda veoma živo opominju studente, da se čuvaju spolnoga općenja. Završuju uvjeravajući: „Među ženskinjama je, što su podane slobodnoj ljubavi, zbilja velika većina spolno bolesna, pa bludile samo prigodice i potajice ili pod nadzorom policije . . . I tako mora držati svaki, koji se podaje izvanbračnom spolnom užitku, da bi mogao, dapače da će po svoj prilici oboljeti. A koga zadesi taj udes, neka pokuša spasiti, što se dade. Neka se odmah dade liječiti vještu liječniku . . ."

„Govorili smo vam samo kao liječnici i zastupnici njege zdravlja, a posve smo pustili nastranu moralne zapovijedi, premda su i one opravdane. Ali treba spomenuti, da se jedva u ikojoj stvari kao baš ovdje s tjelesnim štetama tako često pridružuju i štete po značaj, po čitavo mišljenje i čuvstvovanje. Stoga se čuvajte i odupirite napasti, sjećajući se napokon, ali ne najmanjeg zahtjeva, što ih od vas ište vaša domovina. Vi ste najplemenitiji i najdragocjeniji mladenački cvijet narodni i državni, na vama počiva nada budućnosti." Discite moniti (Učite se opomenuti). Čuješ, mladi prijatelju? Hoćeš li da ostaneš zdrav dušom i tijelom? Hoćeš li da postaneš značajem, moraš se opirati napasti i živjeti čisto.

Ovo poglavlje neka još razjasni primjer, što ga je doživio o. Kleutgen, D. I. i propovijedio ovako u jednoj propovijedi:

„Jednom sam ispovijedao u nekoj tamnici. Već sam se spremio na odlazak, kad me zamoli jedan nadglednik, da uđem u sobu, gdje bolesnici treba vjerska utjeha. Tu je ležala bolesnica poput leša, što trune. Na blijedom licu izraz najljućega bola, izmršavljelim rukama zelenkasto plave, natečene kvrge. „Takim je krastama pokrito sve moje tijelo" prozbori ona. Ali se predala svojoj sudbini i zahvaljivala Bogu, što ju je ovom kaznom povratio s puta propasti. Nadglednik mi pripovjedi prateći me od njezine sobe k vratima:

„Ovoj je ženskoj 25 godina; prije nekoliko tjedana bijaše još divna ljepotica: bolest je posljedica njezine razuzdanosti."

Nakon malo dana se vratih u tamnicu; nesrećna ženska bijaše već mrtva. Čuvar dodade: „Ali kad se borila s dušom, moradosmo mi pobjeći iz sobe; od njezina je tijela nesnosno zaudaralo." Tako htjede Bog pokazati i u one obraćene grješnice, kako mu je mrska nečistoća.

OČAJ

U nekom gradu Porajnske svršiše gimnaziju dva učenika. Jedan bijaše zdrav i čio, drugi bolestan po svem tijelu, ne znajući ipak, gdje se zlo leže. Razni liječnici biše upitani za savjet, ali nijedan ne mogaše pomoći. Onda će zdravi abiturijent bolesnome prijatelju: »Gle, obratider se na župnika Kneipa (koji je onda još živio) i reci mu, gdje te boli, možda ti uzmogne pomoći« Bolesnik obeća, i oba se rastadoše. Malo poslije dobi naš zdravi student glas, da mu je prijatelj umro, pa neka dođe na sprovod. On pođe, a onda će mu majka pokojnikova: »Moj je sin zbilja učinio, što ste ga vi svjetovali. Pogledajte, eto lista župniku Kneipu. Na sreću bijaše list stenografan, pa ga majka ne mogaše čitati. Posljednja rečenica bijaše u sredini prekinuta, a ipak dosta razumljiva: »Dnevice grijesi protiv 6. zapovijedi . . .« Kad je jadni mladić napisao ovaj ovaj glasni Mea culpa (Moj grijeh), pošao je na tavan i objesio se. Na tom se nesrećniku doslovce ispuni riječ sv. pisma: »Ubija griješnika zloća«. Nečistoća ubija tisuć, da, milijune. Ne utiska li svojim žrtvama baš u šake konop ili samokres, premda se i to desi dosta često, ipak ih polako tjera jatomice u rani grob.

VINO, ŽENA I NEISKAZANI JAD.

Dr. med. Herman Paul u svojoj knjizi vrijednoj preporuke »Halte deine Jugend rein« (Stuttgart) pripovijeda ovaj potresni primjer: U prvom poljeću 1887. pribivah u Friburgu, velikoj domovinskoj veselici. Vraćah se kasno u noć kući s prijateljem vršnjakom, pravnikom, držeći se za ruke. Moje misli bijahu još zabavljene dojmovima ove moje prve akademske svečanosti. Uto opazih, da u moga prijatelja malo po malo djeluje alkohol.

Svakojakim nejasnim i ciničkim riječima govoraše o drugom spolu. A kad napokon dođosmo do svoga stana, vikne glasno, nekako tepajući »Hodi, idemo u b . . .«

Uzeh ga ozbiljno odgovarati. Još ne bijah zaboravio opomena našega starog domaćeg liječnika, koji me je iza svršenoga ispita zrelosti upozorio na pogibli spolnih bolesti.

Moj se prijatelj ne dade time zadržati te unatoč mojoj ponovnoj ozbiljnoj opomeni ode svojim putem.

Istom mi je nakon deset godina pripovijedao o događajima i posljedicama one noći. Posjetih ga 1897 u Berlinu. Kad je svršio nauke, stupio je kao pravni savjetnik u neku veliku banku, već muž i otac bolesna djeteta jadne vanjštine.

I sam je bio bolestan tijelom i dušom. Njegovu su dušu neprestance mučili prigovori, što ih je sam sebi iznosio, da je sklopio ženidbu spolno bolestan, sifilitičan, da je unesrećio mladu rascvjetanu veselu ženu i

dao život djetetu, što već dolazeći na svijet pokazuje znakove smrti, grijeh svoga oca. Pričao mi je, da ga već nekoliko godina bole oči, a u posljednje vrijeme da ga neprestano tišti u glavi. Liječnik da mu je rekao, da je bolest s očiju prešla u mozak.

Bolest je navukao u rđavom društvu one noći u Friburgu, kad sam ga ja opominjao. Osim onoga puta nije nikad posrnuo za ženskom.

Nekoliko se godina nije javljala njegova boljetica, pa je držao, da se izliječio, i oženio se. Sad je opet izbila, a on ima malo nade, da će se iznovice popraviti, jer sad pođoše ututanj sve ljekarije, koje su prije odmah pomagale.

Gorko se kajao, što nije poslušao moga savjeta. Tako je unesrećio ženu, dao život bolesnu djetetu, za koje će biti najveća sreća, ako što prije umre; a u njega je samog potonula svaka radost i čilost.

Rastadoh se s njime teško potresen. Tad ga vidjeh posljednji put. Već ga za dva mjeseca pokri zeleni busen.

Po tom primjeru možeš vidjet razgovjetno, kako su pogubna žestoka pića pogotovo za mlade ljude, te kako jedan cigli grijeh može uništiti srećan život pojedinca, dapače i čitavoj porodici.

ŠKODI LI ZDRAVLJU?

Nego nije li neke ruke sjetilnost »zdrava«, a ne škodi li pače zdravlju potpuno uzdržavanje? Dr. Fr. W. Förster odgovori: »Ovu je tvrdnju na sreću prošlih godina pobilo i oslabilo toliko medecinskih i psihijatričnih vrsnika svih zemalja tako suglasice i tako su snažno pokazali na ogromne i zamašne zdravstvene pohare spolnoga nagona, te nam se ovdje ne treba upuštati u fisiološke dokaze, nego samo uputiti štioca u one spise. Svi se ovi spisi konačno slažu u nazoru, koji je nacrtan u ovom razlaganju.

Profesor dr. Eulenburg, učitelj živčanog liječništva u berlinskom sveučilištu, udara oštrim riječima na misao o štetnosti spolnoga uzdržavanja. Tu misao proglasuje posve praznim i ništavim brbljanjem te svjetuje liječnike:

»Mjesto da se upozoruje na tobožnje pogibli spolnoga uzdržavanja, treba radije našoj muškoj mladeži vazda i uvijek propovijedati higijenski red življenja, otvrdnuće, rad, tjelesnu vježbu, pobijanje štetnih podražaja i navada, nadasve suvišna pušenja i pića. Treba mladeži kazati, da onaj sebe uzgaja za neurastenika, ko griješi protiv ove zapovijedi, pa živio ili ne živio inače spolno uzdržaljivo; a u posljednjem slučaju kud i kamo više, jer ostalim štetnostima pridodaje i pogibli nezakonitoga spolnog saobraćaja.«

Profesor Forel, prije psihijatar u ciriškom sveučilištu, veli: »Moramo stalno držati, da je za mlada čo-

vjeka sve do ženidbe čistoća najkorisnija ne samo etički i estetski, već i higijenski.«

Poznati talijanski fisiolog, profesor Mantegazza iznosi ovaj sud: »Toliko znam stalno, da sam već vidio toliko njih, koji su raskalašenošću došli do skrajnje nemoći, do ludila i do uzetinje; znam toliko, da bih mogao nabrojiti dajbudi dvadesetak bolesti, koje mogu biti plod raskalašenosti; ali ne vidjeh još ni cigle bolesti, koju bi prouzročila čistoća. Svi ljudi a osobito mladež mogu na sebi iskusiti blagodati čistoće. Pamćenje je spremnije i žilavo, misao živa i plodna, volja krepka, a značaj se prekali u snagu, o kojoj pustopašnici ne znadu ništa.«

Dakle i ovaj učenjak tvrdi, da čistoća ne samo koristi tjelesnome zdravlju, već se bez nje ne može uzgojiti značaj. On dodaje još i lijepe riječi: »Nikakvo nam staklo ne pokazuje okolice u tolikim nebeskim bojama kao bridnjak čistoće, koji svoje dugine boje baca na sve stvari ovoga svijeta i daje blaženstvo bez sjene i bez bljedila.«

Slavni liječnik Hufeland kaže upravo: »Ko u prvih 25 godina života proživi umjereno, čisto i stidljivo, udarit će najbolju osnovicu za dugi i sretni život.«

A prirodoslovac Nikola Leonicenus potvrđuje to svojim iskustvom. Kad je ovaj učenjak još u svojoj 96. godini u Ferari predavao o fisici, upita ga neko za tajnu, kako može tako ostarjeti, a ne zadobiti staračke slabosti. Leonicenus odvrati: »Moje je sredstvo posve jednostavno. U mladosti sam živio čisto i umjereno, pa u muževnoj dobi nisam naknađivao zanemarenoga.«

OPHOD NA SMRT OSUĐENIH

Slavni dominikanac o. Lacordaire prikaza u jednoj propovijedi u pariskoj crkvi Naše Gospe životni ili bolje smrtni hod takova jadnika. A prikaza ovako: »Sjetilnost se neprestano buni protiv našega života. Troši ututanj naše najdivnije sposobnosti. Nisu li vas već susretali ljudi u cvijetu svoga vijeka, jedva počašćeni znakom muževnosti, koji još ne dohvatiše potpuni porast svoga bića, a već su rano navorana čela, duboko upalih očiju, nestalna pogleda, s ustima nesposobnim da izraze dobrotu, životare kukavno pod jutarnjim suncem svoga žića? Odakle te lešine uz živo tijelo? Što je prohujalo preko toga djeteta? Ko mu je ugrabio svježinu godina? Ko je utisnuo na njegovo lice žig sramote? Nije li sjetilnost tako neprijateljska čovječjemu životu? Nesrećnik je živio kao žrtva svoje pokvarenosti, težio je samo za onim groznim grijesima, od kojih se odvraćaju nebo i zemlja, da ih ne vide. Pa eto on odlazi opit vinom smrti. Ide nestalnim korakom i nosi svoje tijelo u grob, gdje će njegove opačine s njim počivati i sramotiti njegov prah do sudnjega dana.«

Nažalost ne ide taj jadni mladić sam k preranome grobu. Slijedi ga nepregledna, beskrajna povorka mladih ljudi iz sviju zemalja i naroda, iz gradova i sela, iz svih staleža i zvanja. Svi su označeni smrtnim znakom, svi nose mlado svoje tijelo u grob.

Promotrimo pobliže ovu žalosnu povorku, cvijet čovječanstva, što vene. Ima tu djece, koja jedva mogu razlikovati dobro i zlo, ali se u njihovim očima davno

ugasiše zvijezde nevinosti. Iza njih su dječaci i mladići iz nižih i viših škola, mladi radnici i sinovi uglednih porodica. Možda vidiš među njima i znance? Najviše ih se šali i smije tome »iživljavanju«. Drugi već slute, kamo naperiše, pa se ogledaju plaho, da, očajno ne će li ih oteti smrti spasonosna ruka liječnikova ili svećenikova. Ali je često »prekasno«. Silnički okrutno, kao lovac robova svoj plijen, goni duh nečistoće jadnike naprijed na neizmjerno polje leševa, gdje bi se na svakom grobnom spomeniku moglo napisati: »Samoubijstvo neprestanim grijesima protiv čistoće.« A kamo će duše?

GROBARI SVOGA NARODA

Negdje upoznah momka, kojemu bijaše uzorom njegov narod i domovina. Nedvoumno se držaše velikim domoljubom. Da, u onom mjestu bijaše narodnim vođom svojih vršnjaka. Bio bi po svoj prilici svojoj domovini mogao mnogo i koristiti, da nije bio razuzdan. A razuzdani su mladići uvelo cvijeće na stablu svoga naroda; crvi, što glođu njegovu srčiku. Ništa više ne udi ni pojedincu ni porodici ni čitavu narodu nego razuzdana gnjiloća. Razuzdanost upropašćuje najveće narode i države. Primjerom je velika, jaka država rimska.

Svećenik Salvijan, koji svojim očima upoznade ćudoredne prilike u Africi, u Španjolskoj i u Rimu, piše u svome djelu »De gubernatione Dei« (O Božjoj upravi svijeta): »Radi nečistoga nas je života Bog izručio barbarima (Germánima). Naše opačine izazivlju Gospoda nebeskoga, da surove narode iz najdaljega ugla zemlje pusti na nas, da pošalje barbare i preko mora, eda i Afričane udari Božja ruka... Gdje je bijeda podjednaka našoj, gdje je slična oskvrna? A ipak se rimski svijet u svoj svojoj bijedi i dalje podaje razbludi. Rimljani postadoše prosjacima i šale se... smrt nas okružuje, a mi se smijemo! (Rimski narod) umire, a smije se! Oj kad bi moja opomena zaorila po svem svijetu! Stid bi nas obuzeo, o rimski narodi, radi vašega čina! Jedva biste mogli pokazati druge gradove slobodne od ćudorednih zločina, osim onih, gdje već vladaju barbari kao gospodari. A mi se čudimo zbog naše nesreće, mi u našoj kaljuži? Mi se čudimo,

što nas i svojim oružjem pobjeđuju protivnici, koji nas daleko nadmašuju stidljivošću i krepošću. Mi se čudimo, što naš posjed pada u ruke bojovnicima, kojima su mrske naše opačine? Što ih čini pobjednicima, vjerujte meni, nisu njihove jače vojske, a što nama donosi propast, nije nestašica obranbene snage i vođa. Neka niko ne misli drugačije, van: nas obori naše trulo ćudoređe!«*

A ti ćudoredno čisti pobjednici ćudoredno pokvarene rimske države bijahu Germani. A danas? Kako je danas kod Germana? Ne sjećaju li nas gornji opisi naših današnjih prilika? Ne prijeti li* nećudoređe, da će otrovati i uništiti njemački narod? Ne izriče te bojazni niko manji nego njemački episkopat u svome pastirskom pismu od 1908. Tu se kaže: »Razuzdanost je u posljednje vrijeme zahvatila tako strašno, da ljudi svake vjere i svakoga smjera, koji misle ozbiljno, gledaju sa zebnjom u budućnost. Sjećamo se poganskih vremena i opisa, što ih sv. Apostol u poslanici Rimljanima piše o ćudorednim prilikama poganstva, kad gledamo, kako se opačina usuđuje na svijetlo Božje posve prostodušna lica, kanda bi to bilo posve prirodno i po sebi razumljivo, kako sa svakom porugom i prkosom juriša na ograde kršćanske zapovijedi i ćudoređa, pa i same prirodne pristojnosti, kako se neprestano domišlja novim umjećima i sredstvima za zavađanje, u sve prevejanijim oblicima sjetilne požude. Tako je razuzdanost u današjem svijetu postala neke ruke javnom silom, koja sve dalje širi svoje carstvo i djeluje sve zlokobnije. Ništi i izopačuje javno mnijenje, straši i dobre, tjera umjetnost stramputice i raskiseljuje književnost. Ima svoju posebnu štampu, pa se može hvastati, kao što se proračunalo, da se

* H. Grisar S. I., Geschichte Roms und der Päpste, I Bd., S. 55 f f .

* Isto kažimo i o Hrvatima P r e v.

godimice tiska više razuzdanih nego pristojnih knjiga, časopisa, novina. Ima svoj vlastiti i prerascvali obrt, koji tvorničarski dobavlja i širi bludni otrov u obliku nećudorednih slika i karata.« Na kraju biskupi posebice dovikuju mladićima: »Ne budite slabići! Ne kasajte slijepo za rđavim primjerima! Budite hrabri pa idite pravim putem, budite bolji od drugih, slobodni i među robovima opačine, ostanite među nerazumnima razumni! Ne dajte, da vam nečista strast zabliješti oči, zgnječi volju, osakati i potroši najbolje sile, ugasi u vama svetu vatru! Budite junaci, borite se za svoju slobodu, za svoje i duševno zdravlje, za sreću svoga života, za spas svoje duše!...«

BEZ ZNAČAJA

Jesi li već vidio visok brijeg pokriven vječnim snijegom? Divan prizor! Kao gorostas među patuljcima uzdiže svoju prebijelu glavu nad stotinama brežuljaka i bregova. Na svome području gleda gdje cvate proljeće, zori ljeto i jesen vene: a on ni tamo se dalje. Netaknuta mijenom vremena i ljudi sijeva njegova sjajna bjelina u modrom nebeskom visu. Dižu se bijesne olujine i šume oko njegova tjemena, ljuta studen popuhuje oko njega, crni oblaci nerijetko pokrivaju njegov vršak: ali ništa ne može okaljati njegova blistavo bijelog odijela.

Nego najednom nabujaju dolje gorski potoci, blatne vode srnu u dolinu; na prebijelom se plaštu snježnika pojave blatne tamne mrlje. Što se zbilo? Mlaki je južnjak otkravio snijeg i led. Što ne smože nijedno godišnje doba, nikakav sunčani žar: to učini meki, topli jug.

Mladi prijatelju, jamačno razumiješ sliku? Brčno je velegorje značajni muž, idealni, čisti mladić. Ima mladića, muževa, koji prkose svim olujama i pogiblima, ali se sruše nemoćno pred nekim južnjakom sjetilnosti. Mladići, koji se u svjetskom ratu iskazaše kao pravi junaci, uvelike slavljeni vojvode, slavni učenjaci, izvrsni ljudi, o kojima to ne bi nikad ni pomislio, padoše, padoše duboko. Što se dakle mora bojati sjetilnosti manje značajni dječak i mladić? Značaj je čovjek, koji sudi i postojano radi po čvrstim i dobrim načelima. Značaj stoji dakle bitno u jasnom sudu a osobito u snažnoj volji. Ali ništa ne smućuje suda i

ne slabi volje više od sjetilne strasti. Zato ona i jest najveća neprijateljica uzgoja značaja. Hoćeš li dakle da budeš značajnim čovjekom, moraš ponajprije ojačati i iskušati svoju volju u borbi protiv strasti. Moraš se naučiti sam sebe svladavati. H. v. Mallinckrodt reče: »Dobrim će i vjernim i značajnim mužem postati samo onaj, ko se rano nauči sebe svladavati, sebe siliti.« A Fr. V. Förster dovikuje abiturijentima: »Odvratite se od neograničene mekušnosti našega vremena, koja ni mrvice ne razumije cilja snažnoga čovjeka: tvrde obradbe svoga značaja. Mjesto zgoljne tjelesne igre, koja se dandanas obavlja s tolikim užitkom, prkosom i prenavljanjem, zadajte sebi danomice zadatak odricanja, djelatne ljubavi i umjerenosti — i vjerujte, da bez takova nemila boja sa sobom nikada ne dobiste viteškoga udarca zbilja muževna slobodna čovjeka.« Bjelolist čistoće ne uspijeva baš u močvari sjetilnosti, van na tvrdoj stijeni odricanja i vlade nad sobom.

RUNOLIST

Na tihome gorskom visu
Cvate samac runolist,
Uza nj nema divnih ruža,
Već sam vječni snijeg čist.

I tihano tužeć zbori:
»Kad bih mogo u taj dol,
Gdjeno cvatu rumen ruže,
Čovjek pjesmom taži bol«.

Uto gorski lovac bane
Na led i snijeg navijek čist,
I planinski cvijet vidi
I ubere runolist.

U dolini med ružama
Sad planinski cvate cvijet,
Gdjeno topli lahor piri,
Radostan se šeće svijet.

Ali čežnuć cvijetak gleda
U planinski vječni led,
I polako usred ruža
Mlad runolist gine blijed.

(Iz »Stern der Jugend«).

IZGUBLJEN POZIV U SVEĆENIŠTVO

Jednom će mi reći rascvjetani daroviti mladić od 17 godina beskrajno tužna lica, sa suzom u oku: »Sve sam izgubio.« »Sve« bijaše rečeno malko odviše, ali bijaše izgubio mnogo, vrlo mnogo: besplatno mjesto u nekom duhovnom zavodu, školsku godinu u gimnaziji, iz koje bi otpušten baš pod konac godine. A što je najznamenitije, on bijaše izgubio čitavu, krasnu, idealnu budućnost: poziv u svećeništvo i sve milosti spojene s njim. E pa ko je oborio u tu nesreću ovoga tako vrijednog i ljubeznoga mladića i njegove dobre roditelje? Lakoumna djevojka, koja je trčala za njim, a on nije dosta snažno odbijao njezinih zasjeda. Za to se doznade pa ljubakanje urodi preteškim posljedicama po jadnika za čitava života.

A to je samo jedan mladić od onih tisuća, kojima je nečisti duh oteo svećenički poziv mekom sjetilnosti. Pa nisi li ti, dragi štioče, poznao ovoga ili onoga dječaka, koji u nižim razredima gimnazije nije ni u snu drugo što sanjao, već da će postati svećenikom. Postati svećenikom bijaše za nj najdraža misao, najviši ideal. Ali najednom izgubi zanos za to, pa više ne govori rado o tom, a napokon, možda nakon teških borba, očituje svojim roditeljima: »Ne ću da budem svećenikom, nemam poziva.«

Kako to, da se predomislio? Dječak je imao poziv u svećeništvo, dok je bio nevin. Kad je ojačala strast i on joj popustio, prošla ga je i želja da uziđe na goru Gospodnju i stupi pred oltar kao neporočan svećenik.

Zastalno treba samo pohvaliti mladića, koji se odrekne svećeničkoga poziva, kad se uvjeri, da se ne će moći usprezati; ali je usto ipak posve prežalosno, da toliko dječaka i mladića svojom krivnjom, grijehom nečistoće gube svećenički poziv ili postaju nesposobni za nj. Takav će vidjeti istom u vječnosti, koliko mu je milosti Bog bio namijenio ujedno sa svećeničkim pozivom i koliko je duša mogao i morao spasiti. Jamačno je posve posebno slavlje za nečistoga duha, kad odabranome mladiću ugrabi svećenički poziv, pa se zbilja može misliti, da ne šiba više ni na koga nego na vrijedne pripravnike svećeničkoga staleža; jer mu jedan takav vrijedi tisuće. Strah od beženstva odbija i mnoge čestite i vrijedne učenike od svećeničkoga staleža. Neka se oni ugledaju u primjer Albana Stolza, pa nek čuju, što je on na sebi iskusio i tako lijepo opisao u svome životopisu (»Nachtgebet meines Lebens«). Tu opisuje

BEŽENSTVO

»Kad me zbilja upitaše određeno i ozbiljno, odlučujem li se ili ne neporečno za svećenički stalež, snađoše me preteške sumnje i nemir. Svjetovni se čovjek u meni propinjao poput konja, s kojim jahač hoće da preskoči široku, duboku grabu. Ne znam, kako se dešava onima, koji su od mladosti uzgojeni pobožno u dječačkim sjemeništima. Ali učenika, koji je sproveo mladost kao šarani u mutnoj vodi svijeta, spopadne pred vratima svećeničkoga sjemeništa otajna groza, jer primajući svećenički stalež mora u toliko stvari ograničiti svoju svjetovnu slobodu, i to bez poreke. To se dogodi i meni. Osobito se moja mašta često bavila blaženstvom idealne ljubavi, koja bi se ulazeći u sjemenište morala istrijebiti već u klici. Ili da kažem u prozi: bijaše to strah od beženstva.

Dok ovo pišem i ogledam se na sav svoj vijek, spoznajem, da je baš beženstvo, kojega sam se toliko plašio, bilo najodlučnije sredstvo, kojim me je Bog očuvao od bezbrojnih briga, muka i tuga, koje više, manje zamračuju i stežu dušu oženjena čovjeka. Što sam više upoznavao svijet, to sam više spoznavao veliku blagodat beženstva i na tom zahvaljivao Bogu. Bez obzira na veliku znamenitost i potrebu beženstva za napredak katoličke Crkve, dobiva i pojedini svećenik glavom već u ovom životu velike koristi, koje izbjegnu oženjenom čovjeku. Već sam ustvrdio sam u lice mnogim ličnostima, što su prividno živjele u srećnom braku, da brak donosi mnogo više neugodno-

sti nego ugodnosti. Ni muž mi se ni žena nikad ne opriješe, već napose muževi odobriše iz dna duše. Osvjedočen sam, da bi baš krepči muškarci ostali neženje, kad ne bi snažno privlačila redovita zaslijepljenost u mlađim godinama i pakost ljepote i dražesti mlađahnoga svijeta ili i špekulacija s novcem i s napretkom. I čudnovato je, da se redovno ni u kojem staležu ne može naći toliko veselja kao u duhovnika, naročito kad ih je više zajedno u društvu. Humoristični otac Roh reče posve zgodno nekome protestanskom pastoru, koji se u vlaku gorljivo iskaljivao na beženstvo: »Gospodine pastore, iz vas govori samo zavist.« Tako Stolz.

U Bosni mi dobaci jednom izdaleka posve nepoznat srpski pop, koji je prolazio sa svojim konjem: »Blago vama, kad nemate žene!« A neki srpski metropolit reče 1918. katoličkome duhovniku: »Jakost i prednost katoličke Crkve pred pravoslavnom jest u beženstvu. Katolički biskupi mogu po svojoj volji zapovijedati svojim duhovnicima, ja sam prema mojim oženjenim popovima nemoćan.«

Alban Stolz nastavlja: »Krepki će duh, koji ide za visokim ciljem, pa mu hoće da prikaže sve svoje sile, vidjeti, da je posve prema njegovu biću, ako se drži slobodnim od svih porodičnih veza i okova. Tako ostadoše neženje do svršetka skladatelj prvoga reda Beethoven, najveći slikar Raffael, najveći graditelj Michel Angelo. Zato bi svak, ko ima poziv za umjetnost dušobrižništva, visoku i uzvišenu i pred samim Bogom, i sam odabrao beženstvo, sve kad ga Crkva ne bi bila naredila.«

ZAVOĐENJE

Jedan mi suredovnik, o. Hammerl, ispriča ovu pripovijest: Naš je profesor povijesti u Lincu, izvrstan svećenik iz zavoda sv. Florijana, upotrebljavao školske satove i svoj predmet, da djeluje na naša mladenačka srca, i to više, otkad nam je bio razrednikom. Sjećam se, da je jednom poviknuo: »Ah zavodnici! Nekoč imadoh učenika, čestito, dobro dijete. Ali zapade u rđavo društvo. I eto pade na smrtnu postelju. Još ga vidim, gdje leži na smrtnoj postelji, cvijetak što vene. Ali nikad ne ću zaboraviti, kako je proklinjao svoga zavodnika u onaj tren, na pragu vječnosti!«

Slavni o. Kleutgen D. I. pripovijeda u svojim propovijedima (II. Abt. S. 108) ovaj događaj:

Prema mojoj roditeljskoj kući stanovaše trgovac, a u njega bijaše u nauku mladić, koji proboravi kod nas mnogu večer. Cvjetaše zdravljem, a bješe vedar i druževan. Nikad ne opazismo na njemu, što bi moglo baciti sumnju na njegovo ćudoređe. Jednoga jutra puče glas, da je iznenada umro, bolje, da se ubio. Izađem ja iz kuće, a u taj tren eto cestom onoga trgovca, gospodara mladićeva, smućenih crta, raskuštrane kose. Na zabrinuto mi pitanje odgovori: »Dašto, dašto, tako je. Ima sat, da je umro. Otrovao se.« »Ali zašto?« »Šta ja znam! Prije smrti je dakako napisao i optužio se, da je zaveo djevojku.« Tako je bilo. U sobi mu nađoše list, koji sadržavaše njegovo priznanje. Neko je vrijeme živio lakoumno u grijehu. Ali se iznenada probudila savjest, pa ne znaše, kako bi drugačije utekao nje-

zinim mukama van smrću, jer više nije imao nade ni vjere.

Ali se ne zavodi samo djelom. Već jedna cigla riječ može nanijeti neizmjernu štetu. U našem kolegiju u Kalksburgu pozva jednom o. Abel svoje učenike, da za vježbu skite pjesmu. Jedan učenik niže gimnazije napisa ove retke:

U sijeno osušeno
Samo malu iskru hiti,
Ka će suša i sijeno
Skoro plijen vatre biti.

U djetinju dušu nježnu
Zla riječ jedna cigla pade
I nevinost smrvi sniježnu
Kano da je tat ukrade.

PROPAGANDA KREPOSTI I OPAČINE

Čudna je prava istina: kad krepost i opačina dosegnu stalni stupanj, bace se na propagandu. Kao što čovjek napunjen ljubavlju Božjom ne može počivati van se trsi, da i druge ljude dobije za Boga i za krepost, tako nije zadovoljno ni srce raspaljeno nečistim žarom, da bude samo zločesto, već riječju i djelom gleda zavesti i druge na nečistoću.

Čisto je srce ražareno ljubavlju Božjom poput maloga sunca, koje svojim toplim zrakama oživljuje i usrećuje svu okolinu. Svaki je mladić, koji ostane čist, bilo gdje i kadgod spasitelj, te mnogima, što hoće da se uskolebaju, pruža čvrstu ruku, a sam toga ne zna i ne sluti. Izlazi nešto iz njegovih očiju, od njegova glasa, od njegovih riječi, što krijepi i upozoruje, da u životu ima nešto više nego zahvatiti i uživati. Na njegovu čistom čelu čita svak sunčano pismo: Excelsior! (Fr. W. Förster.)

Naprotiv nečist, ćudoredno gnjio čovjek širi oko sebe okuženo zračište, koje često zarazi bezbrojne. Taković može zbilja reći s Orestom u Goetheovoj Ifigeniji:

»Najkobnije je u mom udesu,
Da ja ko okuženi prognanik
U grudi nosim tajni bol i smrt.
Gdje stupim na mjesto najzdravije,
Već skoro oko mene lica cvjetna
Trag tužni spore smrti odaju.«

Veli se, da na mjesto, na koje stupi dobar, svet čovjek, niče cvijeće, koje još često dugo cvate, kad već onaj čovjek pođe i počiva u grobu. Tako i na mjestima, na koja stane zavodnik, vene i gine cvijeće nevinosti i kreposti često još nakon mnogo godina, pa možda i naraštaja, ako je sablažnjivač uživao velik ugled. Kako je ovaj grijeh upravo strahovito grozan, pokazuje

RAČUNSKI PRIMJER

Ako čovjek u 20 godina zavede godimice samo jednu dušu, a svaki zavedeni po jednoga i opet taj svaki po jednoga: znaš li, koliki je broj tih zavedenih u 20 godina? — Ravno 1,048.570 duša. Svima je tima praotac prokletstva onaj bezbožni zločinac. To je golem broj. Ali koliko će strahovit biti istom broj pojedinih grijeha, što ih toliko zavedenih počini mislima, riječima, željama i djelima!

Pa je li čudo, da inače tako blagi i milosrdni Spasitelj izriče tako grozan Jao zavodniku i veli, da bi bilo bolje, kad bi mu se objesio oko vrata mlinski kamen te se potopio u pučinu morsku. Kakvu će kaznu taković morati čekati u vječnosti!

Zato, moj dragi prijatelju, ako si već sam preslab, da se čuvaš svakoga grijeha, ne sablažnjuj drugih i ne zavodi nikoga nečistim govorima i djelima.

NOĆ VJERE

Slavni franceski pisac, apologet i državnik Chateaubriand skupi jednom u svome salonu u Parizu odlično društvo sve zgoljnih učenjaka i umjetnika. Bijahu to sami slobodoumnici. To pokazaše očito rugajući se vjeri i svetinji. Chateaubriand ne bješe u svojoj mladosti ništa manje nego dobar katolik i poznavaše dobro svoje rušigrade. Najednom će on iz neba pa u rebra: »Gospodo moja, ruku na srce! Šta ne, vi biste svi bili vjerni katolici, kad biste imali snage, da živite čisto?« Mnogo se gospode nasmiješi, drugi umukoše, niko ne reče: Ne! Chateaubriand pogodi u živac. Ova mala zgoda rasvijetljuje kao munja noć nevjere. Razgaljuje nam tajne nebrojenih mladenačkih srdaca, u kojima zapažamo, gdje se iznenada ugasila vjera.

»Ne mogu pojmiti, kako to, da naši mladi ljudi, koji ipak imaju roditelje što vjeruju, a u gimnaziji su potpunce poučeni u vjeri, postaju u sveučilištu bezvjerci već prve godine.« Tako se tužio profesor više škole. Da je taj profesor na svoje naočnice mogao zaviriti u srca nevjernih studenata ili da je imao prilike da korak za korakom prati njihov »religijski razvitak«, ne bi se više čudio. Znao bi, da je srce bilo ćudoredno pokvareno odavno prije, nego je s usta potekla riječ: »Ne vjerujem ništa.« Nećudoređe čini mladež nevjernom. Ili ne? Gdje je mladić, koji može reći: »Još imam krsnu nevinost, ali ne vjerujem ništa.«

Dok je čovjek pobožan i čist, vjeruje veselo i rado. Istom strast ubija nevinost i vjeru. A da budeš pokvarenim momkom, ne treba ti mature — zloća nadomješta dob —, stoga dopiru do potpune nevjere i mnogi srednjoškolci, čak i obrtni naučnici.

Razvoj je posve psihologijski. Mlado srce, što čezne za srećom i za radošću, okusi čašu razblude i opije se.

Vjera pristupi i prozbori oštro i ozbiljno, kao Ivan Krstitelj Irudu: »To nije dopušteno. To je smrtni grijeh. Umriješ li u njem, eto te u paklu.« Plane borba u srcu, često snažna borba: anđeo se svjetlosti, slatka, sveta vjera, baštinjena možda od pobožnih roditelja, rve za dušu s duhom nečistoće. Ali je moć navike često već tako velika. Ne može biti više bez slatkoga otrova, pa tako nastaje u duši želja: Oj kad bi ova stroga vjera bila samo tlapnja! Kad ne bi bilo pakla ni vječnosti ni Boga osvetnika! A onda čovjek sam sebi utuvljuje: Pa možda i jest tako. Ta ne vjeruju ništa toliki učenjaci i slavni ljudi, koji se ipak razumiju u pismo. Želja je već postala dvoumicom, a dvoumica se napreže iz petnih žila, da umori vjeru. To isto tvrdi i sv. Augustin, kad kaže: »Boga ne taji niko van onaj, koji bi se veselio da nema Boga.« Pa i Rousseau u svojem »Emilu« piše: »Sinko moj, čuvaj svoju dušu uvijek taku, da te snalazi želja, da Bog opstoji, pa nikad ne ćeš podvoumiti o njegovom opstanku.« Zato posve pravo opominje duhoviti Pascal: »Raskrsti se sa svojom strašću i sutra si vjernik.«

Henrik VIII. engleski dobi zbog svoje vjerske gorljivosti od pape počasni naslov D e f e n s o r f i d e i. Malo zatim otpade od vjere te gonjaše katoličku Crkvu kao drugi Neron. Što bijaše uzrok? Nečistoća. On bješe postao preljubnik. A taj grijeh bješe kriv, da ne samo on, van i mnogo milijuna njegove države sve do dana današnjega izgubiše pravu vjeru.

Duh nečistoće nastoji da ugasi u našoj duši svjetlost vjere pod izlikom, da nam istom u potpunoj tami nevjere može pribaviti nesmućenu sreću. Tisuće iskusiše, da je to neistina. Pomisli na pr. na Lenaua. Bio je srećan poput anđela, dok je kao pobožno dijete klečao pred križem. Ali mu nevjera razori nebesku i zemaljsku sreću, kako se tuži sam:

»Al odosmo mi iz zemnog raja,
Gdje o Bogu nam zbori zrak,
Na livadi nas svaki cvijet opaja
I ljubavi nam Božje nudi znak:
Gdje nad svim drugim divotno se bljeska
Trag ljubavi nam noseć jedan cvijet,
Što kruži vazda zora ga nebeska.
To Spasitelja je dragi obraz svet.
I u lug potražnje pođoh i ja, luda,
A ostavih raj bogoduhi drag,
I bez pobožne radosti vrludah,
Kad vjere stalni već izgubih trag.«

A evo očajna bola, što s gubitka vjere dršće u riječima:

»Oj srećan onaj, kog zla kob,
Što otela mu u zao čas vjeru,
U hladan odmah surva grob.«

UZA SVJETLOST MRTVAČKE SVIJEĆE

Neki se mladi čovjek vrati iz tuđine nepokvaren i priznade zahvalno svome negdašnjem kateheti Fahrmannu, velikome prijatelju mladeži, dekanu u Imstu (u Tirolu), da mu je u svjetskim pogiblima bila čvrsto uporište poslovica, što ju je naučio u školi:

»Rđav život na smrti radosti ne pruži,
Dobar život na smrti nikog ne rastuži.«

A najmanje radosti pruža uza svjetlost mrtvačke svijeće grijeh nečistoće. Na pitanje svećenikovo da li ga još što uznemiruje, reče mnogi umirući: »Ništa drugo, velečasni, ali me tište grijesi moje mladosti.«

Poznavao sam studenta. Nije baš bio loš, van malko lakouman. Još u nižoj gimnaziji pade u sušicu. Iza velikih praznika drugi pohitješe na nauke, a na vrata njegove bolesničke sobe pokuca smrt košćatim prstima. Kad to opazi mladić, spopade ga grozan strah. »Moram umrijeti, izgubljen sam« — bijahu jedine riječi, što ih izgovori. Dobri ga roditelji gledahu umiriti. Dođe i svećenik i uze ga tješiti. Zaman. Nikako se ne htjede ispovjediti, jer za nj nema spasa. Tako uminuše tri tjedna. Strašno vrijeme za rodbinu. A što bijaše uzrok tome očaju? Bolesnik priznade očito veleći: »Zaveo sam druge.« Zločesti neprijatelj zavodi ljude na grijeh po izlikom: »Ta to je malenkost, pa možeš ispovjediti.« A umirućem pokazuje grijeh u svoj težini, gleda ga prevariti lažnim stidom, uliti mu nepouzdanje u Božje milosrđe i dovesti ga do očaja. Tako

učini i našemu studentu. Napokon iza tri tjedna pođe svećeniku za rukom, te ga toliko umiri, da se mogao ispovjediti. Malo zatim preminu, gledajući u sliku Majke Božje. Da, istina je:

»Rđav život na smrti radosti ne pruži.«

Ali je također istina:

»Čisti život na smrti nikog ne rastuži.«

Evo druge slike. Neki njemački Isusovac iz Sjeverne Amerike pripovijeda: Bijaše mutan jesenski dan. U gustoj se magli sraziše dva vlaka. Nesreća bješe grozna. Mnogo ih snađe smrt. Još ih više bi ranjeno. Cika, jauk, zapomaganje zamnijeva na sve strane. Svećenik hrli od jednoga umirućeg k drugome. Dođe i do mladića od nekih 14 godina, koji leži čudno mirno. Zažmirio je, sklopio ruke na prsima, slika mira usred smrti i očaja. Ne može mu jauka istisnuti bol, što se gnijezdi u smrtno ranjenoj grudi. Svećenik se osobito ganut sagne nad dječaka, koji u svojem mladom vijeku znade trpjeti tako junački! »Želite li duhovnu pomoć?« upita svećenik. Dječak odvrati umornim glasom: »Velečasni, još sam jutros primio sv. pričest. Jer je bio petak Srca Isusova, pođoh u susjednu crkvu. Na povratku me zadesi nesreća.« »Pa ne tišti li vas ništa uoči smrti?« Rumenilo pokri dječaku blijede crte. »Velečasni, dahnu umirući glas, u svome životu nikad ne povrijedih nevinosti.« Duboko ganut pohiti svećenik dalje, da pruži posljednju pomoć drugim umirućima. Umirući anđeo poblijedi sve jače. Ali njegove crte obasu blaženi smiješak, koji ostade i onda, kad njegova nevina duša bijaše već ostavila zemne ostanke. Tako umire nevinost. (Unsere Fahne, 1913 S. 23). Kako bi ti rado umrijeti? Poslovica veli: »Kakav život, takva smrt.« »Rđav život na smrti radosti ne pruži. Dobar život na smrti nikog ne rastuži.«

KONAC OPAČINE

Ima istina, na koje ne mislimo rado. Ali mislili ne mislili, da udišemo zrak, ipak ga udišemo postojano. Mislili mi, ne mislili, da ćemo umrijeti, ipak ćemo umrijeti. Mislili, ne mislili, da ima pakao, ipak pakao jest. Božanski Spasitelj, koji ne laže, govori u evanđelju vrlo često o paklu. A ko taji pakao, na najboljem je putu u pakao. U vojničkoj je školi u Parisu svećenik razlagao o paklu. Kad je otišao, poleti za njim satnik pa će: »Gospodin je abbé govorio o paklu i tačno nam ga prikazao. Ali ste nam zaboravili jedno reći, a zato bih rado sada upitati: »Ide li čovjek u pakao kuhan, varen ili pečen?« Abbé pogleda podrugljivca i odgovori mirno, ali krepko: »Gospodine satniče- vi ćete već vidjeti.« Ta riječ pade ko žalac u srce časnika. Misao mu na pakao ne dade više mira, dok se ne obrati i ne promijeni života. Tako je korisna misao na pakao.

Prije više godina u Njemačkoj pitali mnogo stotina ljudi, kakva ih je pobuda najkrepče uzdržavala od teškoga grijeha. I eto doznalo se, da je misao na pakao očuvala od smrtnoga grijeha kud i kamo više duša nego sva druga poticala zajedno. Tako je krepka misao na pakao. Napasti su protiv čistoće najžešće, tako da jamačno najviše duša baš radi ovoga grijeha odlazi u pakao (sv. Alfonz Liguori misli, da je od 100 prokletnika 99 prokleto i radi toga grijeha). Stoga je jasno, da će teško biti protiv nečistih napasti uspješnije sredstvo nego misao na pakao. Ako nas od smrt-

noga grijeha ne očuva ljubav prema Bogu, mora nas dajbudi poplašiti misao na vječni pakleni oganj.

Neku gospođu, koja nije dobro živjela, odnesoše u grob. U grobu se probudi. Bijaše samo prividno umrla. Ne znađaše, gdje je. A kad upoznade svoju nevolju dotičući se tijesnoga lijesa, uze iz petnih žila vikati i kucati. Ali ututanj. Kod pomisli, da je zakopana bez nade, obuze je grozan strah, ne od smrti, već od suda i pakla. A šta misliš, kakva se želja u njoj probudila? »Oj, kad bih zauvijek živjela u ovom tijesnom lijesu i mračnom grobu, samo da ne moram u pakao!« Tako je pripovijedala, kad su je čuli i izbavili.

Biti odijeljenim od Boga, izvora sve svjetlosti, i pokopanim u paklenom ognju, jamačno je još beskrajno groznije nego biti živ zakopan.

To je konac opačine. Tamo vodi široki put, kojim idu mnogi pjevajući i klikčući, kanda idu u vječne radosti.

A pakao čini paklom.

VJEČNOST

Jesi li, dragi štioče, već kada 5 časaka promišljao, kolika je vječnost? Pitajmo koga prokletnika, na pr. Judu, što je ta paklena vječnost. Čuj, Juda! Kad bi ti Krist, tvoj Učitelj i Gospod, bio obećao, da će te izbaviti, ako svake tisuće godine spustiš jednu suzu, dok tvoje suze ne poplave čitavu zemlju, koliko bi suza dosele isplakao? Minulo je 1900 godina, a j e d n a suza! A dokle ćeš plakati, dok tvoje suze postanu potočićem, što protječe pijeskom; koliko milijuna godina, dok se tvoja rijeka suza isporedi s Dunavom, Rajnom, Savom i Dravom; koliko milijarda godina, dok isplačeš suzno more, što će poplaviti zemlju? A to će vrijeme jednom doći. Ali zaman za te. Ti nemaš ni nade, jer si proklet zauvijek.

A vječnost nije još na izmaku, ako bi tvoje suze potopile i svu zemlju, pače ako bi napunile svemir te ugasle sunce, mjesec i zvijezde. Svakih 1000 godina samo jedna suza. Ugasit će se zvijezde i sunca, ali će pakleni oganj još i dalje gorjeti, a prokleti će u njemu živjeti na vječne vijeke, bez kraja, bez nade.

Dragi mladi prijatelju, nije li ludost radi kratkotrajnoga veselja srnuti u pogibao, da ćeš na vijeke u pakao? Misli često na vječni pakao, posebice u napastima. Na ognju se paklenom mora okaliti tvoja odluka: Radije umrijeti nego jednom smrtno sagriješiti. Ako li si u grijehu, misao ti na pakao ne smije dati mira, dok ga iskreno ne okaješ i ne ispovjediš.

LJEKOVITO VRELO

Bilo vam je to u nekom uzgojnom zavodu, a naš je junak bio studentić. Istom je prije nekoliko tjedana došao u zavod. Zdrav, dobar, darovit, od prirode vesele ćudi, dječak se rado igrao, tako da mu se žarilo rumeno lice. No vidjelo se na njemu: jamačno mu je nešto trebalo. Pogled mu je bio plah i nestalan; često je znao stajati sam i misleći zuriti preda se. Je li se uželio kuće? Je li mu inače što nedostajalo? Oj, nedostajalo mu je vrlo mnogo, dolje na dnu duše. Usred njegova je srca grizao crv, koji mu dan i noć nije dao mira.

I svanu dan, kad studenti moradoše na sv. ispovijed. Neprestance mu se vraćala misao: bih li kazao? »Dà, kaži« šaptao mu je anđeo čuvar. »Ne kazuj« gukao mu je nečastivi.

E pa što će to kazati ili ne kazati? Grijeh, što ga je zatajao već na prvoj sv. ispovijedi, a nije ga još nikad ispovjedio. Planu strašna borba, bi li ga ispovjedio danas. Djeca spavaju inače dobro. Ali je on sinoć čuo, gdje sat na zvoniku odbija 10, 11, 12. Valjao se po postelji te nije mogao usnuti od straha i nemira. A sada? Neodlučan je. Već je u prvoj ispovijedi grijeh zatajao i prvu je sv. pričest primio nedostojno. A otada se uvijek ispovijedao nevaljano i pričešćivao nedostojno. »Hoću li nastaviti i u zavodu?« — »Ne, ne smijem! Ali što će misliti ispovjednik?«

Minu ispovijed, minu i sv. pričest, a naš se studenat opet ispovjedi nevaljano i pričesti nedostojno — i

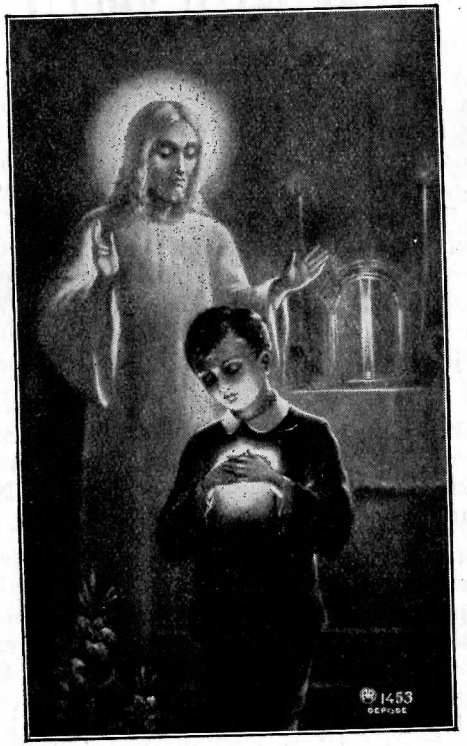

postade još nesrećniji. Uze moliti i plakati, a mlada mu duša vikaše za smilovanjem. I napokon se nakon nekoliko tjedana ohrabri jadan dječak i s djetinjom iskrenošću razgali svećeniku sve svoje srce. Ispovjednik se zauze za nj s najvećom samilošću i ljubavlju, utješi ga i ohrabri, da odsele to vjernije služi dragome Bogu. A dječakovo se srce prelivaše od radosti i od sreće, kad se prvi put dobro ispovjedio i dostojno pričestio. Jedno mu je samo bilo žao: što je dopustio, da ga toliko vara i obmanjuje lažni stid i zločesti neprijatelj. Odsele je često i rado pristupao k sv. sakramentima i postao je veoma vrsnim katoličkim mužem.

Zašto ispričah ovu zgodu, za koju mogu zajamčiti, da je istinita? S raznih razloga. Ponajprije se može lako desiti, da ovaj ili onaj štilac živi u jednakim prilikama kao i onaj đačić. I on je počinio jedan grijeh, i on ga je zatajao iz lažnoga stida, i on je nemiran i nesrećan u srcu i boji se nenadane smrti, a ipak se ne usuđuje, da ga ispovjedi. Šta da kažemo? Ludi čovječe, moglo bi se doviknuti takoviću, tvoj je strah od ispovijedi puka utvara i prevara zloga neprijatelja. Kad te zavodi na grijeh, brblja ti: »Ta to možeš ispovjediti i opet je sve dobro.« A kad se hoćeš da ispovjediš, šapće ti: »E, ali što će misliti ispovjednik?« Znaš li, što će misliti ispovjednik, ako mu skrušeno i iskreno razgališ čitavo srce? Mislit će: »To mi je baš plemenito, ponizno srce.« Pasti, duboko pasti može svak; ali s djetinjom iskrenošću priznati svoje grijehe može samo plemenito, ponizno srce. Nije to sramota van čast, jer je krasno kreposno djelo. Ispovjednik će ti se radovati, kao što se dobri pastir radovao zalutaloj i nađenoj ovci, kao otac izgubljenoga sina povratku dragoga čeda. Ispovjednik po srcu Božjem nema veće radosti, van kad siromašnu grješnu dušu jednom riječju može oteti paklu, otvoriti joj nebo i tebe učiniti srećnim djetetom. Ako možeš, pripravi mu takovu radost. Možeš, ako se već dugo nisi uopće ili nisi dobro ispovijedao, a sad sve opet popraviš iskrenom ispovi-

jeđu. To se mora kad tad dogoditi. Nema druge van ili reći ili se peći.

Možda rečeš: »Hvala Bogu, vazda sam iskreno ispovijedao svoje grijehe, pa i grijehe protiv sv. čistoće. Ali uvijek padam ponovno; ne pomaže mi ispovijed.«

Na to je reći: Sv. je ispovijed zastalno jedno od najizvrsnijih sredstava, da se očuva ili opet zadobije čistoća srca, samo se mora upotrebljavati kao ljekarija — na pravi način. Ako si slab s obzirom na 6. zapovijed, rado bih ti ovo staviti na srce: Je li de, ako si opasno bolestan, želiš što vrsnijeg i savjesnijeg liječnika, koji će se postarati za te posve ozbiljno. Potajni je grijeh, osobito uobičajeni grijeh, opasna bolest. Da ozdraviš, moraš potražiti što vrsnijega liječnika, t. j. pobožna i gorljiva ispovjednika, za koga znaš, da će se s ljubavlju i ozbiljno pobrinuti za tvoju dušu. Ako ga nađeš, razgali mu sve srce i zamoli ga, da ti pomogne i vodi ti dušu; a ti ćeš k njemu dolaziti redovno. S njim se možeš i svjetovati, ne bi li bilo dobro, da obaviš općenu ispovijed svega života ili dajbudi onu daljeg vremena. To je potrebno, ako si što zatajao. Takova je općena ispovijed najbolja pokora za počinjene grijehe i najbolji početak nova života. Hoćeš li da se naučiš dobro i korisno ispovijedati, nabavi molitvenik »Die Quelle der Friedens« o. L. Painera D. I. (Herder, Freiburg, Wien) ili hrvatski »Katolički đak« ili »Srce Isusovo — spasenje naše« i slične.

Već je prirodno ispovijed dobro sredstvo, da te očuva od ponovnoga pada. Neki protestantski dječak padaše u gadne običajne grijehe protiv čistoće. Kad ču, da katolici sebi pomažu protiv toga ispovijeđu, dođe k župniku katoličkome i zamoli ga, da ga ispovjedi. Župnik mu razjasni, da je to nemoguće, jer je on protestanat. »Ali znaš što, pridometne, ja ću ti pomoći, da se i bez ispovijedi riješiš svoje zločeste navike. Svake subote dođi amo i reci mi iskreno, koliko si

puta u tjednu sagriješio.« Dječak je dolazio redovito i svake se nedjelje smanjivao broj grijeha. Tako je djelovala već naravska svijest, da mora polagati račun. Uto dozna otac protestanat, da mu sin ide k župniku katoličkome i zabrani mu. Posljedica je bila, da je dječak pao opet u svoju staru naviku i jadno propao.

Ako već stid od priznanja prirodno djeluje tako snažno, koliko će više djelovati ispovijed, jer se u njoj opraštaju grijesi i dijeli posvetna milost. A s milošću možemo sve. Zato se ispovijedaj često, rado i iskreno. Onda će ispovijed biti za te prava Betsaida, ljekovito vrelo za sve tvoje duševne bolesti.

BIT ĆU DRUGI ČOVJEK OD 8. PROSINCA

U isusovačkom kolegiju u Kalksburgu morade 18.. učenik više gimnazije L. biti otpušten radi lakoumna razgovora, jer Isusovci u takim stvarima ne poznadu šale. Uostalom je L., kako se veli obično, bio dobričina.

Uoči svoga odlaska zamoli L. svoga učitelja, o. Abela, da sutradan u kapelici kongregacije reče sv. misu, a on će ministrirati i primiti sv. pričest. Sve ako L. nije bio kongreganist ni o. Abel njegov ispovjednik, molba mu je uslišena. Iza požara je bila kapelica kongregacija smještena na 2. spratu. Niko nije inače pribivao zaželjenoj misi.

Već je prije mise o. Abel razmišljao, što bi bilo najbolje da moli za L., jer je bio slaba značaja, pa je bila slaba prilika, da će se trajno popraviti. — »Prinesi sv. misu, da mu Bog jednom dade srećan smrtni čas« pomisli o. Abel i ponovi tu nakanu baš prije pretvorbe. Ali dok je izgovarao riječi pretvorbe nad kaležom — puče misno odijelo — mukli pad — ministrant je nesvijestan ležao na podu, a iz usta mu navirala pjena. O. Abel morade odmah žurno iz kapele, da pozove ljude, koji će ministranta odnijeti u bolnicu. Od pričesti ne bi ništa. »Samo ako to nije zao znak« pomisli nehotice o. Abel, dok je svršavao sv. misu. L. se oporavi, ode, dođe u drugi zavod, ali ga moradoše i odanle otpustiti. Mjesto da svrši gimnaziju, stupi u Beču u vojničku pripravnu školu za jednogodišnje

dobrovoljce. Bijahu mu dosta dva mjeseca, da navali duga 24.000 K. Strpljivost njegova oca bijaše iscrpljena, pa mu napisa papren list. Lakoumni ali dobroćudni sin odgovori 3. prosinca i vruće zamoli, da mu otac oprosti, još samo ovaj i to posljednji put. »Vidjet ćeš, oče, od 8. prosinca ću biti drugi čovjek.«

Dne 7. prosinca ga u bečkoj ulici sretne nekoliko prijašnjih saučenika i pozovu ga, da pođe sutradan s njima u Kalksburg na glavnu svetkovinu kolegija, Bezgrješno Začeće. Ako je onomadne i otpušten, nekadanji će ga učitelji ovom zgodom jamačno primiti prijazno. »Nije mi ni na kraj pameti, odgovori on, sutra idem u kazalište na Ringu (bečko k.), ondje će se prikazivati vesela igra« — i ukloni se daljoj navali. Drugi uzeše 8. prosinca rano zajedno omnibus, da u pravo doba dospiju k svečanoj misi, a onda provedu koji čas u kolu svojih prijašnjih učitelja i saučenika. Bilo je već 8 sati naveče, kad se uzeše spremati na povratak u Beč.

Uto ih upozori kočijaš na sumnjivo rumenilo iznad Beča. Naskoro opaziše i dim gdje suklja. »Gori, ali gdje? Mora da je na Ringu ili na Alsergrundu.« Vozeći se ulicom Mariahilf doznadoše, da gori kazalište na Ringu.

»Žurno onamo! U kazalištu je naš drug.« Svjetina zakrči put. Dakako, vjerni drugovi ne doznaše ništa o L. Njegov otac obeća 5000 forinti dara onome, ko mu donese izvjestan glas o sinu. Nažalost zaman! Bijaše on među stotinama nespoznatnih leševa, kojih ostanke pokriva zajednički grob na središnjem groblju.

Jadni L.! Imao si pravo: »od 8. prosinca ću biti drugi čovjek.....« Bog ne da sebi baš određivati roka.

BOŽANSKI ŽIVOT

Isti o. Abel D. I. u Beču pripovijeda sam o sebi ovo:

Kad mi je bilo 15 godina, dobih pokosticu. Domaći liječnik naredi, da pođem u München i dadem se operirati. Otac me otprati u München, a glasoviti profesor Nussbaum izjavi: »Mora se kost ostrugati.« Ja odvratih: »Radije umrijeti.« Dugo su me nagovarali, uzalud. Onda će moj otac kleknuti uz postelju i reći: »Henriče, molim te, ako ne ćeš radi sebe, učini to meni za volju.« Gledah malko šutećke moga oca, a onda mu pružih ruku i rekoh: »Da, oče, za volju tebi. A sad, gospodine doktore, radite sa mnom, što vam drago.« Ganutljiva je to slika. Ali poznam još potresniju. I ti si bolestan, i pred tobom ne kleči samo, da, visi na križu tvoj otac, tvoj otkupitelj, tvoj Bog, i moli te s raskriljenim rukama i s krvavim suzama: »Dijete moje, daj se izliječiti, okani se grijeha, ako ne ćeš radi sebe, učini meni za volju.« Što ćeš odgovoriti svome Spasitelju? Morao bi se dati izliječiti, da On ište i što teško. Ali ovaj nebeski liječnik samo zahtijeva, da mu dopustiš, te se svrati u sobicu tvoje bolesne duše i ozdravi je. Ne će on da te liječi tuđim gorkim lijekom, već krvlju svoga Srca hoće da te izliječi, očisti, okrijepi i dade ti svoj božanski život.

Česta je i dostojna pričest najlakše i najbolje sredstvo, da očuvaš i opet zadobiješ čistoću srca. Krist, vječna Istina, jamči sam: »Ko blaguje moje tijelo i pije krv moju, u meni prebiva i ja u njemu. Ko blaguje mene, živjet će po meni.« Sv. pričest množi u tebi posvetnu milost, slabi požudu, čuva te od smrtnoga grijeha i užiže u tebi oganj božanske ljubavi. To uči i iskustvo. Poznata je pripovijest o sv. Filipu Neriju i o studentu.

Ovaj dođe k sv. Filipu Neriju te ga uzme bratiti i kumiti, neka mu kako pomogne, da se okani grješne navike, kojoj robuje već dulje. Sv. ga Filip utješi, dade mu mudre savjete, ispovjedi ga, odriješi i otpusti posve srećna, a zapovjedi mu, da se drugi dan pričesti. »Ako bi, doda, ne daj Bože, opet posrnuo u grijeh, vrati se odmah k meni pouzdaj se u dobrotu Božju.« Druge večeri dođe siromašni mladić opet k sv. Filipu na ispovijed, da se potuži radi ponovnoga pada.

Dobri ga Svetac primi isto onako prijazno kao i prvi put, kaže mu, da se mora srčano boriti, odriješi ga iznovice i zapovjedi mu kao i prvi dan, da se uteče k presv. sakramentu i da se odmah opet ispovjedi, ako bi opet pao u grijeh. Moć zle navike bijaše strahovita. Jadniku se činjaše gotovo nemoguće, da je se riješi. U drugu ga milosrdno vodstvo sv. Filipa skloni dajbudi, da marljivo upotrebljuje lijek. Trinaest je dana uzamance dolazio na ispovijed. A jer nije sustajao ni Svetac u ljubavi ni mladić u pokori, konačno pobijedi ljubav. Mladić se posve riješi grijeha, postade pače pobožan svećenik i redovnik i još mlad godinama preminu u Rimu sv. smrću. Sam je on rado pričao povijest svoga obraćenja, da ohrabri jadne grješnike i pokaže mladim ljudima, da im je spas u čestoj pričesti. A sv. je Filip Neri običavao reći: »Sv. je pričest, s ljubavlju prema Majci Božjoj, ne samo najbolje van gotovo i jedino sredstvo, da se u dječaka očuva čisto čudoređe.«

»Ali eto, koliko se puta moram pričešćivati?« pitaš ti. Na to pitanje odgovaraše vazda mladim ljudima veliki prijatelj mladeži o. Doss D. I.: »Quantum potes, tantum aude« — što možeš češće; što češće, to bolje.

Možeš li svednevice. Ne možeš li, daj budi svaki osmi dan. Drugi će preporučiti druge pobožnosti, posebna je pobožnost, što je ja preporučujem, česta sv. pričest. Pričestiti se u godini samo nekoliko puta za mlado je kao nekoliko kapi vode na ražareno željezo.

Čuj, što piše M. de Ségur (»Nedjeljna pričest«) o djelovanju česte pričesti: »Bio ko mu drago, hoćeš li da se očuvaš čist i neokaljan, primaj svakih osam dana sv. pričest i eto ti najstalnijega zakloništa.«

Oj koliko puta vidjeh ja, koji sad govorim s tobom, gdje se tim sačuvala nevinost u mnogim srcima! Upoznao sam duše u prerazličnim prilikama života, a napose u velikim pogiblima po nevinost, koje se okružene blatom nečistoće očuvaše čiste kao anđeli. Kako je to moglo biti? Ispovijedale su se i svaki osmi dan primale sv. pričest.

Mogu potvrditi, da se u Parizu u najpokvarenijim radionicama naučnici i mladi radnici, koji imadoše srčanosti da se pokažu kršćanima, te sve nedjelje i blagdane redovno primahu sv. sakramente, očuvaše čisti i neokaljani poput malih srebrenastih ribica, koje ni u mutnim blatnim ribnjacima ne gube svoga sjaja, čim se premetnu u bistru vodu. Tako hvala Bogu ima i studenata, koji vole spasenje svoje duše od naslada, te u posve raskalašenu svijetu očuvaju živu vjeru i u svoga božanskog Spasitelja u presvetom oltarskom Otajstvu nalaze snagu i krepčinu, da savladaju strasti i očuvaju blago nevinosti pa dostojni svoga Boga i pobožnih svojih majka provedu život vedra čela i čista oka.

Jednoga dana upitaše mlada časnika: »Kako možeš živjeti, a da ne posrneš?« — On odgovori mirno: »Pa ja sam isti kao i drugi ljudi. Čitava je moja tajna, da od dana svoje prve sv. pričesti primam svake nedjelje sv. sakramente pokoru i pričest. Svojom ih krivnjom nikad ne zapustih. Radi kao i ja, pa će se i na tebi pokazati snaga sredstva.«

Ali nas nema nagoniti samo naša potreba, van i beskrajna ljubav, što nam je Spasitelj iskazuje u presvetom Sakramentu, da ga primamo često radosno i srdačno zahvalni.

Iz neke franceske luke zaplovi brod s mnogo iseljenika u Ameriku. Na debelom se moru nasuče na grebenje pusta otoka. Ljudi se istina spasiše, ali na golu otoku ništa za jelo, a sav se živež bijaše potopio. Nastade velika glad. Među brodolomcima bijaše i majka s nejakim djetetom. Na se ona ne mišljaše, ali ne mogaše podnijeti, da joj skapa čedo u majčinu naručju. Što će učiniti? Pomoli se Bogu, da joj ne upiše u grijeh. Onda uzme nož, prereže žilu i kadgod dijete zaviče, napoji ga svojom krvlju. Tako uradi dva dana. Nato ih izbavi drugi brod. Liječnici se uvelike postaraše za majku i za dijete. Ali mati preminu već nakon nekoliko dana radi gubitka krvi, a dijete ostade živo. Kad je poslije ovo dijete dječakom čulo, kako mu je mati spasila život svojom krvlju, a sama preminula, nije taj dječak nikada bez suza mogao misliti na svoju majku.

Dragi mladi prijatelju, istu nam tu ljubav iskazuje Spasitelj u svakoj sv. pričesti. I on nam uzdržava božanski život milosti i množi ga svojim presv. tijelom i krvlju. Kako ćeš mu vratiti tu ljubav? Daruj i ti njemu svoj mladi život, svoje srce i svu svoju ljubav. Primaj ga vrlo često i rado u sv. pričesti. Ali nikad nedostojno. Toga nije Spasitelj od tebe zaslužio.

HOĆU

Na Frankopanskoj je tvrđi na Trsatu kao geslo napisana riječ: »D e c r e v i« t. j. odlučih, hoću. Ta riječ mora stajati i na našoj duševnoj tvrđi. Gdje se radi o tom, da se nečisti duh baci iz srca, da odsele ostaneš čist ili učiniš nešto zamašno, neminovno je nužna čvrsta odluka. Volja je već polak djela. Koji samo uzdišu: »Želio bih, rado bih«, ne učiniše ništa. Tako se desilo i sv. Augustinu. Strasti su mu dugo šaputale: Sutra, sutra; kako ćeš bez nas moći živjeti! Dok je bunovan slušao taj glas, ostao je robom strasti. Kad se napokon osovio i poviknuo: »Uzmogoše ovi i ine, zašto ne bi i ti, Augustine?« — izvojšti pobjedu, slomi lance. Duša se oslobodi i očisti, dugotrajni grješnik iz navike postade sjajna zvijezda na svetačkom nebu Crkve. Vidi se, živa je istina lijepa riječ Halmova:

Ja hoću! Riječ je jaka,
Al zbiljski, tiho zborit treba;
I ko: ja hoću tako zbori,
Taj skida jasne zvijezde s neba.

A kako je rodna bila ona odluka sv. Augustina: »Sad započinjem!« Iz sićušnoga sjemena, što ga je u njegovo srce spustila milost Božja, a on ga primio iz drage volje, naraste ne samo jedri klas njegova svetog života i rada, van i beskrajne posijane njive što već 17 stoljeća pokrivaju svojim zlatnim valovima crkveno polje te raduju i hrane milijune djece Božje.

Kao što bješe u sv. Augustina, tako i u mnogih drugih velikih muževa, početak njihova izvanrednoga

života i blagoslovnoga rada bijaše nemalo uvijek čvrsta odluka, što je stvoriše u tihi čas. A taj čas bijaše njihov usudni čas. Da nisu poslušali pobudu milosti, bili bi sve proigrali za se a često i za nebrojene druge.

Vidiš, kako je odlučna i zamašna riječca: H o ć u. Svaka je milost kao sjeme, što mu Bog dadne natprirodni život, rekao bi stvaralačku silu, pa ga spusti u dušu. Ako se upotrebi, donese stostruki plod, koji opet padne na plodno tlo tvoje duše, a iz njega naskoro šiknu bujni usjevi, koji svanu u dobar čas i mnogim drugima.

Dvije su stvari potrebne za čvrstu volju, za blagoslovnu odluku: milost Božja i vlastita saradnja. Prvu moramo steći molitvom, drugu savladavanjem sebe i vježbom volje.

Neki je mladi čovjek promatrao jednom na Veliki Petak umirućega Spasitelja na križu. Srca mu se kosnu misao: »Tome su krivi i tvoji grijesi« tako, te odluči prije umrijeti nego još jednom počiniti teški grijeh. Mislio je tako ozbiljno, te je na listu pergamene napisao svojom krvlju ovu molitvu: O Bože, da u svome sveznanju vidiš unaprijed, da će me još jednom zadesiti nesreća, te ću teško sagriješiti, radije daj, da budem raskinut na četiri komada. Nakon godine dana planu njemačko-francuski rat. Međuto onaj mladić bijaše postao svećenikom. Stupi u vojsku kao vojni kapelan. U borbi ga pred Belfortom topovsko zrno doslovce raskide na četiri komada. Na njegovim prsima nađoše kutijicu i u njoj pergamenu sa spomenutom molitvom. Dragi ga je Bog uslišio.

Dakako i čovjek mora činiti svoju, ta zato nam je Bog dao prirodne sile. Ne možemo uvijek stvarati velikih odluka, ali možemo i moramo uvijek stvorene odluke ponavljati i jačati volju malim vježbama. Izvrsna je vježba volje i obuka za uzgoj značaja tačnost u ustajanju, u staleškim poslovima, u najmanjim dnevnim stvarima, tačnost u izvršivanju obećanja. Nepre-

stane kapi dubu kamen. Postojana vježba ojača volju, uzgaja značaj, dapače stvara najveće i najviše, što ima na zemlji: sveca. Spasitelj sam kaže: Si vis perfectus esse: Ako hoćeš da budeš savršen. Tisuće odgovoriše odlučno: »Hoćemo«. I postadoše. Što hoćeš ti? Ne ćeš li ništa, i postat ćeš ništa. Hoćeš li da budeš čist, i postat ćeš čist s Božjom milošću. Hoćeš li veliko, i doseći ćeš veliko. Što hoćeš?

BJEŽI!

K sv. Augustinu dođe jednom mladić, koji je dugo živio u grijehu, baci se Svecu pred noge i zamoli: »Veliki biskupe, veliki učitelju, muči me dan i noć nečisti duh. Molim te, odredi mi, što mi je činiti, da se iskoveljam iz grijeha. Gotov sam na sve.« »Moj sinko, odvrati mu Svetac, nemaš stalnijega sredstva od bijega. Bježi, izbjegavaj grješnu prigodu.« Mladić posluša savjet, ostavi svoje prijatelje, dade se na molitvu i na rad i zbilja ga ostaviše grješne napasti. Onda se vrati k sv. Augustinu i upita ga, što će sada raditi. Svetac mu ponovno odgovori: »Bježi, moj sinko, bježi sve pomnjivije i odlučnije; rekoh ti i ponavljam, pa ako me i sto puta upitaš, odgovorit ću ti sto puta: Bježi, jer će se izbaviti od ovog grijeha samo onaj, koji bježi.«

Dragi štioče, to vrijedi i za nas. Bježati se ovdje razumije u širem smislu: ne moramo izbjegavati samo bližnju grješnu prigodu, da ništa zla ne gledamo, ne slušamo, ne čitamo, van moramo odvraćati i svoj duh i maštu od svega, što nam može biti opasno. Moramo se duševno i tjelesno tako revno baviti drugim stvarima, te nemamo kad da pazimo na napast. A dođe li napast i čvrsto zakuca na srce, i onda ne smijemo za nju hajati, van se k Bogu utjecati, razgovarati se s ljudima ili se baviti knjigama ili drugim stvarima, koje nas zanimaju ili su nam prirasle srcu. To je najbolje sredstvo, da savladamo nečiste napasti.

Što moraš posebice izbjegavati, vidjet ćeš iz narednih poglavlja.

POGLED

Kako je čudnovato oko! U njemu se sjaje sav svijet. Ako je čisto, i nebo. Da, samoga će Boga jednom gledati; a baš je naša naročita svrha da gledamo Boga. To će biti naše vječno blaženstvo. Ali se oko može i zlorabiti. A tu baš vrijedi ona: C o r r u p t i o o p t i m i p e s s i m a, t. j. ništa nije gore nego kad se najbolje pokvari, zlorabi. Oko se može obratiti i prema zločestome, nečistome i primiti ga u se. A onda se lako može dogoditi, što kaže Sv. Pismo: Kroz oči se penje smrt u dušu. Jedan te cigli radoznali pogled može progoniti za svega života i biti izvorom nebrojenih napasti. »Slika gledanoga ostaje zauvijek u mašti. Čuveno i čitano iščezava, nikad ne umire uspomena na stvari, što se jednom ili češće naslikaše u oku sa svijesnom pozornošću. Pomaljaju se opet i ponovno na pozornici mašte, prostruje preko nje kao munjevna svijetla i nerijetko se združe u žarki val misli, kojega se više ne riješi.« (Župnik Schneider, Wien). Ko hoće da ostane čist, mora obuzdavati svoje oči.

Ako slučajno vidiš što opasno, ne gledaj u nj drugi put. Misli na Boga, koji gleda na te i nagrađuje tvoje savladavanje. Svaka taka pobjeda jača tvoju volju i pomaže uzgoju tvoga značaja. »Blaženi čista srca, jer će Boga gledati.«

RĐAVO DRUŠTVO

Jednom zapitah iskusnoga redemptorista o. Tendlera, koji je sav svoj život namijenio mladeži i u Beču osnovao prvo mladenačko društvo, zbog čega zaluta baš najviše mladih ljudi. On odgovori: Zbog rđava društva i rđavih knjiga. Istinita je riječ: Kaži mi, s kim se družiš, i kazat ću ti, ko si. Rđavo društvo! Ako je jabuka još zdrava, metni je uz gnjile jabuke i odmah će se pokvariti. Primjer: »Baš nedavno, piše neko u njem. Glasniku božanskoga Srca (1869. s. 35.), stajah uz odar mladića, kome Bog bješe dao prekrasne darove, pa bijaše radost svojih izvrsnih roditelja i podavaše najljepše nade. Ali na svoju nesreću dođe u grad, gdje uspje prokleto nastojanje podla zavodnika, te otrova njegovo bezazleno, nevino srce i odvede ga na najsramotnije stramputice opačine. Posljedica bijaše isprvice prosi i prosi u svojim listovima za novac, a kasnije javi, da zbog boležljivosti ne može na kolegije (predavanja). Teško zabrinuti otac pohrli u grad i na ljutu žalost nađe u bolnici tijelom i duhom istrošena još prije godinu dana tako krepkoga i veselog sina.

I odviše brzo dovršiše njegov život tužne posljedice grijeha. — Ne mogu vam opisati, kako se bolno dojmio mene i svih nazočnih sprovod ovoga mladića, koji je nekada toliko obećavao. A još uvijek čujem jadikovke bezutješne, nesretne majke, što paraju srce, dok je dobri otac stajao nijem i ukočen, prevladan bolom, a oko je suzno ustrmio u grob, u koji su spuštali jedinu radost i nadu njegova života.«

To je samo jedan primjer od nebrojenih mladića, koji propadaju u rđavu društvu. Hoćeš li da ostaneš čist, bježi od pokvarenih drugova, kao što se bježi od kuge.

A kako se prepoznaju taki pogubni prijatelji? Ptica se pozna po pjesmi, a nečisti po svojim govorima, šalama i pjesmama. Što ti srce prelijeva, i s usta ti zamnijeva. Bečlije vrlo zgodno zovu nečiste govore »zvonjava krmećih zvona«. Ako si u prilici, gdje moraš slušati take govore, dajbudi se ne uplići. Neka ti blatni zvuci na jedno uho uđu, na drugo iziđu. Ako li si slobodan, izbjegavaj take ljude kao zarazne bolesnike. Da, s drugovima i s mlađima možeš učiniti kao i kasnije proslavljeni o. Roh, D. I. († u Bonnu 17. svibnja 1872). Studentom u Sittenu u Švajcarskoj bijaše veseo mladić. Pobožnome se i veselom kolu njegovih bližih prijatelja htjede jednoga dana pridružiti i pridošlica student. Otac Roh pođe s novim drugom na šetnju držeći se za ruke. Nu čim se novi drug osmjeli da zasladi općeno veselje mladenačke čete nepristojnom pjesmom, podboči ga vrličina Roh ljudski pod rebra i on se svali u grabu. Time bi ujedno otpušten drski, nepristojni momak iz čistoga društvanca. Kad je otac Roh u kasnije godine jednom pričao ovu zgodu, pridometne šaljivo: »U svem sam tijelu već imao reumatizam, samo nisam u desnoj ruci.« Kad bi se tako postupalo sa svim momcima, koji se drznu izgovarati nepristojne pjesme ili riječi, naskoro bi zamuknula zvonjava krmećih klepaka. Kao što je štetno rđavo društvo, **tako je korisno dobro prijateljstvo.**

DOBRO PRIJATELJSTVO

U jednoj je mojoj srednjoškolskoj kongregaciji u Sarajevu bio »konsult«, t. j. sjednica članova ravnateljstva. Pritom se raspredalo i o držanju članova. Osobitu je skrb zadavao vrlo nadaren učenik, zovimo ga Petrom. Bio je darovit, vrijedan mladić, pun nade. No u posljednje se doba često tuđio od kongregacije i družio se dosta često s razuzdanim liberalnim učenicima. Da, ovi bijahu osnovali i tajno đačko društvo pa su se naumice sastajali u stanu našega Petra. Vijećalo se i simo i tamo, što treba činiti. Jedan je mislio: »Otpustiti iz kongregacije.« Drugi: »Najprije opomenuti sa zahtjevom, da više ne prima onih đaka u kuću.« No Petar je imao u Kongregaciji desnoga prijatelja, zovimo ga Pavlom. Ovaj prihvati riječ te će: »Molim, prepustite sve meni; ja ću sve urediti prijateljski.« Tako i bi. Petar je opet dolazio, ostao članom i postao vrlim, čestitim momkom. Natom je imao dobrim dijelom zahvaliti svome prijatelju Pavlu. To zovem pravim prijateljstvom.

Protestanat Herder započinje svoju pjesmu »Der gerettete Jüngling« (Spaseni mladić) ovako: »Dobitak je naći lijepu ljudsku dušu; ljepši je dobitak sačuvati je, a najljepši i najteži spasiti onu, što se već bila izgubila.« Pravi prijatelj gleda više na besmrtnu dušu svoga prijatelja nego na vanjštinu. Ta pravo prijateljstvo i stoji poglavito na srodnosti duša. Nema ljepše stvari, van kad se dva plemenita mladića združe u čistom prijateljstvu, pa dijele zajedno radost i žalost i teže za znanošću i krepošću. Osobito dva svojstva

mora imati tako prijateljstvo: Kao prijatelj moraš biti poput dijamanta i poput magneta. Poput dijamanta čist, jasan, proziran, usto čvrst, značajan. Poput magneta privlačljiv, ljubezan, predobivajući čednošću, uljudnošću, nesebičnom spremnošću pomoći i požrtvovnošću. Poput dijamanta ne samo tvoja duša ne smije ništa izgubiti, van se mora sve finije brusiti i krasnije sjati. Dijamant ne služi samo za ures, upotrebljuje se i za rezanje. Ako bi opazio, da je pogibao, e će se prijateljstvo izroditi u sjetilnost, ne bi smio više biti magnetom, već tvrdim dijamantom, što reže, odmah i odlučno.

Glavna je korist Marijinih Kongregacija, katoličkih društava, đačkih saveza i t. d. baš to, što se u dobrom društvu kao na velikom putnom parobrodu vozi mnogo stalnije po burnom moru života, nego da se sa slabim čamcem samotan povjeriš vjetrovima i valovima. Zato samo mogu svjetovati: Pristupi u Marijinu Kongregaciju ili u koje dobro, katoličko društvo.

U AMFITEATRU

Ko se pouzdaje u svoju moralnu snagu pa ne izbjegava zle prigode, naskoro će morati vjerovati, što je o. Roh u stare dane običavao reći: »Nikad ne bih bio vjerovao, da je čovjek tako slab.« Sv. Augustin rasvjetljuje ovu istinu u svojim Ispovijestima (VI. gl. 8.) žalosnim slučajem svoga prijatelja Alipija. Svetac pripovijeda:

Jednoga su se dana baš igrale okrutne gladijatorske igre. Alipij sretne neke svoje prijatelje, koji su išli u amfiteatar. Oni ga opkole napo u šali, a jer im je on nastojao uteći, povedu ga sa sobom sileći ga prijateljski. »Dobro, vikne Alipij, vi ste dovukli amo moje tijelo, ali nad mojom voljom nemate vlasti. Ja ću pribivati tijelom, ali ću izbivati očima i duhom.« Sad spopade njegove prijatelje radoznalost, hoće li ostati vjeran svojoj odluci. Izabraše ponajbolja mjesta i posjedaše. Okolo je sve gorjelo krvožednom požudom, a Alipij je zaklopio oči i zabranio svome duhu, da ne sudjeluje u ubojnoj strahoti. Ali jao! Njegovo uho nije bilo zatvoreno! Kad se srušio jedan borilac, prevlada ga radoznalost te otvori oči s odlukom, da ne će paziti ni na što, pa vidio ne znam što. Iznebušice ga zahvati mahnitost, koja je bjesnila oko njega. Jer čim spazi grdnu ranu i krv, usiknu okrutnost, kao divlja zvijer, što liže krv. Naslađivao se i opajao ljubavlju ubijstva. Bio je posve poput svjetine, što ga je okruživala. Gledao je, kričao, zagrijavao se i bjesnio kao i ona. I mjesto ga se iza igre žalosno otrijezni i ostavi amfiteatar, ponese sa sobom bijesnu pohotu, pa je

odsele bio jedan od najrevnijih kod tih zlikovačkih, nečovječnih igara. Tako je Alipij u Rimu opet pao u staru strast za igre amfiteatarske, od kojih se u Kartazi godine uklanjao.

Kolikim se mladim ljudima već dogodilo slično, jer nisu imali snage, da izbjegnu bližnju priliku: opasnu osobu, društvo, kazalište, kino i t. d.

DUŠEVNI OTROV

Poput Heinea bi mogle reći stotine i tisuće pisaca: Otrovane su moje pjesme, moji romani, moje drame. Pa kako bi moglo i biti inače? Ta upijali su i upijaju ovi pisci sami otrov grijeha bez preduška, pa što su »duboko osjetili« i »doživjeli«, nude u toplom obliku svojim štiocima za »duševnu hranu«. Posljedak je tome otrovanje štilaca, osobito mladeži. »Neka je djevojka od 14 ½ godina rado čitala raskalašene časopise i romane. Oca i majke nije bilo često kod kuće; tako je djevojka bila prepuštena sama sebi. Kad se majka jednoga dana vrati kući, omami je strahovit prizor, što ga opazi, i sruši se uza svoju kćer. Ova je naime ležala ravno na podu, licem okrenutim k zemlji, otrovana ugljevnim plinom, što je uz nju tinjalo u peći. Ujedno se zadavila rupčićem, što ga je svezala oko vrata. Policija, što bješe pozvana, nađe na ormaru bezbožne i raskalašene spise. Od svežnja je rđavih romana djevojka napravila uzglavnicu, da na njoj dočeka smrt. Uz nju nađoše olovkom napisan listak, na kojem su bile riječi: »Ubijam se. Jednu jedinu stvar ištem od tate i mame, a ta je, da se moje tijelo ne prenosi preko crkvenoga praga.« Ova jadna djevojka, što leži na nećudorednim knjigama, koje joj ubiše dušu i tijelo: nije li vjerna slika velikoga dijela naše mladosti otrovane rđavim štivom?

Hoćeš li da ostaneš ili postaneš čist i nevin, ne smiješ čitati rđavih i opasnih knjiga. Sv. Jerolim kaže: »Ko čita rđave knjige, meće guju na svoje rođene grudi.« Možda ćeš reći: »Pa ja čitam knjige radi lijepoga

jezika, radi umjetničkoga oblika.« Nato ti odgovaram: »Bi li uživao slasno priređeno jelo, kad bi znao, da je otrovano? Usto ima i dobrih knjiga u lijepom obliku pa »ti nije nužno tražiti zlato u blatu«, kako veli opet sv. Jerolim. Nikakva rđava, opasna štiva! — Ne treba čitati ni nevrijednih knjiga. Ovdje mora vrijediti zasada: Samo najbolje, najznamenitije i za me najprikladnije.

Kao što je rđavo štivo upropastilo nebrojene, tako je dobra knjiga već često bila vođom k novom ili savršenijem životu. Podsjećam samo na sv. Ignacija.

Oboli neki mladi čovjek, koji je studentom izgubio posve vjeru, postao naturalistom, racionalistom, panteistom, nacionalistom i socijalistom, ali nigdje nije našao mira. A onda poče, kao što pripovijeda sam (»Unsere Fahne« 1912 s. 16.), opet čitati dobre knjige. »Najprije me se uvelike trajno dojmi misaono čitanje Vendelina Ansbrosi »Illustrierte Biblische Geschichte für das christliche Haus«. Život i nauka Kristova djelovaše na me i tako me osvjedočiše, te naskoro iščeznu sumnja o božanstvu našega Gospoda i Učitelja. A Crkvu mi je najviše učinila predragom krasna* knjižica o. Pescha D. I. »Das religiöse Leben«, iz koje naučih posve razumijevati priprosto a opet tako duboko promišljeno ćudoređe katoličke vjere. Mogao sam se samo i dalje diviti ovim velikim mislima i sve sam dalje morao misliti i svaki sam čas bivao čvršći u vjeri. Nisam mogao pojmiti, kako sam ikad mogao doći do toga, da napadam na ovu krasnu zgradu. I sve sam jasnije prepoznavao, da upravljači ove Crkve s mirnom srčanošću mogu gledati u sve oluje, jer će ostati i mora ostati uzaludna svaka muka, ako je ko ushtije oboriti. I zato danas žalim, a žalit ću svega svoga vijeka, što sam ikad bio bezvjerac. Ipak je u

* U hrv. jeziku uzmi: Mahnić, Knjiga života; Devivier, Apologetika.

tom bilo dobro, jer me je istom to naučilo, kako je prekrasno blago naša vjera za čovjeka, pa sam danas to sretniji posjedujući istinu, jer baš mogu procijeniti ovaj posjed. A svakoga mogu samo opominjati, opominjati iz zbiljskoga pretužnog životnog iskustva, da zbog ništetnih riječi ne baca od sebe dragocjenog poklada, što je u djetinju dušu metnulo ljubeće materinje srce.«

Knjižicu bih o. Pescha D. I. »Das religiöse Leben« (Herder) i tebi, mladi prijatelju, rado živo preporučiti. Poznavao sam sveučilištarca, koji ju je vazda nosio u žepu, a po svoj je prilici ima i sada uvijek uza se kao profesor. To je jedan od najidealnijih značajeva, što ih upoznah.

LJUBAV I TUGA SRCA ISUSOVA

Veliki je prijatelj mladeži o. Adolf v. Doss D. I. držao jednom u Münchenu većim studentima duhovne vježbe. Nego kad im je razlagao priliku o izgubljenom sinu, zastade najednom njegov glas i on briznu plakati. Iza potresne stanke prozbori: »Oprostite mi, ali ja zavirih već preduboko u bijedu mladih srdaca.«

Dobri je otac upravo sav svoj život i svu svoju ljubav prikazao mladeži, a ta mu je ljubav donijela toliko gorke tuge i žalosti. A ipak je gorljivi otac poznavao samo rekao bi nekoliko kapi u moru bijede, u koju je uronila današnja mladost, osobito u većim gradovima.

Ali ima jedno oko, pred kojim su otvoreni najdublji bezdani i najskrovniji nabori čitave mladosti. Ima i jedno srce, koje ljubi ovu mladost beskrajnom božanskom ljubavlju. To je oko i srce božanskoga Prijatelja mladeži. Može dakle svak dobro promisliti, koliko je baš mladež predmet ljubavi i tuge za Srce Isusovo.

Kad je bogati mladić u evanđelju priznao, da je od mladosti držao sve Božje zapovijedi, »pogleda ga«, primjećuje izrično evanđelist Marko, »p o g l e d a g a I s u s l j u b e z n o«. S kakvom će ljubavlju oko božanskoga Spasitelja iz svetohraništa počivati na mladiću, koji kleči pred oltarom čist kao lijer. S kojom će ga ljubavlju pustiti kod sv. pričesti da počiva na njegovoj božanskoj grudi, kao i nekad miloga učenika!

Putujući kroz Budimpeštu čitah jednom sv. Misu u crkvi Srca Isusova. Već idući k oltaru opazih pred oltarom na golom kamenju mladića gdje kleči sklopljenih ruku, a tako pobožna lica, te nehotice pomislih na sv. Alojzija. Kad pođoh s oltara, još je ondje mladić klečao jednačice. Minu odonda punih 20 godina, ali u duhu gledam još uvijek onoga plemenitog ugarskog mladića, gdje kleči pred oltarom. Takovi su mladići, utjeha, radost i ljubav Srca Isusova. Oni su i najpozvaniji, da daju zadovoljštinu božanskome Srcu za nebrojene grijehe svojih vršnjaka. Ne bi li ti rado biti taki mladić? Možeš. Kad te mami napast, a dotešča savladavanje, pomisli na Spasitelja i reci: »Da, Spasitelju, da te obradujem, odreći ću se ove radosti. Zato daj i mladu čovjeku milost, da prevlada napast.« To je za te najljepša pobožnost Srcu Isusovou. Tako će ti svaka napast postati krunom. Spasitelju na radost, bližnjemu na spasenje.

SURADNJA PRI NACRTU STVARANJA

U močvarama i u vodama stajačicama sve vrvi od nečistih životinja. Tako se i u duhu i u srcu mlada dokonjaka lako miču nečiste misli i požude. »U dokonom času zloduh radi« — kaže Schiller. Dokonica je početak svih opačina. Zato sv. Jerolim svjetova dobro mladića, koji ga je molio za sredstvo protiv napasti: »Uvijek nešto radi, da te đavo nikad ne nađe dokona.« Svetac je sam iskusio snagu toga sredstva. Da utaži žar strasti u sebi, mnogo je postio, šibao se do krvi i inače se trapio. Zaman. Onda se iz petnih žila dade na učenje židovskoga jezika, pa evo, to i pomože.

Dvostruko štiti rad protiv napasti. Ponajprije ti zaokupi misli i maštu. Ti nemaš kada misliti na zlo. Drugo, priprema ti višu, plemenitiju radost. Ta raditi zapravo ne znači drugo nego sarađivati, da se izvrši Božji stvaralački nacrt. Rad je izvršivanje božanske volje u određenom dijelu općenoga nacrta stvaranja. Bog je nacrtao veliku kuću stvaranja u osnovnim crtama, ali je nije odmah dovršio. Mora se razviti, sagraditi i dovršiti s pomoću prirodnih sila i uz saradnju ljudi. Svaki čovjek mora u tom sarađivati, pa to mu je životni zadatak u stvaralačkom nacrtu, to mu je poziv. I tebi je Bog odredio stalni dio. To je tvoj životni zadatak, tvoj životni rad. Rad je dakle, kako vidiš, prava služba Božja. Rad je praktična odanost u volju Božju, posveta vanjskoga i unutarnjeg čovjeka Bogu, stvoritelju i Gospodu. Pravi je rad religija. Samo moraš odbaciti usko i krivo shvatanje, da je volja Božja samo ono, što veže pod grijeh. Čovjek n e m o r a ispuniti volje Božje, van je s m i j e ispuniti t. j. sudjelovati kod Božjega djelovanja. Takav rad nosi i »dobra nakana«. Tu se tvoja nakana posve slaže s Božjom nakanom i namjerom. Zato naš rad mora biti neprestani dogovor i savjet s Bogom, vrhovnim davaocem i upravljačem rada. (Por. G. Bichlmair D. I. u »Seele« 1923, s. 20). Takav se rad slaže s čovječjom naravi pa je dobri Stvorac stoga i spojio s njim veselje. To veselje potječe u jednu od svijesti: radi s Bogom po nacrtu stvaranja, u drugu od uspjeha. Uspjeh stoji do Božjega blagoslova i do našega mara. Bog će jamačno pomoći, ako sa spomenutom nakanom radimo s njim i za nj, ali gorljivo i marljivo:

»Zbilji samo, što je trud ne blijedi
Skriven izvor istine žubori.«

Da uzmognemo raditi uspješno, nadalje je neobično važno, da radimo s r e đ e n o. Moj je profesor u Innsbrucku, o. Hugo Hurter D. I., radio za trojicu: bio je uzoran profesor, plodan i pisac i gorljiv dušobrižnik. Kako je to mogao? Tako, da je dnevice tačno određivao, što mora danas dovršiti. Usto se držao načela: Najprije nužno, onda korisno, napokon ugodno, napokon ugodno, ima li kad. Taj je način rada živo preporučivao i nama, svojim učenicima. I mnogomu je više koristio nego mnoga preučena rasprava. Radimo dakle marljivo, sređeno i za Boga, pa ćemo zastalno uspijevati. Iz uspjeha cvate radost i ljubav. A radost su i ljubav krila za velika djela. Da učiniš zbilja nešto veliko, treba ti još:

UZVIŠENI CILJ ŽIVOTA

Čovjek raste sa svojim velikim ciljevima. Živa istina. Vanredno je zamašno, da sebi odabereš poziv, misao, životni cilj, kojemu ćeš smjelo žrtvovati i namijeniti sve svoje sile, sve svoje vrijeme, svu svoju ljubav. Bog te je stalno pozvao za nešto lijepo, veliko. Nastoj to spoznati. Bez velika životnoga cilja nema sreće ni zadovoljstva. Liječnik živaca Marcinowski veli: »Bezbrojni su nervozni bolesnici samo stoga, jer nemaju dosta dužnosti da ih pravo izvrše. Njihove predodžbe lutaju stramputice, jer imaju kad. Njihov život protječe nezadovoljno, jer nigdje nisu potrebni, peti su kotač na kolima, ličnost, koja ne tvori vrednote.«

»Iz uzvišenih načela rastu radosne, izvorne težnje volje. Ne smijemo prestati, da radimo na sebi, dok nam ne omile naše dužnosti, dok se ne oduševimo za uzvišene uzore, što lebde pred nama. A požrtvovnost i prijegor, krepčina i ustrajnost, odricanje i trpljenje radi viših dobara rastu samo onda, kad volja ide s ljubavlju za svojim ciljem« (J. Bessmer D. I.). Sic itur ad astra. (Tako se ide k slavi). To je put velikih ljudi. Živjeli su i umrli za veliku misao, za svoj životni cilj.

U Bosni sam imao učenika i kongreganista, koji je već u 7. gimn. razredu odredio sebi jasan životni program. Onda je naime krčki biskup Mahnić raspisao nagradu za zadatak »Moji ideali«. I moj se učenik, Ljuba Maraković, natjecao. Ali on ne izradi zadatka akademski, van ga shvati doslovce i nacrta svoj lični ideal i životni program. Htio je kao katolički svjetovnjak služiti Bogu i domovini poučavajući i uzgajajući mladež. Držao je, da će to najbolje doseći, bude li profesorom hrvatske književnosti.* I što je onda pred toliko godina odlučio mladi studenat, to je održao muž i sada izvršuje dajući primjer. Već je kao sveučilištarac u Beču osnovao i uređivao izvrsni đački časopis »Luč«. Kao profesor je hrvatske književnosti u Banjoj Luci i sad u Zagrebu Dr. Ljuba Marakovič ne samo izvrstan učitelj van i otac i prijatelj svojih učenika. Bosanska ga je vlada prije prevrata pozvala u Sarajevo u bogoštovni odio, da odredi, koje se knjige imaju izlučiti iz školskih knjižnica, a koje naručiti. Tako se pouzdala u mladoga još profesora. Sad dr. Ljuba Maraković uređuje u Zagrebu veliki katolički časopis »Hrvatsku Prosvjetu«, pročelnik je senijorata hrvatskoga katoličkog đaštva i u svaku ruku uzor katoličkoga svjetovnjaka. Nije samo proveo, da svi članovi đačkoga saveza primaju mjesečno sv. sakramente, van i sam sa svojim učenicima pristupa k pričesti. Za euharistijskoga je kongresa u Zagrebu (u kolovozu 1923.) izrekao prekrasan izvještaj o obnovi kršćanskoga života po euharistiji. Ime dra Ljube Marakovića poznaje i ljubi sva katolička mladost u Hrvatskoj, pa je to samo ime postalo idealom i životnim programom. Toliko smaže krepka težnja svijesna cilja mlada čovjeka za idealom.

A što je tvoj životni program, mladi prijatelju?

Pjesma bez misli nema duše. Mladić je bez uzvišena životnoga cilja proljeće bez cvijeća, nebo bez zvijezda. Mladić, pun i oduševljen uzvišenom lijepom idejom, jest najljepša pjesma, najkrasnija umjetnina, budući vođa svojih vršnjaka. Stoga moli i razmišljaj dok ti se posve ne razjasni tvoja životna misao. Ona

---

* Por. »Moji ideali« u Prilogu Hrvatske Straže 1905. g. III. str. 35.

je zvijezda tvoga života, tvoje sreće, o kojoj možeš zbilja reći:

K jednoj zvijezdi jednačice
Gleda vazda moje lice,
Pa i zraka, što mi dava,
Put moj vazda obasjava.

Na najviši se brijeg penje malim koracima. I na visoki životni cilj, ako ustrajno težiš za njim. Dašto, bez napora i bez borbe ne doseže ništa.

PREKO RIJEKE

Kako lijepo mora da je
Gdjeno vječno sunce sjaje!
I u visu uzdah lijepi —
Kako milo grudi krijepi!
Ali rijeka ne da meni,
Što tu bjesni te se pjeni,
Vali su joj uzdignuti,
Pa se duša zgraža, muti. (Schiller).

Jamačno pogleda često i tvoja duša čeznutljivo na sunčanu zemlju kreposti i čistih duša, u visoki ideal.

Ali rijeka ne da tebi,
Što tu bjesni te se pjeni.

To je rijeka života, strast. Preko nje mora svaki čovjek. I ti. Nema drugoga puta u visinu, u vječnu domovinu.

Ali vaj, kakvu strašnu sliku gledamo! U valovlju rvu se tisuće ljudi svake dobi i staleža, a osobito nebrojeni mladi ljudi, rvu se i divlja ih voda odnosi. Jedni gledaju puni sjete i očaja prema obali, ali su se već sami predali. Ne naprežu se ni mrve, da se izvuku iz vrtloga. Ovi su izgubljeni!

Drugi se još bore; naprežu se, da se uzdrže nad vodom, zgrabe gdjekad dasku što pliva, zgrabe grm. Ali nema u njih snage, nema ustrajnosti; svaki ih jači val trgne opet sa sobom. Hoće li se spasiti? Možda! Ali će mnogi, mnogi morati reći jednom: »I lađica moja propade s drugima« (Brentano).

Napokon ima i takih, koji svom snagom plivaju protiv struje, krepko se i ustrajno bore protiv valovlja; zgrabe svaki dobačeni konop za spasavanje i ne miruju, dok srećno ne dosegnu do obale.

Dragi štioče! Kojemu od ovih triju razreda pripadaš? Onima, koji doduše ne bi rado da propadnu u struji strasti, ali se nimalo ne naprežu, ne će da upotrebe nikakva sredstva? E, onda si izgubljen! Ali si sam kriv.

Ili pripadaš onima, koji dašto upotrebe ovo ili ono sredstvo, ali ne najbolje ni najpotrebnije, ili ne upotrebe odlučno i ustrajno. Možda nešto i moliš, ali rijetko primaš sv. sakramente. Ti vidiš: Za me je opasna ova knjiga, ovo sjetilno prijateljstvo, ovo mjesto..., ali nemaš snage, da sasvim ostaviš ovu priliku. Ne opireš se odlučno napasti odmah spočetka i napast se ražesti i prevlada te. Ili ako nastane žestoka borba bez tvoje krivnje i potraje dugo, nemaš srčanosti ni ustrajnosti, koje samo izvojštuju pobjedu. U jednu riječ: nemaš posve odlučne volje, koja hoće pošto poto da svlada neprijatelja pa je zato gotova da doprinese svaku žrtvu i upotrebi svako sredstvo, pa i najteže. A ipak je to nužno, ako hoćeš da ostaneš pobjednikom u toj borbi najtežoj od svih.

MLADI JUNACI

Tako se oduvijek bore sveci i svi bojovnici Kristovi. Da zauzdaju svoje tijelo, hranili su se samo oskudno, spavali su malo, nosili su tvrdo pokorničko odijelo, bičevali su se do krvi. Da utoli oganj požude, valjao se sv. Franjo u trnju, uronio je sv. Bernard u ribnjak napolak smrznut, držao je sv. Martinijan noge u vatri, a tisuće se veledušnih duša ostavile sve, što su imale, i pobjegle u pustinju ili u samostane, jer su držale, da u svijetu ne mogu čisto živjeti. Sv. Alojzije već dječakom od 9 godina zavjetom prikaza dragome Bogu lijer čistoće. A što je učinio on, čine i danas mnogi mladići i djevice. Ali kakvih junačkih duša ima djekad i usred pokvarena svijeta! Pogledajmo neke.

1. Medicinar.

Slavni je dr. Ringseis još mladim čovjekom pratio u Italiju ondašnjega nasljednika prijestolja, kasnijega kralja bavarskoga. U Napulju bi u čast visokome gostu pripravljen sjajni ples. Pritom se razviše razdražice strasti toliko, te drugi dan reče jedan dvorjanik: »Posve je nemoguće, da se opreš ovim razdražicama.« Tad će dr. Ringseis: »Nemoguće nije, ali je teško.« A onda pridometne: »Moja gospodo, proučavao sam liječništvo u Münchenu i u Beču, usavršio sam se u liječništvu u Parisu. Imao sam dosta prilike a očito priznajem, i dosta napasti. Nu Bog mi je svjedok: Evo me još danas čista. Nije nemoguće.«

2. Pitomac.

U nekom se uzgojnom zavodu primakne veliki đak manjenmu, da ga poljubi. Ali ga mali pitomac preteče i prilijepi većemu gromku ćušku. I to je junak!

3. Kadet.

G. 1895. bio u nekoj austrijskoj školi dječak od 14 godina čist kao anđeo. Pokvareni drugovi uzeše vrebati na njegovu nevinost. Naš kadet bijaše oprezan i srčan pa se ne dade zavesti. Ali jednoga dana navališe pakleni drugovi na nevinoga dječaka, da ga baš prisile na grijeh. Kad mladi kadet ne vidje druge, da spasi dragocjeno blago nevinosti, zgrabi nož iz žepa i ubode više puta jednoga napadača. Optužiše ga. Ali ga poglavari ne samo odriješiše van i pohvališe javno.

4. Mučenica nevinosti.

12. rujna 1893. preminu u Napulju 18 godišnja djevojka Ana de Rosa kao mučenica nevinosti. Zločinac joj pregnu silom oteti lijer nevinosti, a ona mu doviknu: »Radije umrijeti nego uvrijediti Boga i nevinost izgubiti!« Mahnitac je obori kijačom. Već nakon dva dana podleže smrtnim ranama. »Sprovod siromašne djevojke nalikovaše pobjedničkom ophodu. Mučenica pokrita cvijećem ležaše na sjajnim kolima, što ih je vuklo osam konja. Naprijed iđaše sila svećenika, a praćahu u bijelo obučene djevojke, vojnici i nebrojeni narod. Zvonila su sva zvona, s balkona se i s prozora sipalo svakojako cvijeće, a u katedrali sam kardinal-nadbiskup blagoslovi najsvečanije leš mučenice za njezinu nevinost.

Dragi štioče! Još ćeš krasnije slavlje slaviti jednom, očuvaš li čistoću srca ili je opet zadobiješ u ljutom boju. Sv. Bernard veli: »Čistoća je nekrvno mučeništvo«. Ište najteži boj, ali donosi i najljepšu pobjedu, koja će se na nebu slaviti za sve vječnosti.

NEBESKI UZORI

Čovjeku je, napose pregaocu mladiću, potreban uzor. Što je uzor ili ideal? Uzor je slika onoga, što hoćeš da dosegneš: lijepi, plemeniti uzvišeni izgled, što ga nosiš u srcu i kojemu hoćeš da budeš jednak ili dajbudi sličan. Najuzvišeniji je uzor Bog. U njemu je sve dobro i lijepo u najvećem stupnju. Ovaj je nebeski uzor u Isukrstu postao čovjekom, da ga uzmognemo lakše nasljedovati. Nama su jadnim grješnim ljudima sveci bliže od beskrajno svetoga Boga. Zato i jesu uzori, izgledi, svaki u posebnom smjeru. Najuzvišeniji je izgled među svecima, najljubezniji i najprikladniji uzor za mladež Marija, prečista Djevica! Njezina slika nam mora neprestano biti pred očima. O njoj moramo uvijek moći govoriti:

U srcu je mome puna čara
Uklesana divna, mila slika,
Krasan znamen svakog dobrog dara:
Slika Majke Boga Svemožnika.
Sjala sreća, nesreća me bila,
U srcu će ostat slika mila.

To će biti, ako samo pravo upoznamo Mariju. Nema na zemlji djevice lijepe i čiste i mile poput nje.

Jednom je živio u Italiji pobožan knez. Upitaše ga, kako je dosegao, da tako ozbiljno teži za krepošću, a on odvrati: Često sam promatrao lijepe slike Majke Božje od Rafaela i od drugih slavnih umjetnika. Tako sam sam u svome duhu napravio sliku o ljepoti Marijinoj, sliku ljepšu i plemenitiju, nego može ijedan

slikar. Ta me Marijina slika u mojoj pameti oduševi, kadgod pomislim na nju, i čuva me od grijeha; jer bih veoma rado vidjeti i izvornu u nebu. Taj je knez dakle morao zbilja reći:

O Marijo, u tisuću boja
Naslikanu milu tebe gledah,
Al nijedna poredit se ne da
S onom, što je slika duša moja.

Znadem samo, da sva svjetska vreva
Odonda mi kano san proleti,
A beskrajno slatko u pameti
Neprestance divno nebo sijeva (Novalis).

Osobito je znamenito i korisno, da u duši stvorimo što ljepšu, privlačljiviju sliku i o Spasitelju i o Majci Božjoj. U tom nikad ne premašismo. Svaka pa i najljepša slika mašte zaostaje za zbiljom. Svakako je najljepšu sliku Marijinu naslikao sam Duh Sveti u Tajnom Otkrivenju (12, 1): »Pokaza se velik znak na nebu: žena odjevena suncem, mjesec pod njezinim nogama, oko glave vijenac od dvanaest zvijezda.«

Nebeski uzor za nas: Marija odjevena suncem. To znači: bila je ne samo od prvoga trenutka svoga opstanka čista od svake ljage istočnoga grijeha (u tom je neokaljano Začeće), ne samo da nije za svoga života nikad počinila nijednoga lakog grijeha, van je vazda bila posvetnom milošću i ljubavlju Božjom obasjana i ražarena kao suncem. Ona je jedini lijer posve bez ljage, koji je niknuo iz naše uklete zemlje, jedina, na kojoj nije nikad bilo grijeha. Zato i jest ona radost i ponos ljudskoga roda, naš najljepši uzor. U čistoći duše, u božanskom sjaju posvetne milosti stoji najveća, neprolazna ljepota čovjekova. Djetinjstvo, mladost iščezava, sve bježi. Ali ova duševna ljepota ne vene s godinama, van raste sa svakim dobrim djelom i cvate u vječnosti.

»Mjesec pod njezinim nogama« tako opisuje dalje sv. Ivan nebesku ženu. Što to znači? Mjesec mijenja svoje obličje dan na dan, pa označuje promjenljivost i nestalnost, a i strast, koja vuče dušu sad simo, sad tamo. »Mjesec pod njezinim nogama« znači, da je Marija bila uzvišena nada sve neplemenite strasti i niske požude. Goethe nije znao svoga mrtvog prijatelja Schillera više pohvaliti, nego o njemu reče, te je u sebi prevladao sve prosto, nisko.

»Za njim bješe u taštoj svjetlini
Sva prostota, što sve druge kini.«

To vrijedi o Mariji u nedohitno većoj mjeri. Nije prosto bilo samo za njom, van duboko, duboko pod njom. Nikada mira njezine duše ne pomuti ni cigla neuredna požuda. Njezina je duša naličila mirnome, bistrom, gorskome jezeru, na kojem se ne miče nijedan val, u kojem se neprestance ogleda nebo.

Ogledalo i za nas! Oj kako naličimo neprestance promjenljivome mjesecu! Kako to buči i bjesni često u malom jezeru naše duše. Nikad ne dosegnemo, da budemo bez napasti kao ona. Nijedan se uzor ne može posve doseći. Ali s milošću Božjom moramo i možemo doći dotle, da se ne damo prevladati strašću, te joj ostanemo gospodari, stojimo čvrsto kao stijena u olujnom moru, te postanemo stalni ljudi, značajevi. Onda je mjesec pod našim nogama, onda smo duhovno slobodni, onda naličimo svome nebeskom izgledu.

»Oko njezine glave vijenac od dvanaest zvijezda.« To su različne kreposti, kojima je Marija bila nakićena: poniznost službenice Gospodnje, strpljivost Kraljice mučenika, beskrajna ljubav Majke Božje i ljudske itd. To je njezina kruna kreposti, njezin zvjezdani vijenac.

Nekatoličkoga pitomca nekoga zavoda tako ushiti ova nadzemna ljepota i dobrota Majke Božje, te joj metnu pred noge ovu pjesmicu vruće ljubavi:

Savio bih ponajljepše ruže
Oko glave, oko tvoga čela,
Dao bih ti najljepša imena,
Što bi žarka ljubav dati smjela.

O daj zato u mome životu
Samo jedne zvijezde sjaj mi nježni,
O daj zato na čas smrti moje
Svježih ruža jedan vijenac sniježni.

A pod nogama se prečiste Djevice savija i mota paklena zmija i Marija joj satire glavu. Krasna li uzora za nas! Što se gazi nogama? Nisko, prosto, krvni neprijatelj. A to je grijeh i onaj, koji je donio grijeh na svijet, duh tmine, nečistoće.

Tako stoji slika Marijina kao rajska zora nad zemljom i rasvjetljuje duboki bezdan krivnje i zemaljske sramote. Kolike odvraća sa zlih staza, kolike izbavlja iz vrtloga i močvare zemaljske naslade, kolike vodi kreposti i dobiva za više nadzemne svrhe! Njezin pogled poboljšava, a njezina pojava ohrabruje. Komu samo omili, odriče se grijeha i plemenito uzvija prema kreposti. A kako je istom moćna njezina zaštita i zagovor za sve, koji se bore ozbiljno i pouzdano zazivlju njezino ime i vjerno se povjeravaju njezinoj zvijezdi (Meschler). Bezbrojna iskustva potvrđuju tu činjenicu.

SRCE MARIJI

U najvećem je cvatu španjolskoga pjesništva najveći španjolski pjesnik Calderon spjevao svoje besmrtne »autos« na slavu Majci Božjoj. Nije posljednji među njima komad: »A Maria el corazon« — Srce Mariji. U najvišem poletnom oduševljenju pjesnikov poklonik nosi srce u Loretto i prinosi ga Mariji riječima:

Pred nogama tvojim me evo,
Pozdravljam te, o prečista Djevo,
Uzmi srce moje, odsad to je
Tvoje, vazda mora ostat tvoje.

I sve slušače zove poklonik u posljednjim riječima drame, da svoje srce vazda drže u rukama i prikažu ga Majci Božjoj.

Najljepše se i najkorisnije, mladi prijatelju, to događa, ako se pridružiš odabranoj četi Marijinih kongreganista i svečano prikažeš svoje mlado srce u kongregaciji preblaženoj Djevici. Hanibal je dječakom od devet godina metnuo svoju malu ruku na oltar i prisegao, da nikad ne će biti prijatelj Rimljanima. A tu je prisegu i održao. Slično se zavjeravaju i kongreganisti, ta plemčad Kraljice nebeske, da će se boriti pod njezinom zastavom i da ne će nikad biti prijatelji onome, kojemu je ona zgazila glavu. Jedva ima išto uzvišenije, nego kad se mladići u cvijetu mladosti s bijelom zastavom i s modrom vrpcom pred oltarom radosno prikazuju prečistoj Djevici i pjevaju klikćući:

O Bezgrješna, nebeski nakite,
O Gospođo velika i čista,
Pod tvoj stijeg tvoja djeca hite,
Što se bijeli i bez ljage blista.
Nek ti budu ponajljepši dani
Mladosti nam cvjetne prikazani
Kad nevrijeme pogubno zahuji,
Ti nam čuvaj vijenac u oluji!!

K. M. Andlau, D. I.

MARIJA GA SPASILA

Pobožni mi je i učeni kranjski svećenik pripovjedio ovaj događaj: Poznavao sam mladića, koji je dječakom bio posve dobar, ali se onda u rđavu društvu pokvario, pače je izgubio vjeru. Ipak je dnevice molio ujutro i naveče molitvu o. Zucchia, kojoj se priviknuo od djetinjstva: »O moja Gospođo, o Majko moja, tebi se sav prinosim. I da ti pokažem svoju odanost, prinosim ti danas svoje oči, svoje uši, svoja usta, svoje srce pa i svega sebe. Jer sam dakle sav tvoj, čuvaj me, brani me kao svoje vlasništvo i posjed«. Isto je tako rado išao k svibanjskoj pobožnosti, ne iz pobožnosti, već više iz radoznalosti i prirodne sklonosti. Tamo je često slušao primjere, kako je Marija tome i tome isprosila obraćenje. Tom je zgodom nerijetko zamjećivao u srcu tihi glas: »Kad bih se i ja tako obratio!« Ali nije imao zato snage. Jednom dođe u proštenište u Brezju »Marija pomozi« na G o r e n j s k o m. Stajao je pred milosnom slikom, koja naslikana tako, da te gleda, promatrao je s koje hoćeš strane. Našemu se mladiću pričini kanda ga Marija gleda s beskrajnom majčinom ljubavi i skrbi. Pogled mu prodre na dno duše. Padne na koljena, okaje svoj grješni život i posve se obrati k Bogu. Poput mnogih drugih pripisivaše svoje obraćenje svagdanjoj molitvi: »O moja Gospođo«. I tebi bih rado preporučiti, da moliš danomice tu molitvu. Možeš još dodati tri Zdravo Marije za tri velike milosti: prvo, da bi te Marija očuvala od teškoga grijeha, drugo da ti isprosi pravi životni poziv i treće srećan smrtni čas. Možeš pritom misliti, da Marija tvoja nebeska Majka, i na te gleda i zbori ti:

Pokažider, dijete, ruke meni.
Da li krv se na njima rumeni,
Da znam, je li kriv ti grijeh klet
Što je nevin Isus razapet.

(A. Huonder, S. I.)

Pokaži Mariji svoje ruke, t. j. ispitaj svoju savjest i nikad ne zaspi, dok ne probudiš djelo savršenoga pokajanja, osobito ako bi smrtno sagriješio. Jer savršeno pokajanje izgladi odmah grijeh, pa i smrtni grijeh. Tvoja je dužnost samo, da ga kažeš na prvoj ispovijedi. Štuješ li dnevice Majku Božju i pobuđuješ savršeno pokajanje, ne ćeš propasti.

V
DUHOVNE VJEŽBE

Apostol mladeži o. Doss D. I. pripovijedaše 1868. za studentskih duhovnih vježba u Mainzu ovaj događaj.*

Neki akademičar Anthropos dobi na krstu ime »Christianus«. Njegov se otac nije baš odviše starao za nj, dok ga je vrijedna majka vodila u svemu dobru. Pošao je u školu i sve još bilo dobro; živio je pobožno i čisto. Za prvih je godina saobraćaja s prijateljima bilo također još dobro. Pokazao je dobre sposobnosti pa je htio i učiti. Imao je više malih djetinjih mana, ali ništa zamašna, pa bi bilo sve dobro, da je u nekom odsjeku svoga života bio iskren prema sebi i prema svome ispovjedniku. Dolazile su mu kojekakve čudnovate misli, zbog kojih mu je savjest prigovarala, koje su mu uznemirivale srce. Sam sebi još nije priznavao zloće, jer se uz njih odviše prilijepio. Da je samo bio iskren svome ispovjedniku, sve bi bilo dobro. On se naime pobojavao, da će mu reći svećenik: To je nečisto. Malo po malo upozna zloću ovih misli, ali mu obuze srce lažni stid, pa i posljednje ispovijedi prije prve pričesti bijahu nevaljane. Četrnaest dana se prije prve pričesti osokoli i prizna ispovjedniku svoj prekršaj. Ali dojmovi prve sv. pričesti iščeznuše nažalost naskoro. Nakon nekoliko tjedana bijaše opet dijete kao i prije. Dođe pad za padom; uzaludni su savjeti ispovjednikovi, da se trgne i pomiri s Bogom. Postane sve ravnodušniji prema religiji, a već je u višim razre-

* Por. »P. Adolf von Doss« von O. Pfülf S. I. S. 291. Herder.

dima priličan slobodoumnik. Onda reče: »Oj, da mi je svršiti školu, ne bi me Crkva vidjela; možda još prve godine proslavim Uskrs, a kad ću poslije — ne znam.« Na sveučilištu zatomi grižnju savjesti, savjest prignječi. Život i stramputice našega Kristijana ne ostaše posve sakriveni njegovoj porodici. Osobito ne miloj sestri, koja za praznika pogleda u srce svoga brata, pa kad se u petom poljeću opet vrati u akademiju, a njegova sestra ču, da će tamo biti duhovne vježbe, navali na nj, da i on obavi te vježbe. Možete misliti, kako je sveučilištarac prasnuo u porugljiv smijeh. Ali sestra ne popušta, pisa mu, neka samo jednom tri dana ovrši te vježbe. On se napokon odluči i dođe u kuću, u kojoj sam ja davao duhovne vježbe, a bilo je nazočnih nekih 115 do 120 studenata. Posljednje djelo Kristijanovo bijaše, da je potražio pištolju, eda prvom zgodom prosvira glavu. Kad ti ja prvoga dana pregledah svoje ljude, udari mi u oči prilično muževan ali mrk lik. Pripovijedah onda isti ovaj životopis, ali ga onda bijah izmislio. Iza razmatranja pokuca na moja vrata i uđe onaj mrki čovjek, koji mi bijaše tako udario u oči, te će mi: »Oče, otkuda vam to? Bože moj, ta to sam ja!« Utješih ga i rekoh, da se ovaj Kristijan dao duhovnim vježbama predobiti i da je postao vrijedan, dobar čovjek, a to može i on biti. Na koncu sv. vježaba obavi on veoma skrušeno općenu ispovijed pa je sad vrijedan svećenik. Kasnije me je još često podsjetio na »Kristijana Anthroposa«. Jedva je ovaj izišao iz moje sobe, eto ti drugoga, pa će: »Oče, taj sam Kristijan ja!« I čini se, da ova pripovijest pristaje mnogima. Takav je otprilike put većine mladića. Ko u horu ne pograbi uzda srca, zanijet će ga, pa mogu onda doći časovi, kad je čovjek gotov da sve stavi na kocku.

Kako ćeš pograbiti uzde srca i opet doći na pravi put, nauči se najbolje u duhovnim vježbama. Nebrojeni su mladići to iskusili. Ali nas duhovne vježbe ne vode samo sa stramputice na pravu stazu, van su

prava čudesna škola, gdje u nekoliko dana postaneš mudar, krepostan, značajan, ukratko puno bolji čovjek.

Zato bih te, mladi prijatelju, rado živo svjetovati, da češće obaviš duhovne vježbe. Ali zatvorene duhovne vježbe, u kojima daleko od svijeta poput pustinjaka druguješ s Bogom. Samo ove zatvorene duhovne vježbe djeluju tako izvanredno. Svi veliki ljudi dođoše iz samoće.

Samoća je duši hrana,
U tišini i objava
Duševna ti biva prava. (Fr. V. Weber).

Hoćeš li dakle da potpunce urediš svoju prošlost, hoćeš li da udesiš svoj život po volji Božjoj, da postaneš čestit katolički muž i jednom mirno premineš: obavljaj često i gorljivo duhovne vježbe sv. Ignacija, eksercicije.

UMJETNINA

Glasoviti je Michel Angelo jednom izrađivao kip. Promratrao ga je prijatelj. Nakon nekoga vremena dođe prijatelj opet. Pričini mu se, da Michel Angelo od njegova posljednjeg posjeta nije umjetnine izrađivao ni mijenjao. Ali umjetnik prozbori: »Varate se. Ja sam ovaj dio izgladio, ovdje sam nešto oduzeo, onu sam crtu malo omekšao, ovu sam usnicu učinio izrazitijom i onu mišicu očitijom.« »Posve dobro, primijeti posjetnik, no to su samo malenkosti.« Michel Angelo odvrati: »Pa neka, ali ne zaboravite, da malenkosti čine savršenost, a da savršenost nije malenkost.«

Kako je to krasno rečeno! Koliko tisuća imade slika, na pr. slika Kristovih, a među tim tisućama kako je malo umjetnina. Među tisućom jamačno nijedna. A zašto ne? Svaka slika prikazuje Krista. Svaka Kristova glava ima oči, uši tid. Otkuda ta golema razlika? Jedna stoji milijune, druga nekoliko dinara. Razlika je samo u sitnicama t. j. u crtama i potezima.

Tako su ti i žive Kristove slike, ljudi. Svaki je čovjek slika Božja, svaki kršćanin prilika Isusova. Svrha je našemu životu, dapače vječnosti, da ovu Kristovu sliku u sebi izradimo kao umjetninu. Jer kroz čitavu vječnost moramo u dvoru nebeskom kao prilike Božje veličati Boga. Ali goleme li razlike i ovdje! Kako je malo i ovdje umjetnina! Zašto? Jer tako malo ljudi pazi na tako zvane malenkosti, koje čine savršenost. Uzmimo dva mladića. Oba se mole, ali jedan rastreseno, drugi pobožno, sabrano. Obadva rade, ali jedan marljivo i veselo, drugi nemarno i

mrzovoljno. Oba slušaju svoje poglavare, ali jedan zato, jer mora, drugi, jer u roditeljima i u učiteljima gleda Božje zamjenike.

Oba se čuvaju grijeha, ali jedan samo smrtnoga, a drugi i lakoga grijeha itd. Što slijedi iz toga? Drugi će ostati sniježni čovjek, koji dakako ima čovječji lik, ali im se dive samo djeca. Ogromno su zamašne t. zv. malenkosti. Dašto, ova vjernost u malome zahtijeva neprestano mrtvenje i savladavanje samoga sebe. Savladavanje je samoga sebe dlijeto, kojim od mramornoga komada svoje pokvarene naravi moramo izdjelati sliku Božju, umjetninu svoga života. Savladavanje samoga sebe i nije drugo van moralna moć i sila, koje moramo upotrebljavati, da živimo prema razumu i vjeri i budemo ono, što moramo biti. Predmet mrtvenja nije narav sama po sebi, nisu njezine sposobnosti pa ni strasti same po sebi, već samo neuredno t. j. grješno, pogubno i nekorisno u naravi. Ni svrha mrtvenja nije narav oslabiti, razoriti i oštetiti, van naprotiv učiniti je gipkom, uporabljivom i ustrajnom u službi Boga i naše dužnosti (Meschler).

Ta ni umjetnik ne će da satire mramor, van da od njega tisućom udaraca napravi umjetninu. Ako u ovom smislu promatramo i obavljamo savladavanje sama sebe, ne ćemo ga se bojati kao ni kipar svoga dlijeta. Da, i podnosit ćemo rado, ushtjedne li Bog da sam ili po ljudima od nas iskleše umjetninu. Ako savladavanje sama sebe i boli — ta dlijeto dira u živac —, ipak je svaka pobjeda nad živinskim, niskim, neurednim vrelo čistih radosti. Da, što više u nama prevladava duh, milost, to smo slobodniji i sretniji.

Kako je s našom umjetninom?

NA PRISOJNIM VISINAMA

Već mi često kao zamamljiva napast pade na um misao: Kad bih samo mogao sagraditi kućicu po svome nacrtu! To bi bio pjesnički dom! Ponajprije je ne bih gradio u tijesnoj, tamnoj ulici, pogotovu prema sjeveru ili na močvarnom mjestu. Ne, morala bi stajati na slobodnim, svijetlim visinama, u prisoju, tako te bi zlatna svjetlost neprestance strujala u nju strujama kroz velike prozore. Oko kućice bi se moralo savijati i cvasti vječno proljeće.

Ne bi li rado i ti, mladi prijatelju, sebi urediti takav Eldorado? Možeš, bez novaca i bez putovanja.

U pustinji tvoga srca može i mora nastati taj mali raj. Da, samo tvoje srce mora postati sjenicom, u kojoj tvoja mlada, plemenita, bogorodna duša stanuje i pjeva i biljiše kao slavuj u rascvjetanom grmu jorgovana.

Dašto, ovoga Edena (raja) ne načini sama ljudska ruka. On je poglavito djelo sunca milosti, što sve oživljuje, Duha Svetoga, koji stanuje u tebi. Ali ti moraš ponajprije svoju kućicu graditi na ugaonom kamenu, koji je Krist, na slobodnim sjajnim visinama ž i v e v j e r e. Ti moraš živjeti iz vjere. Drugo, moraš graditi kućicu u prisoju. Moraš što češće i radije misliti na nazočnost Božju. Bog je sunce svega natprirodnog života. To Božansko sunčano oko neprestance počiva na tebi. Bog te uvijek gleda, posve ti je blizu, da, u tebi. Na to misli što možeš češće, a onda okom vjere gledaj i ti Boga te moli, radi te se tako vladaj, kanda gledaš Boga tjelesnim očima.

Ako to radiš, za kratko ćeš postati drugi čovjek. Kao što se raspršи noćni gad, kad iznenada zaviri bijeli dan u tamnu sobu, tako će i pred sunčanim okom nazočnoga Boga pobjeći dusi tmine, nečiste utvare i požude, a oko tebe će lebdjeti svete, nebeske misli kao svijetli anđeli. I kao što se budi na novi cvjetni život mrtva ukočena njiva pod zrakama pramaljetnoga sunca, tako će i tvoja duša u svjetlosti Božjoj procvasti u krasni vrt, u kojem se šeće sam Gospod i druguje s tobom kao otac sa sinom, kao prijatelj s prijateljem. To je unutarnji život, život pred Bogom, s Bogom, iz Boga, u Bogu. To je nebo na zemlji i unaprijed kušano blaženstvo. Ta ono i nije drugo van gledanje Boga.

Petar vidje na Taboru Spasitelja u toj nebeskoj svjetlosti i sav izvan sebe od ushita htjede ondje ostati zauvijek i načiniti sebi sjenicu. Radimo i mi tako živeći u živoj vjeri i radeći u svjetlosti nazočnoga Boga.

To je najstalniji i najkraći put k ljubavi Božjoj, koja će te dovesti u vječnu prisojnu zemlju, u nebo.

Oče naš, koji jesi na nebesima.

TVOJ ŽIVOTNI SPOMENIK

Dolazimo i odlazimo: svaki sat donosi tisuće a odnosi tisuće ljudi sa zemlje. Zemlja je prenoćište za putnike, zvijezda lutalica, na koju sebice dolijeću, sebice odlijeću. Tako reče njemački pjesnik Herder. Pa i pravo reče. Svi ovi putnici odlaze u vječnost, u koju ćemo ući i mi zakratko.

Ali najviše ljudi ne ostavlja na zemlji ni traga od svoga boravka — da bi najviše lijep spomenik. A ipak ne bi smjelo biti tako. Morali bismo ipak proslaviti dragoga Boga dajbudi j e d n i m lijepim, velikim i ako možemo trajnim djelom. Ta zato smo na zemlji. Lijep bi spomenik ipak morala sagraditi božanskome Spasitelju naša ljubav na zvijezdi, na kojoj je on iz ljubavi za nas prolio krv; morali bismo podići životni spomenik, kojega bismo se i u nebu sjećali s radošću.

Na to nas opominje F. V. Weber lijepim riječima:

U pustari suhoj kopaj bistro vrelo,
Na ledini pustoj sadi voće smjelo,
I doći će putnik nakon dugih ljeta,
Iz vrela će piti, za plodom poseći,
Blagoslovit će te i veselo reći:
Ovim putem nekad dobar čovjek šeta.

Pitaš me, dragi prijatelju, što bi ti mogao učiniti. Čuj!

Veoma vrsna đaka u Mariašajnu (u Češkoj) poticah, da promisli, što bi veliko mogao učiniti na čast Božju. On se odluči, da će sav svoj život prikazati obraćanju jadnih crnaca u Africi. Njegovi roditelji ne

pristadoše, ali Spasitelj ipak primi njegovu žrtvu. Kao mlad bogoslov u Litomjericama u Češkoj spasi život dječaku, koji se topio, ali sam potonu u valovima Labe. Učinio je zbilja veliko djelo. Jer »veće ljubavi nema niko, nego ko dade svoj život za svoje prijatelje« (Iv. 15, 13.).

Možda i ti možeš sav svoj život prikazati Bogu i službi siromašnoga čovječanstva, t. j. možda osjećaš poziv u svećenički ili redovnički stalež. Onda ćeš za svega svoga vijeka graditi krasan spomenik. — Ili možeš napisati lijepu, korisnu knjigu, koja će tisuće poticati na dobra, lijepa djela, ili osnovati ili pomoći i oživjeti korisno koje društvo.

Bilo bi nadalje nešto izvanredno veliko, kad bi doveo na pravi put i oduševio za Krista i za njegovu stvar drugoga koga mladića, koji će jednom djelovati na mnoge ili je pozvan, da svojim neobičnim darom stvori nešto zamašno za katoličku stvar.

Ne rade se nebrojena velika djela, jer niko ne daje za njih pobude. A nemaš li ništa, čim se može raditi nešto veliko: ni dara, ni novca, ni ugleda, možda si ipak bogat — bijedom. Tješi se! I božanski je Spasitelj htio ostaviti na zemlji spomenik i njegova je ljubav mislila i mislila čitavu vječnost te podignula veliki — križ. Svojim je svetim križem Gospod otkupio sav svijet. Ako ti je poslao veliki križ, hoće očito, da budeš dionikom njegova otkupiteljskoga poziva. Križ Kristov mora biti i tvoj počasni spomenik.

Dragi prijatelju, ako zbilja ljubiš Spasitelja i njegovo Srce, pogledaj mu pošteno u lice i pitaj ga: »Moj Spasitelju, što hoćeš, da ti učinim lijepo i veliko?« A ako spoznaš, klekni, prinesi mu svoju odluku i moli ga, neka ti ne da umrijeti, dok je ne izvršiš kao mali znak ljubavi za ljubav.

Dakle iznovice: dajbudi j e d n o lijepo, veliko djelo u svem tvojem životu, koje će te veseliti i u nebu!

A sad s Bogom! Do vidova gore!

SADRŽINA

Strana

Smijem li s vama? 7
Ta sve ide ovuda 9
Sakriveni dragulj 11
Toga ne bih mogao od tebe podnijeti 14
Pogled u izgubljeni raj 17
Čovjekova stvaralačka moć 19
Hram Božji 21
Istina i jasnoća o najtamnijem pitanju 23
Anđeo u čovječjem obličju 25
Najveće slavlje 27
Svjedočanstvo sveučilišnoga profesora 29
Vražja misao 30
Životinja se budi 33
Nekad i sada 36
Na srebrnom moru 38
U duhovnoga vođe 40
Kuga 45
Božji sud 47
Na Mrtvom moru 49
Ropski okovi 50
Jednom kao nijednom 52
Je li tvoje srce našlo sreću? 54
Medvjed i med 56
Što kažu liječnici? 57
Evina jabuka 59
Očaj 62
Vino, žena i neiskazani jad 63
Škodi li zdravlju 65
Ophod na smrt osuđenih 67
Grobari svoga naroda 69

	Strana
Bez značaja	72
Runolist	74
Izgubljeni poziv u svećeništvo	75
Beženstvo	77
Zavođenje	79
Propaganda kreposti i opačine	81
Računski primjer	83
Noć vjere	84
Uza svjetlost mrtvačke svijeće	87
Konac opačine	89
Vječnost	92
Ljekovito vrelo	93
Bit ću drugi čovjek od 8. prosinca	98
Božanski život	100
Hoću	104
Bježi!	107
Pogled	108
Rđavo društvo	109
Dobro prijateljstvo	111
U amfiteatru	113
Duševni otrov	115
Ljubav i tuga Srca Isusova	118
Suradnja pri nacrtu stvaranja	120
Uzvišeni cilj života	122
Preko rijeke	125
Mladi junaci	128
Nebeski uzor	130
Srce Mariji	135
Marija ga spasila	137
Duhovne vježbe	140
Umjetnina	143
Na prisojnim visinama	145
Tvoj životni spomenik	148